

**FAKULTA PRÁVNICKÁ
ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY
V PLZNI**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Trestný čin vraždy a zabití podle § 140, § 141 tr. zák.

Adam Doležal

Plzeň, 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Adam DOLEŽAL
Osobní číslo:	R17M0041P
Studijní program:	M6805 Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Téma práce:	Trestný čin vraždy a zabití podle § 140, § 141 tr. zák.
Zadávající katedra:	Katedra trestního práva

Zásady pro vypracování

Osnova:

1. Úvod
2. Lidský život z hlediska trestního práva, narození a smrt člověka
3. Historický exkurz
4. Rozbor skutkové podstaty trestného činu vraždy a zabití
5. Rozbor platné právní úpravy dle trestního zákoníku
6. Srovnání trestného činu vraždy a zabití s přihlédnutím k vybrané judikatuře
7. Srovnání české právní úpravy s úpravou zahraniční
8. Závěr – úvady de lege ferenda

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Právní předpisy:

Zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Monografie, učebnice a další:

JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.

ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní právo hmotné.

POLIŠENSKÁ, Petra a kol. Trestní právo hmotné.

a další

internetové zdroje, například www.beck-online.cz

vybraná judikatura

odborné články

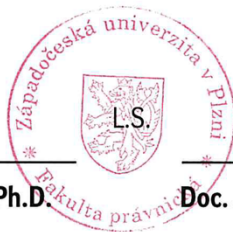
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Eduard Wipplinger**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **22. června 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 29. srpna 2022

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma Trestný čin vraždy a zabití podle § 140, § 141 tr. zák. vypracoval samostatně, a že jsem vyznačil odbornou literaturu a další prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni dne 12. 10. 2022

Adam Doležal

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu JUDr. Eduardu Wipplingerovi za jeho pomoc při výběru tématu mé diplomové práce a také za její odborné vedení. Rovněž děkuji za jeho atraktivní způsob vedení trestních seminářů, na které dodnes s radostí vzpomínám.

Dále bych chtěl poděkovat svým rodičům za neutuchající podporu během celého studia, za což jim budu po celý život vděčný.

Obsah

Úvod.....	1
1 Lidský život coby objekt předmětných trestných činů.....	4
1.1 Počátek lidského života – narození.....	6
1.1.1 Hledisko medicínské.....	6
1.1.2 Hledisko trestněprávní.....	7
1.1.3 Teorie německá.....	9
1.1.4 Teorie anglosaská.....	11
1.2 Zánik lidského života – smrt.....	12
2 Historický kontext k vývoji právní úpravy úmyslných usmrcení na území českého státu.....	14
2.1 Vývoj právní úpravy po roce 1848.....	14
2.2 Vývoj právní úpravy po roce 1918.....	17
2.3 Vývoj právní úpravy po roce 1948.....	20
2.4 Vývoj právní úpravy po roce 1989.....	22
3 Trestný čin vraždy podle ust. § 140 trestního zákoníku.....	25
3.1 Skutková podstata.....	26
3.1.1 Objekt.....	27
3.1.2 Objektivní stránka.....	28
3.1.3 Subjekt.....	31
3.1.4 Subjektivní stránka.....	33
3.2 Členění vražd.....	35
3.2.1 Vražda prostá.....	35
3.2.2 Vražda premeditovaná.....	37
3.2.3 Vražda spáchaná za zvlášť přitěžujících okolností.....	43
3.3 Okolnosti podmiňující aplikaci vyšší trestní sazby.....	44
3.3.1 Vražda na dvou nebo více osobách.....	44
3.3.2 Vražda na těhotné ženě.....	45
3.3.3 Vražda na dítěti mladším patnácti let.....	46
3.3.4 Vražda na úřední osobě.....	47
3.3.5 Vražda na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi.....	48
3.3.6 Vražda na zdravotnickém nebo jiném obdobném pracovníkovi.....	49
3.3.7 Vražda pro rasovou, etnickou či národnostní příslušnost nebo pro politické, náboženské či ateistické přesvědčení.....	51
3.3.8 Vražda spáchaná opětovně.....	52

3.3.9	Vražda spáchaná zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem	53
3.3.10	Vražda spáchaná ze zjištěného úmyslu nebo ze zavrženíhodné pohnutky	54
4	Trestný čin zabití podle ust. § 141 trestního zákoníku	56
4.1	Skutková podstata	58
4.1.1	Objekt	58
4.1.2	Objektivní stránka	59
4.1.3	Subjekt	60
4.1.4	Subjektivní stránka	61
4.2	Privilegující okolnosti	62
4.2.1	Silné rozrušení z omluvitelného hnutí mysli pachatele	62
4.2.2	Předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného	66
5	Právní úprava úmyslných usmrcení Italské republiky	68
5.1	Trestný čin vraždy (Homicide)	70
5.1.1	Přitěžující okolnosti podmiňující uložení trestu odnětí svobody na doživotí podle čl. 576 (Circostanze aggravanti. Ergastolo)	71
5.1.2	Další přitěžující okolnosti podmiňující uložení trestu odnětí svobody na doživotí podle čl. 577 (Altre circostanze aggravanti. Ergastolo)	72
5.2	Trestný čin infanticidy (Infanticidio)	73
5.3	Trestný čin vraždy souhlasné strany (Omicidio del consenziente)	75
5.4	Závěrečné zhodnocení a komparace	76
6	Úvahy de lege ferenda	78
6.1	Trestněprávní regulace počátku lidského života	78
6.2	Zakotvení skutkové podstaty usmrcení na žádost	79
6.3	Dostatečnost diferenciací trestních sazeb vraždy prosté a premeditované	82
	Závěr	84

Seznam použitých zkratk

BGH	Spolkový soudní dvůr Spolkové republiky Německo (der Bundesgerichtshof)
CoA	Odvolací soud Jeho Veličenstva v Anglii (His Majesty's Court of Appeal in England)
C.P.	Trestní zákoník Italské republiky ze dne 19. 10. 1930, č. 1398 (Codice Penale)
EULP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášená sdělením federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.
LZPS	Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1992), ve znění zákona č. 162/1998 Sb.
MPOPP	Mezinárodní Pakt o občanských a politických právech přijatý vyhláškou ministerstva zahraničních věcí č. 120/1976 Sb.
NS	Nejvyšší soud České republiky
NS ČSSR	Nejvyšší soud Československé socialistické republiky
PČR	Parlament České republiky
Ř. z.	Říšský zákoník, označení pro sbírku právních předpisů platnou do roku 1918
Sb.	Sbírka zákonů České republiky
Sp. zn.	Spisová značka
StGB	Trestní zákoník Spolkové Republiky Německo ze dne 15. 5. 1871 (das Strafgesetzbuch)
TlumZ	Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, ve znění pozdějších předpisů

TOPO	Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
TranZ	Zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), ve znění pozdějších předpisů
TrZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TrZ 1961	Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
TrZ 1950	Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
TrZ 1852	Zákon č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
TrZ 1803	Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích
ÚS	Ústavní soud České republiky
VDLP	Všeobecná deklarace lidských práv schválená Valným shromážděním Organizace spojených národů dne 10. 12. 1948
VSPH	Vrchní soud v Praze
ZnalZ	Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
ZSVM	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

§ 140 Vražda

- (1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.*
- (2) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.*
- (3) Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*
- a) na dvou nebo více osobách,*
  - b) na těhotné ženě,*
  - c) na dítěti mladším patnácti let,*
  - d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,*
  - e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,*
  - f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,*
  - g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,*
  - h) opětovně,*
  - i) zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo*
  - j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.*
- (4) Příprava je trestná.*

§ 141 Zabití

- (1) Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.*
- (2) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*
- a) na dvou nebo více osobách,*
  - b) na těhotné ženě, nebo*
  - c) na dítěti mladším patnácti let.*

Úvod

Trestní právo je pro mě odvětvím práva dlouhodobě blízkým. V podstatě ještě před samotným nástupem na právnickou fakultu bylo mým malým snem jednou napsat diplomovou práci zaměřenou na nějaké atraktivní trestněprávní téma. Upřímně si přesně nevybavím zásadní moment, od kterého se ve mně vzbudila záliba k trestnímu právu, jistě ale vím, že k významnému ovlivnění došlo v průběhu letních pracovních stáží na Krajském soudě v Ústí nad Labem, kde mi byla poskytnuta možnost pravidelného navštěvování trestních jednání, jejichž předmětem byla často nejzávažnější trestná činnost. Během studia jsem si pak záměrně a s nadšením vybíral povinně volitelné předměty, které mi umožnily znalost trestního práva dodatečně prohloubit a zároveň zvýšily můj zájem o psaní diplomové práce v rámci tohoto právního odvětví. Přestože mě ale lákala celá řada trestněprávních problematik, nebyl jsem si v rozhodujícím momentu, tj. při výběru individuálního tématu jistý, kterou z nich konkrétně zvolit. K tomu mi právě pomohl vedoucí této diplomové práce, za což jsem dnes velmi vděčný.

Z názvu této předkládané diplomové práce vyplývá, že je zaměřena na problematiku právní úpravy úmyslných usmrcení. A ačkoliv je tato problematika stará jako lidstvo samo, představuje téma, jenž je ve světě neustále aktuální, když dennodenně v různých koutech světa dochází k vražedným útokům. Dokonce i dnes existují natolik kriminalitou zasažené oblasti, kde být úmyslně usmrcen nepředstavuje obzvlášť výjimečný osud pro místní obyvatelstvo. I přes to, každý jednotlivý vražedný útok v sobě nese jistou mimořádnost, neboť takové jednání je akcí drastickou, kdy je v naprostém rozporu s hodnotami a morálními zásadami každé civilizované společnosti, a zároveň impresivní, protože násilné usmrcení člověka vzbuzuje svou krutostí rozruch a také potřebu dopátrání nejen pachatele, jenž takový čin spáchal, ale i jeho vnitřní pohnutky, která jej k tomu vedla.¹

V mé diplomové práci se tedy budu zabývat touto problematikou úmyslných usmrcení v rámci české pozitivní právní úpravy, tj. konkrétně trestným činem vraždy podle ust. § 140 a trestným činem zabití podle ust. § 141 trestního zákoníku jakožto těch společensky nejzávažnějších a možná vůbec nejnebezpečnějších trestných činů. A jelikož od přijetí českého trestního zákoníku, jenž skutkové

---

¹ ZRZAVÝ, Jan. *Proč se lidé zabíjejí: evoluční okno do lidské duše. 2.*, přepracované vydání. V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2017. ISBN 978-80-7553-221-3. s. 7.

podstaty těchto trestných činů zakotvuje, uběhlo již více než deset let, považují proto za účelné provést nejen jejich analýzu s přihlédnutím k vybrané judikatuře, ale taktéž jejich komparaci s vybranou zahraniční právní úpravou.

Z hlediska strukturálního rozdělím svou diplomovou práci do šesti kapitol. V první z nich, vůbec pro uvědomění si hodnoty lidského života coby objektu předmětných trestných činů, se budu poměrně detailně zabývat právě jím. Zásadním přitom bude vymezení dvou existenčních okamžiků lidského života, tj. narození jakožto počátku a smrti jakožto konce, a to nejen z hlediska trestněprávního, ale i medicinského. Pro pochopení důležitých souvislostí neopomenu ani krátký zahraniční exkurs.

Za účelem přiblížení a pochopení právní úpravy úmyslných usmrcení, bude druhá kapitola věnována jejímu historickému vývoji počínaje rokem 1848 a konče současností. V této kapitole představím nejvýznamnější trestněprávní předpisy, které platily na území našeho státu a obsahovaly právní úpravu úmyslných usmrcení, přičemž pro zajímavost ale i pochopení zmíním jejich vývoj v závislosti na historicky významných událostech.

Třetí a čtvrtá kapitola budou pro tuto diplomovou práci kapitolami stěžejními, neboť právě v nich provedu poměrně detailní analýzu předmětných trestných činů. Třetí kapitolu věnuji nejprve skutkové podstatě trestného činu vraždy, kde se pokusím rozebrat její obligatorní znaky. Jako významné považuji také provedení takové analýzy, která dostatečně a srozumitelně odliší charakter jednotlivých druhů vražd, tj. zejména vraždy prosté a vraždy premeditované. Soustředit svou pozornost chci také směrem analýzy jednotlivých zvlášť přitěžujících okolností podmiňujících aplikaci vyšší trestní sazby i s přihlédnutím k aktuální judikatuře.

Čtvrtá kapitola, jež se bude věnovat skutkové podstatě trestného činu zabití, bude svou strukturou logicky obdobná. Nejprve provedu analýzu obligatorních znaků skutkové podstaty s tím, že větší část této kapitoly se bude ubírat směrem popisu subjektivní stránky, především poměrně podrobnému popisu jednotlivých privilegujících okolností, které tento trestný čin definují a zároveň odlišují od trestného činu vraždy.

Pátá a dle mého názoru velmi zajímavá kapitola se bude věnovat exkursu do zahraniční trestněprávní úpravy úmyslných usmrcení. Její účel bude spočívat kromě poskytnutí možnosti náhledu na odlišnou trestněprávní úpravu, také v z toho vyplývající možnosti komparace s tuzemskou trestněprávní úpravou.

Šestou a závěrečnou kapitolu této diplomové práce bych rád věnoval úvahám de lege ferenda, přičemž těmto úvahám budou podrobeny ty úskalí a relevantní trestněprávní otázky, na které v průběhu podrobné studie trestněprávní materie úmyslných usmrcení narazím.

1 Lidský život coby objekt předmětných trestných činů

Objektem trestného činu vraždy podle ust. § 140 a trestného činu zabití podle ust. § 141 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TrZ“), je lidský život, přičemž předmětem útoku je pouze živý člověk odlišný od pachatele.²

Lidský život je hodnota, která je v ústavněprávní rovině garantována a chráněna právem na život upraveným v čl. 6 odst. 1 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., listina základní práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „LZPS“), podle kterého: „*Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.*“³ Ačkoliv právo na život není koncipováno jako právo absolutní, zákonodárci jeho umístěním na úplný začátek LZPS reflektují mimořádnost jeho významu, když jako takové je obecně označováno jako právo nejzákladnější nebo také nejvyšší. Sama důvodová zpráva k návrhu ústavního zákona o LZPS uvádí, že se jedná právo elementární, neboť chrání to nejdůležitější pro člověka, to jest jeho samotnou existenci. Zároveň právo na život vytváří zcela zásadní předpoklad k možnosti využívání všech ostatních lidských práv.

Garance práva na život zakotvená v českém ústavním právu vychází především z mezinárodněprávní úrovně. Východiskem tohoto práva tak jsou nejvýznamnější mezinárodní dokumenty upravující základní lidská práva a svobody. Vedle Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948 (dále jen „VDLP“), která ve svém čl. 3 stanoví: „*Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.*“ je právo na život upraveno také v čl. 2 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950 (dále jen „EÚLP“), podle které: „*Právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest.*“ a v čl. 6 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech z roku 1966 (dále jen „MPOPP“), jenž deklaruje právo na život takto: „*Každá lidská bytost má právo na život. Toto právo je chráněno zákonem. Nikdo nebude svévolně zbaven života.*“⁴

² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1297.

³ Čl. 6 odst. 1 ústavního zákona č. 2/1993 Sb. listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ HUSSEINI, Faisal. *Listina základních práv a svobod: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-812-2. s. 206–208.

Nositelům práva na život je každá fyzická osoba, avšak ve specifických případech právní řád umožňuje, aby nositelem práva na život byla nejen přímo konkrétní dotčená fyzická osoba, ale i její příbuzní, resp. ty osoby namísto zemřelé dotčené osoby, jak uvedl Ústavní soud České republiky (dále jen „ÚS“): „*Vzhledem k nenahraditelnosti, a v případě zničení nevratnosti této hodnoty (lidského života), se mohou na této právní ochraně podílet osoby pozůstalé po zemřelém jako poškození či jako oběti trestného činu. I jejich procesní a hmotná práva spadají dle ustálené judikatury Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva do věcné působnosti čl. 6 Listiny a čl. 2 Úmluvy. Ústavní imperativ ochrany života, jako obecně nejdůležitější společenské hodnoty, tak zavazuje státní moc k vytvoření a prosazování takového systému hmotněprávních a procesněprávních předpisů, zaručujících možnost každého domoci se přiměřené nápravy v případech porušení (resp. ohrožení) života svého či osoby jemu blízké...*“.⁵ V souvislosti s uvedením fyzické osoby coby nositele práva na život považují za relevantní také zmínit, a to navzdory logičnosti vyplývající z povahy věci, že právnická osoba nemůže být takovým nositelem práva na život, přičemž tuto skutečnost ÚS v průběhu své rozhodovací praxe svým výslovným odepřením potvrdil.⁶

Mimořádnost významu lidského života byla zákonodárci reflektována též při rekonstrukci nového TrZ. Došlo tak ke změně v dosavadním přístupu v poskytování trestněprávní ochrany významných společenských hodnot a zájmů a nadřazení základních lidských práv a svobod nad hodnoty a zájmy ostatní, když se do popředí dostává člověk jako nejdůležitější společenská hodnota, zejména jeho život a zdraví, ale i tělesná integrita, osobní svoboda a další.⁷ Z těchto důvodů zákonodárce upravil systematiku zvláštní části TrZ tak, že právě do její první části byly zařazeny trestné činy proti životu a zdraví, jejichž jsou výše zmíněné hodnoty a zájmy objektem.⁸

Jak jsem zmínil výše, předmětem útoku trestného činu vraždy podle ust. § 140 a trestného činu zabití podle ust. § 141 TrZ je pouze živý člověk odlišný od pachatele, přičemž za živého člověka je trestněprávní úpravou považováno dítě, které přestalo být lidským plodem a poté dospělý člověk až do okamžiku smrti

⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 8. 2016, sp. zn. III ÚS 1716/16.

⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 2. 9. 2010, sp. zn. I ÚS 2660/08.

⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1289–1290.

⁸ Odlišné pojetí nacházíme v zákone č. 86/1950 Sb., trestní zákon a v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

v biologickém smyslu.⁹ Z hlediska trestněprávní ochrany člověka je tak důležité určit nejen moment narození člověka, tj. momentum nativitatis, ale i moment jeho smrti, avšak právě přesné určení těchto dvou zásadních okamžiků lidského života je považováno za jeden z nejsložitějších problémů v české trestněprávní teorii.¹⁰

1.1 Počátek lidského života – narození

Z hlediska TrZ je důležité, avšak zároveň problematické, určení okamžiku počátku lidského života jako rozhraní, které je významné nejen pro trestněprávní ochranu člověka, ale i pro rozlišení kvalifikace trestných činů jako je trestný čin vraždy podle ust. § 140, trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou podle ust. § 142 a trestných činů proti těhotenství ženy podle ust. § 159 - § 162 TrZ.¹¹

1.1.1 Hledisko medicínské

Plod přechází v živého člověka okamžikem počátku porodu, přičemž porod je proces, během kterého dochází k vypuzení plodového vejce, tj. plodu, placenty, pupečníku, plodové vody a plodového obalu, porozením z organismu matky. Porozeným plodem se rozumí člověk (novorozenec) se známkami života, za které se považují akce srdeční, dýchací pohyby, aktivní pohyb kosterního svalstva a pulzace pupečníku bez ohledu na to, zda byl pupečník přerušen nebo placenta připojena s tím, že pokud tyto podmínky nejsou splněny, nelze považovat porozený plod za živého člověka.¹²

Přirozený porod se z časového hlediska a podle probíhajících procesů dělí na období přípravné, tři doby porodní a dobu poporodní, přičemž pro určení okamžiku počátku lidského života z trestněprávního hlediska bude důležité, alespoň stručně pro lepší porozumění této kapitoly, rozlišit právě tři doby porodní.

---

⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1297.

¹⁰ ŘÍHOVÁ, Karolína. Momentum nativitatis z pohledu trestního práva. In: *Právníprostor.cz* [online]. 1. 4. 2019. [cit. 4. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/momentum-nativitatis-z-pohledu-trestniho-prava>.

¹¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1297–1298.

¹² ROZTOČIL, Aleš. *Porodnictví v kostce*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2098-7. s. 110.

Tři doby porodní, jak už se samotného názvu vyplývá, se dělí na tři doby, první dobu porodní, tj. dobu otevírací, druhou dobu porodní, tj. dobu vypuzovací a třetí dobu porodní, tj. dobu k lůžku.

Během první doby porodní, tj. doby otevírací, dochází následkem pravidelných děložních kontrakcí k pasivnímu rozvíjení dolního děložního segmentu. Děložní hrdlo se postupně otevírá, až zcela vymizí. Závěr první doby porodní je charakteristický tím, že na jejím konci již není bariéra mezi dutinou děložní a pochvou.

Po první době porodní následuje druhá doba porodní, tj. doba vypuzovací, která začíná zánikem branky a končí porodem plodu. Za průchodu porodními cestami provádí plod sérii pasivních pohybů, které jsou označovány jako porodní mechanismus, jenž je vykonávaný hlavičkou plodu. Porodní mechanismus se člení do čtyř fází, flexe hlavičky, vnitřní rotace, deflexe a zevní rotace, během kterých dochází postupně rotací hlavičky plodu k jejímu porození. Poté následuje porod ramének, trupu a hýždí.

Následuje třetí a poslední doba porodní, tj. doba k lůžku. V průběhu této doby, která se dále dělí na fázi odlučovací, vypuzovací a hemostatickou, dochází k porodu placenty, pupečníku, plodových obalů a retroplacentárního hematomu a dochází k poporodní retrakci myometria.¹³

1.1.2 Hledisko trestněprávní

Trestněprávní teorie považuje za rozhodující časový okamžik pro určení počátku lidského života zahájení porodu, což vyplývá i ze samotné dikce ust. § 142 TrZ, podle kterého je trestně odpovědná matka, která úmyslně usmrtí své novorozené dítě při porodu¹⁴, avšak před začátkem porodu není, v trestněprávním smyslu, existence plodu v těle matky považována za lidský život a plod jako takový tedy nemůže být předmětem trestného činu vraždy podle ust. § 140 ani trestného činu zabití podle ust. § 141 TrZ.¹⁵

---

¹³ ROZTOČIL, Aleš. *Porodnictví v kostce*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2098-7. s. 117–125.

¹⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1297–1298.

¹⁵ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1234–1235.

Názory některých odborníků na vymezení okamžiku počátku lidského života se však různí a v těchto odlišných názorech tak lze spatřit několik přístupů, kdy trestní právo přestává chránit lidský plod ustanoveními o nedovoleném přerušení těhotenství podle § 159 - § 162 TrZ a začíná jej chránit jako živého člověka. Z časového hlediska a podle probíhajících procesů porodu, které jsem vymezil výše, je prvním přístupem stanovisko A. Dolenského, shodné s přístupem některých trestních komentářů, který za počátek života člověka považuje začátek porodu, tedy okamžik první doby porodní.¹⁶ Tento přístup se odráží i v názorech některých soudních lékařů, kteří považují okamžik, během kterého přestává existovat plod a začíná existovat dítě, za okamžik počátku porodního procesu, tj. příchodu prvních porodních bolestí.¹⁷ Za druhý přístup lze označit stanovisko autorů komentářů trestního zákoníku, podle kterých je živý člověk chráněn od okamžiku, kdy je plod vybavován z těla matky, jestliže alespoň částečně začal opouštět její tělo, tedy od druhé doby porodní.¹⁸ Konečně třetím přístupem, jenž jako určující pro počátek lidského života považuje třetí dobu porodní, je pak stanovisko D. Císařové, podle které je novorozené dítě takové, které již opustilo porodní cesty, tedy bylo odděleno od těla matky a nadechlo se.¹⁹

Z kontextu výše uvedeného vyplývá, že přesné vymezení okamžiku určujícího počátek lidského života, během kterého dochází k přeměně plodu v živého člověka, je pro českou trestněprávní teorii problematické, což dokazují i zmíněná stanoviska odborníků, kteří jsou nejednotní a jako určující považují každý jinou dobu porodní. Osobně se přikláním k postoji K. Říhové, podle které je druhá doba porodní zásadní ve vztahu k trestnému činu vraždy novorozeného dítěte matkou podle ust. § 142 TrZ upravujícího úmyslné usmrcení dítěte matkou již při porodu. V případě přijetí přístupu určujícího jako zásadní třetí dobu porodní, tedy že plod přechází v živého člověka až okamžikem oddělení dítěte od těla matky, by pak úmyslné usmrcení dítěte matkou při porodu, rozuměje v kontextu této problematiky před jeho oddělením od těla matky, bylo podle ust. § 163 TrZ

---

¹⁶ DOLENSKÝ, Adolf. *Momentum partus. Trestní právo*, 1998, č. 3.

¹⁷ TESAŘ, Jaromír. *Soudní lékařství*. 2. dopl. A přeprac. vyd. Praha: Avicenum, 1976. s. 559.

¹⁸ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.

¹⁹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Iura novit curia (několik poznámek k článku dr. Dolenského „Momentum partus“)*. *Trestní právo*. 1998. č. 5.

beztrestné a tudíž by předmětná skutková podstata byla zcela nebo alespoň částečně bezvýznamná.²⁰

1.1.3 Teorie německá

Přesné vymezení počátku lidského života z hlediska trestního práva však netíží pouze českou trestněprávní teorii, neboť takové vymezení představuje velmi složitou problematiku i pro zahraniční trestněprávní odbornost. Za účelem pochopení širší složitosti daného problému, stejně tak i pro zajímavost, zde tedy alespoň stručně nastíním přístup doktríny německé a anglosaské.

Nejen němečtí trestněprávní odborníci, ale i německá judikatura je v přístupu k určení vymezujiícího okamžiku, během kterého dochází k přeměně nahlížení plodu v živého člověka, výrazněji jednotnější, když za rozhodující okamžik, v případě přirozeného porodu, považují shodně první dobu porodní, tj. dobu otevírací, pro kterou jsou charakteristické pravidelné otevírací kontrakce.²¹ Pro zajímavost uvedu, že v tomto směru je německá judikatura konstantní dokonce již po dobu posledních 140 let.

Avšak na rozdíl od dlouholeté názorové jednotnosti v případě přirozeného porodu otázka složitosti vyvstává zejména u porodu vykonaného císařským řezem, v průběhu kterého jsou učiněny či opomenuty takové kroky, jež vedou k usmrcení, tedy zdali předmětem takového usmrcení je ještě stále lidský plod nebo již lidská bytost.²² Stěžejní trestněprávní odpovědí, která se tuto otázku snaží pokrýt, je Trestní zákoník ze dne 15. 5. 1871, ve znění pozdějších předpisů (das Strafgesetzbuch, dále jen „StGB“), který úmyslná usmrcení upravuje v šestnáctém oddílu zvláštní části nazvaném jako „*Trestné činy proti životu*“. Relevantními ve vztahu k předmětné problematice jsou tedy dvě skutkové podstaty, jednak trestný čin vraždy podle ust. § 211 StGB, jedná-li se o usmrcení lidské bytosti, a jednak poměrně detailně upravený trestný čin přerušení těhotenství podle ust. § 218 a násl.

---

²⁰ ŘÍHOVÁ, Karolína. Momentum nativitatis z pohledu trestního práva. In: *Právníprostor.cz* [online]. 1. 4. 2019. [cit. 4. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/momentum-nativitatis-z-pohledu-trestniho-prava>.

²¹ KÜHL, Kristian a HEGER, Martin. *Strafgesetzbuch: Kommentar*, 28., neu bearb. Aufl. 2014. München: Beck. ISBN 978-3-406-65227-1. s. 991–992.

²² Ab wann ist man im Strafrecht ein „Mensch“?. In: *juraacademy.de* [online]. 3. 3. 2021. [cit. 2. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.juraacademy.de/rechtsprechung/article/strafrecht-mensch>.

StGB, jedná-li se o usmrcení lidského plodu.²³ A právě otázkou, jaký okamžik v případě provedení císařského řezu lze považovat coby hraniční pro určení počátku lidského života a zdali na vadnost daného provedení vedoucího k usmrcení dopadá ust. § 211 StGB nebo právě ust. § 218 a násl. StGB, se ve své rozhodovací praxi zabýval Spolkový soudní dvůr (der Bundesgerichtshof, dále jen „BGH“) v roce 2020. Předmětný rozsudek vycházel ze skutečností, kdy obžalovaní lékaři specializovaní v oboru gynekologie a porodnictví byli pověřeni porodem dvojčat. V průběhu těhotenství však bylo zjištěno, že jedno z dvojčat trpí vážným poškozením mozku s tím, že takové poškození by vedlo k extrémním mentálním a fyzickým omezením. Tato skutečnost naplnila předpoklady pro beztravné přerušování těhotenství v souladu s ust. § 218a odst. 2 StGB. Jenomže v případě provedení takového zákroku by ale došlo k existenčnímu ohrožení zdravého dvojčete, a proto se obžalovaní lékaři, navzdory uvědomění si právních důsledků, rozhodli pro vykonání porodu císařským řezem, kdy otevřeli dělohu těhotné ženy a porodili obě dvojčata, přičemž to nemocné následně usmrtili aplikováním injekce obsahující chlorid draselný. BGH se tak musel zabývat výše zmíněnou otázkou, zda usmrcené dvojčete bylo již lidskou bytostí pod ochranou ust. § 212 odst. 1 StGB či se stále jednalo o lidský plod v souladu s ust. § 218 StGB. Ačkoliv BGH ve svém odůvodnění navázal na dlouholetou judikatorní jednotnost, když v rámci přirozeného porodu potvrdil hraniční okamžik coby určující počátek lidského života první dobu porodní, tj. nástup otevíracích kontrakcí, složitost nastala právě určením počátku lidského života v případě císařského řezu. Podle úvah BGH lze za rozhodující okamžik považovat okamžik otevření dělohy za účelem vyjmutí dítěte z dělohy a tím i ukončení těhotenství, přičemž podstatnou skutečností je, že otevřením dělohy prakticky odpadá možnost přerušování započatého porodního procesu a nasciturus je tak poprvé přímo zasažen porodním procesem, čímž dochází ve smyslu ust. § 218 StGB k jednoznačnému ukončení těhotenství. Po uvážení všech okolností daného případu tak BGH odsoudil obžalované lékaře k trestu odnětí svobody v délce kratší než 2 roky za méně závažné zabití podle ust. § 212 odst. 1 a ust. § 213 StGB, přičemž výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložil.²⁴

---

²³ Trestní zákoník Spolkové Republiky Německo ze dne 15. 5. 1871, ve znění vyhlášeném dne 13. 11. 1998 ve Spolkové sbírce zákonů I, s. 3322 a posledně novelizován zákonem ze dne 11. 7. 2022 ve Spolkové sbírce zákonů I, s. 1082. Dostupný z: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/>.

²⁴ Rozsudek Spolkového soudního dvora Spolkové republiky Německo ze dne 11. 11. 2020, sp. zn. 5 StR 256/20.

1.1.4 Teorie anglosaská

Závěrem, v souvislosti s trestněprávním vymezením počátku lidského života, bych rád do kontextu této problematiky zasadil doktrínu Spojeného království, neboť jejím uvedením se dle mého názoru širší složitosti daného problému ještě více prohloubí.

Totíž, trestněprávní odbornost a stejně tak i judikatura Spojeného království, zastává dlouholetý přístup, když za hraniční okamžik určující počátek lidského života považuje třetí dobu porodní, tj. dobu k lůžku, pro kterou je charakteristický zejména porod placenty, pupečníku a plodových obalů.

Historicky, do roku 1996, na území Spojeného království platilo slavné pravidlo „*do roka a do dne*“ (Year and a day rule), podle kterého byla vražda charakterizována jako protiprávní usmrcení svéprávné osoby pod ochranou královské svobody, jejíž smrt nastala do roka a do dne od okamžiku spáchání takového činu. A aby se osoba jako taková vůbec mohla stát obětí úmyslného usmrcení, vznikla potřeba vymezení určujícího okamžiku, od kterého se lidský plod mění v samostatnou existující osobu.²⁵

Tímto rozhodujícím okamžikem je dle trestněprávních teorií právě vypuzení dítěte z těla matky. Pro tuto situaci je tak zásadní podmínkou jednak, aby takové dítě bylo živé a jednak, aby bylo existenčně nezávislé na těle matky. Spornou je však otázka, co v tomto případě existenční nezávislost představuje, neboť některé významné historické případy vyžadovaly potřebu dýchaní a nezávislého krevního oběhu. Pro zajímavost lze také zmínit, že v tomto případě ani není podstatné, zdali došlo k přestřižení pupeční šňůry či nikoliv.²⁶

Jelikož i v souvislosti s tímto pojetím počátku lidského života může nastat celá řada složitých trestněprávních otázek, například zdali je za úmyslné usmrcení dítěte trestně odpovědná ta osoba, která požije jed v okamžiku svého těhotenství a porodí živé dítě, které později na následky otravy zemře, nebo ta osoba, která způsobí těžké ublížení na zdraví těhotné ženě, která na následky svých zranění předčasně porodí dítě, které po několika měsících života zemře právě v důsledku předčasného narození, dovolím si tedy i zde uvést velmi zajímavý a relevantní

---

²⁵ ALLEN, Michael J. *Textbook on criminal law*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-926069-9. s. 290.

²⁶ SMITH, John C. *Smith & Hogan criminal law: Cases and materials*. 10th ed. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-921869-1. s. 614–615.

případ, a to z rozhodovací praxe Odvolacího soudu Jeho Veličenstva v Anglii (His Majesty's Court of Appeal in England, dále jen „CoA“) z roku 2000. Předmětné rozhodnutí se týkalo siamských dvojčat Rossie a Gracie, narozených dne 8. 8. 2000, které během právních jednání za účelem ochrany soukromí získaly pseudonymy Jodie a Mary. Tato siamská dvojčata byla spojená v oblasti pánve s tím, že Jodie byla zdravotně způsobilější a schopná existenční nezávislosti na rozdíl od Mary, která trpěla poškozením mozku a její přežití bylo zcela závislé na Jodie. Podle lékařských poznatků však dvojčatům hrozila do šesti měsíců smrt v případě, kdyby byly ponechány stavu, ve kterém se narodily. Na druhou stranu, pokud by došlo k jejich chirurgickému oddělení, jako takové by nevyhnutelně vedlo k usmrcení Mary, ale zároveň zde byla 94% pravděpodobnost nezávislého života Jodie. Rodiče však s jejich oddělením nesouhlasili, přičemž vliv zde hrála i jejich ortodoxie, a proto se lékaři obrátili na soud s žádostí o prohlášení, že taková operace by byla zákonná a v nejlepším zájmu dvojčat. Prvoinstanční soud, který disponoval možností bezprecedenčního rozhodnutí, prohlásil provedení dané operace, a tudíž velmi pravděpodobně usmrcení slabšího z dvojčat, za přijatelné s odůvodněním, že takové jednání nebude klasifikované jako vražda, nýbrž jako pasivní eutanazie. CoA s prvoinstančním rozhodnutím souhlasil, avšak nesouhlasil s odůvodněním takového rozhodnutí, když každý ze tří soudců CoA zastával jiné právní stanovisko. Marginálně a pro úplnost si dovoluji uvést, že lékařský zákrok byl proveden a lékařská predikce se potvrdila, když Mary krátce po provedeném zákroku zemřela, zatímco Jodie přežila.²⁷

1.2 Zánik lidského života – smrt

Stejně problematické v trestněprávní teorii, jako je přesné určení počátku lidského života, tj. momentu zrození člověka, je též přesné určení zániku lidského života, tj. momentu smrti, načež obě tyto oblasti, narození a smrt, jsou považovány za oblasti multioborové protínající různá hlediska, přičemž pro tuto kapitolu jsou určující zejména hlediska trestněprávní a medicínskovědecká,²⁸ jak uvádějí například autoři

---

²⁷ ASHWORTH, Andrew and Jeremy HORDER. *Principles of Criminal Law*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0-19-967268-4. s. 238–239. a Rozhodnutí Odvolacího soudu Jeho Veličenstva v Anglii ze dne 22. 9. 2000, sp. zn. Re A (conjoined twins) [2001] 2 WLR 480 dostupné z [http://www.e-lawresources.co.uk/Re-A-\(conjoined-twins\).php](http://www.e-lawresources.co.uk/Re-A-(conjoined-twins).php).

²⁸ HUSSEINI, Faisal. *Listina základních práv a svobod: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-812-2. s. 222.

trestního komentáře: „Z hlediska lékařského je smrt delší dobu trvající proces, z hlediska práva je to okamžik. Je věci právního řádu, aby určil, který okamžik v procesu postupného odumírání organismu má právní význam.“²⁹

Soudnělékařská věda rozlišuje mezi smrtí přirozenou a smrtí násilnou, která je pro účely této práce stěžejní. Smrt násilná se vyznačuje především působením násilí, tj. vnějších nepříznivých vlivů na organismus člověka.³⁰ Smrti předchází proces umírání, který může být dlouhodobého rázu, hodiny až dny pomalu nastupující smrt, tak i krátkodobého charakteru, v podobě s životem neslučitelných devastujících poranění.³¹

Mnohé trestní komentáře se shodují, když smrt člověka (exitus letalis) ve smyslu ust. § 140 a ust. § 141 TrZ definují jako biologickou smrt mozku, tedy nevratnou ztrátu funkce lidského mozku včetně mozkového kmene, nazývanou též jako cerebrální smrt.³² Při zástavě oxygenace tkání dochází k postupnému odumírání buněk v těle člověka, pro mozkovou tkáň platí totéž. Mozkové neurony jsou totiž maximálně citlivé na nedostatek kyslíku a začnou odumírat při zástavě jeho cirkulace a přívodu do několika minut. Cerebrální smrt tedy představuje takový stav organismu, u kterého je obnovení všech životních funkcí již vyloučeno, tento stav se mimo jiné označuje jako ireversibilní, tj. neschopný být uveden ve stav původní.³³

Zásadním pro určení smrti z legislativního hlediska je zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TranZ“), který upravuje jak definici smrti, tak i náležitosti pro její zjištění. TranZ definuje smrt nejen jako výše uvedenou cerebrální smrt, tedy nezvratnou ztrátu funkce

---

²⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, [2009]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-106-9. s. 197.

³⁰ KVAPILOVÁ, Helena a Michal DOGOŠI. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-059-8. s. 27–28.

³¹ ŠTEFAN, Jiří a Jan MACH. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0931-7. s. 11.

³² ZÁMEČNÍK, Josef, ed. *Patologie*. Praha: LD Prager Publishing, 2019. ISBN 978-80-270-6457-1. s. 31.

³³ Např.: VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 453., ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1460–1461., JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, [2009]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-106-9. s. 197.

celého mozku včetně mozkového kmene, ale i nezvratnou zástavu krevního oběhu, přičemž pro naplnění definice smrti postačí splnění jedné z podmínek.³⁴

Konstatování smrti je však výlučně v pravomoci lékaře, v jehož působnosti je rovněž určení doby smrti a provedení zevní prohlídky těla zemřelého, jejímž cílem je právě konstatování smrti a zjištění její příčiny.³⁵

2 Historický kontext k vývoji právní úpravy úmyslných usmrcení na území českého státu

Lidský život jakožto pravděpodobně ta nejvyšší hodnota, kterou člověk disponuje a zároveň naplňuje svou existencí, je objektem úmyslných usmrcení již od nejstarších dob zachycujících svědectví o existenci člověka a společenského uspořádání. Pro lepší porozumění právní úpravy trestného činu vraždy podle ust. § 140 TrZ a trestného činu zabití podle ust. § 141 TrZ, které budou stěžejní rozebíranou problematikou této diplomové práce, nastíním v této kapitole právní vývoj úmyslných usmrcení na území českého státu, počínaje revolučním rokem 1848, následující období po vzniku Československé republiky v roce 1918 přes komunistický puč v roce 1948 a konče demokratickým obdobím následujícím po sametové revoluci v roce 1989.

2.1 Vývoj právní úpravy po roce 1848

V důsledku celoevropských revolucí probíhajících v letech 1848–1849, kterým se nevyhnulo ani Rakouské císařství, a jejichž příčinou bylo vnitropolitické napětí jednotlivých evropských států spočívající ve snaze jejich obyvatelstev o dosažení národního sjednocení a politické svrchovanosti založené na národním principu, došlo na území našeho státu k nastolení nového státněpolitického uspořádání. Tímto novým státněpolitickým uspořádáním byl neoabsolutismus, nazývaný též jako Bachovský absolutismus podle tehdejšího ministra vnitra Alexandra Bacha, jehož legálním základem se staly Silvestrovské patenty publikované dne 31. 12.

---

³⁴ Ust. § 2 písm. e) a ust. § 10 zákona č. 285/2002 Sb. o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ KVAPILOVÁ, Helena a Michal DOGOŠI. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-059-8. s. 27.

1851, a jejichž vydáním byla ukončena platnost březnové ústavy, nazývané též jako Stadionova ústava, vydané dne 4. 3. 1849 císařem Františkem Josefem I. Tato nová forma vlády, trvajíc od roku 1851 do roku 1859, se vyznačovala především těžkým centralizovaným režimem pronásledujícím jakékoliv prvky demokratického a národního hnutí. A právě v období Bachovského absolutismu došlo k vytvoření vícera významných právních předpisů, mezi kterými byla i série trestních zákonů.³⁶

Dne 27. 5. 1852 byl pod číslem 117/1852 ř. z. vydán Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích (dále jen „TrZ 1852“). Ačkoliv TrZ 1852 platil na našem území téměř po celé století, byl mnohými rakouskými právníky považován spíše za novelu Zákona o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803 (dále jen „TrZ 1803“), neboť jeho předkladatel, ministerský rada a později i ministr, Anton von Hye, neučinil zcela novou rekonstrukci trestního zákona, nýbrž „pouze“ nepříliš významně revidoval hmotněprávní ustanovení TrZ 1803.³⁷

V čele TrZ 1852 stál uvozovací patent mající formu zákona, který zavedl ve svém čl. I. celoříšskou platnost TrZ 1852, a to včetně Uher.³⁸ Na rozdíl od TrZ 1803 upravoval pouze trestní právo hmotné, zatímco trestní právo procesní bylo ponecháno zvláštní úpravě, zejména trestním řádům z let 1850, 1853 a 1873. TrZ 1852 byl rozdělen do dvou částí, předmětem úpravy části první byly zločiny, zatímco předmětem úpravy části druhé byly přečiny a přestupky.³⁹ Z toho vyplývá, že TrZ 1852 uplatňoval po vzoru francouzské trestněprávní úpravy tripartizaci, tj. tři podoby soudně trestných deliktů, a rozlišoval tak delikty na zločiny, přečiny a přestupky.⁴⁰ Pro zločin bylo charakteristickým znakem jednání pachatele ve zlém úmyslu, tj. vůle pachatele způsobit škodlivý následek podle ust. § 1 TrZ 1852, zatímco pro některé přečiny a přestupky bylo charakteristické, že mohly být spáchány z nedbalosti.⁴¹ Trestní sankcí za spáchání zločinu byl buď trest smrti nebo žalář, sankcí za ostatní spáchané delikty byly tresty v mírnější formě. Trest smrti

---

³⁶ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. s. 221–227.

³⁷ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. s. 495.

³⁸ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4. s. 31.

³⁹ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. s. 495.

⁴⁰ FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny země Koruny české*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-115-3. s. 407.

⁴¹ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. s. 496–497.

byl sankcí za ty nejhorší spáchané zločiny, například zločin velezrady, zlomyslné činění nebo opominutí za okolností zvlášť nebezpečných, zločin dokonané vraždy nebo loupežné vraždy, a prováděl se pouze oběšením provazem podle ust. § 13 TrZ 1852, a to zejména na dvoře Vrchního zemského soudu v Praze, ostatně také v sídlech krajských soudů.⁴²

Právní úprava úmyslných usmrcení byla v TrZ 1852 situována v hlavě patnácté nazvané jako „*O vraždě a zabití*“ a byla rozvržena do deseti paragrafů (§ 134 - § 143). TrZ 1852 v úpravě úmyslných usmrcení rozlišoval mezi vraždou podle ust. § 134 a zabitím podle ust. § 140.

Vražda, kterou TrZ 1852 v ust. § 134 definoval jako: „*Kdo jedná proti člověku v obmyslu, aby ho usmrtil, takovým způsobem, že z toho nastane smrt jeho nebo jiného člověka, dopustí se zločinu vraždy...*“, byla následně upravena i v ust. § 135, kde byly rozlišovány čtyři druhy vražd, a to a) vražda úkladná, která byla způsobena v důsledku užití jedu nebo jiného potměšilého důvodu, b) vražda loupežná, jejímž charakteristickým znakem bylo převedení cizí věci movité užitím násilí proti osobě, c) vražda zjednaná, která byla vykonána na objednávku, a konečně d) vražda prostá, která nepatřila k žádnému z výše uvedených způsobů vraždy. Za dokonanou vraždu, přičemž trestný byl i pokus, ukládal TrZ 1852 trest smrti s tím, že stejně trestně odpovědný byl nejen pachatel, ale také objednatel i přímý účastník. Trestně odpovědné bylo i účastenství jako forma trestné součinnosti, když za vraždu prostou hrozil těžký žalář v rozmezí trestní sazby od pěti do deseti let a za vraždu úkladnou, loupežnou nebo zjednanou hrozil těžký žalář v rozmezí trestní sazby od deseti do dvaceti let.

V ust. § 139 TrZ 1852 byla upravena speciální skutková podstata vraždy, a to vražda novorozeného dítěte matkou s tím, že pokud byla vykonána vražda na dítěti manželském, hrozil matce těžký žalář doživotí, a pokud bylo předmětem vraždy dítě nemanželské, hrozil matce těžký žalář v rozmezí trestní sazby od deseti do dvaceti let.

Poslední čtyři paragrafy (§ 140 - § 143) TrZ 1852 byly věnovány úpravě zabití. Zabití bylo definováno v ust. § 140 jako: „*Nevykoná-li se sice čin, jímž člověk o život přijde (§ 134), v tom obmyslu, aby byl usmrcen, ale přece v jiném obmyslu nepřátelském, jest zločin ten zabitím.*“. TrZ 1852 pak ve zbylých paragrafech rozlišoval mezi zabitím loupežným podle ust. § 141, zabitím prostým

---

⁴² FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-115-3. s. 409.

podle ust. § 142 a zabitím při rvačce nebo při zlém nakládání s jednou nebo více osobami podle ust. § 143.⁴³

V době porevoluční však nebyl TrZ 1852 jediným trestněprávním předpisem. V průběhu 2. pol. 19. století byly vydávány další „vedlejší“ trestní zákony obsahující trestněprávní ustanovení, kterými byly například Vojenský trestní zákon o zločinech a přečinech č. 19/1855 ř. z., Zákon o policejním dohledu č. 108/1873 ř. z., Zákon proti obecně nebezpečnému užívání třaskavin č. 134/1885 ř. z. a další. Závěrem 19. století byla zákonodárcům říšské rady adresována řada návrhů usilujících o modernizaci trestního práva. V 90. letech 19. století vznikla komise zřízená za účelem přípravy nového trestního zákoníku a trestního řádu, jejíž návrhy dokonce v roce 1912 nabyly povahu vládní osnovy, avšak pro velkou řadu připomínek a výhrad nebyly nikdy uvedeny do života, a tak TrZ 1852 byl platným ještě po dlouhá desetiletí.⁴⁴

2.2 Vývoj právní úpravy po roce 1918

První světová válka probíhající od roku 1914 se na podzim roku 1918 neúprosně blížila svému konci, když mezitím došlo pro další osud národa českého a slovenského k mimořádné události, která vyvrcholila dne 28. 10. 1918 vyhlášením samostatného československého státu. Ačkoliv se jednalo o událost nesoucí se v duchu slibujíc si do dalších let mnoho pozitivního, bylo naopak období první Československé republiky, trvající od roku 1918 do roku 1938, dosti problematické v mnoha ohledech, právního řádu státu nevyjímaje.⁴⁵

Jednou z prvních a nejdůležitějších otázek, na kterou bylo nutné neodkladně odpovědět bylo, které právo bude v nově vzniklém státě platit. Na to odpověděl zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, známý též jako recepční norma, schválený ještě dne 28. 10. 1918 na schůzi pléna Národního výboru v Praze⁴⁶, ihned ve svém úvodu: „*Samostatný stát československý vstoupil v život. Aby zachována byla souvislost dosavadního právního řádu se stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven byl přechod k novému státnímu životu...*“,

⁴³ Zákon č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. s. 495–498.

⁴⁵ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. s. 287–290.

⁴⁶ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4. s. 36.

a k tomu v čl. 2: „*Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají v prozatím v platnosti.*“⁴⁷

Jinými slovy došlo k recepci veškerého doposud platného práva na našem území, což v sobě zahrnovalo i nadále pokračující platnost TrZ 1852. V souvislosti s odvětvím trestního práva však bylo zapotřebí, aby došlo k jeho unifikaci a modernizaci. V roce 1920 proto ministerstvo spravedlnosti zahájilo první etapu prací, na jejímž konci mělo dojít ke komplexní reformě trestního práva. V květnu roku 1921 se objevil již první návrh, který byl publikován pod názvem „*Prozatímní návrh obecné části trestního zákona*“. Tato obecná část trestního zákona měla na rozdíl od TrZ 1852 vycházet z bipartizace, tj. dvou podob soudně trestných deliktů, a rozlišovat tak mezi zločiny a přečiny. Po projednání Prozatímního návrhu obecné části trestního zákona byly bezprostředně zahájeny další práce, a to na části zvláštní, k jejichž dokončení došlo v červenci roku 1924. Obecná a zvláštní část tak společně v závěru přispěly k vytvoření kompletního návrhu trestního zákona, který následně v roce 1926 ministerstvo spravedlnosti představilo pod názvem „*Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového*“, známého též jako „*Profesorská osnova*“.

Právní úprava úmyslných usmrcení byla v Profesorské osnově upravena v hlavě čtrnácté části zvláštní nazvané jako „*Trestné činy proti životu a tělu*“. Za zajímavou považuji v tomto případě systematiku pořadí úmyslných usmrcení, když na prvním místě je situován v ust. § 271 trestný čin zabití coby absolutní přečin, rozdělený na základní, kvalifikovanou a privilegovanou skutkovou podstatu. Za naplnění a) základní skutkové podstaty upravené v odst. 1 hrozil pachateli trest vězení od tří do patnácti let, b) kvalifikované skutkové podstaty upravené v odst. 2, spočívající v zabití presidenta republiky či jiného ústavního činitele nebo soudce státního soudu, hrozil pachateli trest vězení od osmi do patnácti let či doživotní trest vězení, c) privilegované skutkové podstaty upravené v odst. 3, spočívající v úmyslném usmrcení trpící osoby ze soucitu, mohlo u pachatele dojít k mimořádnému snížení trestu či dokonce k upuštění od samotného potrestání. V souvislosti s výše uvedenou zajímavostí se pojí právě ta skutečnost, že trestný čin vraždy coby zločin a zároveň coby nejzávažnější forma úmyslného usmrcení, nebyl situován na první místě ale právě až za trestným činem zabití, a to konkrétně v ust. § 272, které v sobě soustředěovalo pouze základní skutkovou podstatu, za jejíž

---

⁴⁷ Preambule a čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu Československého.

naplnění hrozil pachateli žalář v délce trvání od deseti do dvaceti let či doživotní žalář. Profesorská osnova taktéž znala skutkovou podstatu trestného činu usmrcení dítěte coby přečinu či zločinu dle závažnosti způsobu jejího naplnění, upravenou v ust. § 274, za jejíž naplnění hrozil matce trest vězení od šesti měsíců do tří let nebo trest žaláře od jednoho roku do osmi let.⁴⁸

Ke kompletní rekodifikaci trestního práva Profesorskou osnovou však nakonec nedošlo, a proto byla zahájena druhá etapa prací usilující o jeho reformu, jež vyvrcholila o jedenáct let později, když ministerstvo spravedlnosti v roce 1937 publikovalo novou a rozsáhlou osnovu trestního zákona čítající 426 paragrafů, nazývanou též jako „*Úřednická osnova*“.⁴⁹

I zde alespoň stručně rozvedu právní úpravu úmyslných usmrcení, přičemž si dovoluji zmínit, že právě v případě Úřednické osnovy na rozdíl od Profesorské osnovy je dle mého názoru systematika pořadí jednotlivých skutkových podstat vhodnější či dokonce správnější, neboť jako první upravuje skutkovou podstatu trestného činu vraždy, a to v ust. § 282. Další změnou bylo rozšíření základní skutkové podstaty o kvalifikovanou, zakotvující okolnosti podmiňující aplikaci vyšší trestní sazby, z nichž zmíním například usmrcení dvou nebo více lidí, spáchání činu z nízkých a nečestných pohnutek či spáchání činu způsobem zákeřným nebo zvláště krutým. Další kvalifikovaná skutková podstata trestného činu vraždy byla upravena zvlášť, a to v ust. § 283. Svým charakterem byla podobná ust. § 271 odst. 2 Profesorské osnovy, když zakotvovala úmyslné usmrcení presidenta republiky či jiných ústavní činitelů a mimo jiné, avšak nově, také úmyslné usmrcení příbuzného vzestupného pokolení. Skutková podstata trestného činu zabití byla upravena v paragrafu následujícím, a to v ust. § 284. Za zajímavé rovněž považuji osamostatnění skutkové podstaty usmrcení na žádost poškozeného upravené v ust. § 285, přičemž existovaly dvě varianty jejího naplnění, jednak v intenzivním vzrušení mysli, v tomto případě se jednalo o zločin, a jednak ze soucitu, v tomto případě se jednalo o přečin. Skutkovou podstatu trestného činu usmrcení novorozeněte matkou Úřednická osnova upravovala rovněž.⁵⁰

---

⁴⁸ KOMISE PRO REFORMU ČESKOSLOVENSKEHO TRESTNÍHO ZÁKONA. *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1926. s. 70.

⁴⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. Nová osnova čl. trestního zákona. *Právník. Časopis věnovaný vědě právní i státní*. 1937. roč. 76, č. 4.

⁵⁰ ZAPLETAL, Josef. *Úmyslná usmrcení: (kriminologická a trestněprávní studie)*. Praha: Generální prokuratura ČSSR, 1980. s. 68–69.

V důsledku narůstajícího společenského napětí a zejména sílícího nacismu směřujícího k Mnichovské dohodě tak nedošlo ani k přijetí Úřednické osnovy a veškeré snahy o rekonstrukci trestního práva byly neúspěšné.⁵¹

Ačkoliv i nadále pokračoval ve své platnosti TrZ 1852, v období první Československé republiky došlo k přijetí celé řady „vedlejších“ trestněprávních předpisů reflektujících v sobě aktuální potřeby nově vzniklého státu, z těch významnějších zmíním například Zákon proti útisku a na ochranu svobody ve shromážděních č. 309/1921 Sb. nebo Zákon na ochranu republiky č. 50/1923 Sb.⁵²

2.3 Vývoj právní úpravy po roce 1948

Po konci druhé světové války došlo v období třetí Československé republiky dne 25. 2. 1948 ke komunistickému státnímu převratu, který na dalších více než 40 let nastolil totalitní režim a ukončil tak demokratický vývoj naší země.⁵³ Tento nový režim ztělesňující komunistickou ideologii s sebou nesl zcela nové pojetí úlohy státu a práva ve společnosti,⁵⁴ jehož legální základ byl položen přijetím Ústavy Československé republiky, ústavního zákona č. 150/1948 Sb. A jelikož byl dosavadní „buržoazní“ právní řád v rozporu s ideologií komunismu, bylo jedním z nejdůležitějších úkolů jeho přebudování, k čemuž došlo na základě tzv. právníké dvouletky, jež proběhla v letech 1948–1950. Přijetím Trestního zákona č. 86/1950 Sb. (dále jen „TrZ 1950“), Trestního řádu č. 87/1950 Sb., Trestního zákona správního č. 88/1950 Sb. a Trestního řádu správního č. 89/1950 Sb. tak došlo k nové rekonstrukci trestního práva.⁵⁵

TrZ 1950 upustil od dosavadní rakouské právní kultury a byl z velké části ovlivněn trestněprávními předpisy Sovětského svazu. Děлил se na dvě části, na část obecnou a část zvláštní.⁵⁶ Jeho autoři v ust. § 1 TrZ 1950 nově zakotvili účel trestního zákona, kterým byla ochrana lidově demokratické republiky, její

---

⁵¹ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4. s. 36–38.

⁵² FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny země Koruny české*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-115-3. s. 418–419.

⁵³ FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny země Koruny české*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-115-3. s. 435.

⁵⁴ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. s. 559.

⁵⁵ FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny země Koruny české*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-115-3. s. 435–439.

⁵⁶ SALÁK, Pavel a Jaromír TAUCHEN, ed. *Československé trestní právo v proměnách věků: (sborník příspěvků)*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5086-0. s. 126.

socialistické výstavby, zájmy pracujícího lidu a jednotlivce a výchova k dodržování pravidel socialistického soužití. Na rozdíl od svých předchůdců TrZ 1950 disponoval tzv. monopartizací, tj. jednou podobou soudně trestného deliktu, kterým nebyl zločin, přečin, ani přestupek, ale obecně trestný čin. Ten ve svém ust. § 2 TrZ 1950 definoval jako: „...*Takové pro společnost nebezpečné jednání, jehož výsledek uvedený v zákoně pachatel zavínil.*“⁵⁷ Zvláštní část TrZ 1950 upravující skutkové podstaty jednotlivých trestných činů byla upravená v deseti hlavách, přičemž zákonodárce v ní reflektoval chráněné zájmy, když na první místo postavil stát a ochranu života a zdraví jednotlivce zakotvil až do hlavy šesté.⁵⁸

A právě v hlavě šesté TrZ 1950 nazvané „*Trestné činy proti životu a zdraví*“ byla situována i právní úprava úmyslných usmrcení. Na rozdíl od TrZ 1852 už TrZ 1950 neupravoval zabití jako formu úmyslného usmrcení a soustředil se pouze na vraždu. Ta byla upravena v ust. § 216 a byla rozdělena do dvou odstavců, načež odst. 1 ust. § 216 znějící: „*Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na patnáct až pětadvacet let.*“ v sobě soustředil základní skutkovou podstatu s nižší trestní sazbou, zatímco odst. 2 v sobě soustředil kvalifikovanou skutkovou podstatu s přísnějším trestem ve formě trestu odnětí svobody na doživotí nebo trestu smrti. TrZ 1950 v rámci úmyslných usmrcení dále upravoval v ust. § 217 vraždu novorozeného dítěte matkou a v ust. § 218 usmrcení lidského plodu. Zvláštností bylo ust. § 104 vražda na ústavním činiteli, situované v hlavě první nazvané „*Trestné činy proti republice*“, kde byla upravena vražda nejvyšších ústavních činitelů, za kterou pachateli hrozil trest smrti.⁵⁹

TrZ 1950 byl během své existence dvakrát novelizován, a to v roce 1956 a 1957, v důsledku čehož, v rámci úpravy úmyslných usmrcení, došlo pouze k odstranění výše zmíněného trestného činu vraždy na ústavním činiteli.

V návaznosti na přijetí nové Ústavy Československé socialistické republiky, ústavního zákona č. 100/1960 Sb., bylo nutné upravit tehdejší právní řád takovým způsobem, aby odpovídal jejímu ideologickému pojetí. Došlo tak

---

⁵⁷ FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-115-3, s. 439.

⁵⁸ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměň. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4. s. 49.

⁵⁹ Ust. § 104, ust. § 216, ust. § 217, ust. § 218 zákona č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

k rozsáhlé rekodifikaci trestního práva a TrZ 1950 byl nahrazen Trestním zákonem č. 140/1961 Sb. (dále jen „TrZ 1961“).⁶⁰

TrZ 1961 byl v průběhu své dlouhé, téměř padesátileté existence novelizován více než sedmdesátkrát. Při jeho popisu zde budu vycházet především z jeho prvního znění. Stejně jako TrZ 1950 byl i TrZ 1961 rozdělen do dvou částí, a to na část obecnou a část zvláštní, shodná byla i monopartizace rozlišující pouze trestný čin. TrZ 1961 se však od svého předchůdce lišil ve svém účelu upraveném v ust. § 1, kterým byla ochrana společenského a státního zřízení Československé socialistické republiky, socialistického vlastnictví, práv a oprávněných zájmů občanů a výchova k řádnému plnění občanských povinností a zachovávání pravidel socialistického soužití.⁶¹ Vedle odstranění série předchozích vad bylo novinkou například zavedení mírnějších trestních sazeb, kdy maximální horní hranice trestu odnětí svobody dosahovala 15 let a trest smrti se stal trestem výjimečným, z jehož působnosti byly vyloučeny těhotné ženy a osoby mladistvé.⁶²

Pokud jde o právní úpravu úmyslných usmrcení, ta se v TrZ 1961 nacházela v hlavě sedmé nazvané shodně jako v předchozí trestní úpravě „*Trestné činy proti životu a zdraví*“. Shodné bylo taktéž rozlišení dvou forem úmyslného usmrcení, a to vraždy, upravené v ust. § 219, a vraždy novorozeného dítěte matkou, upravené v ust. § 220. Oproti předchozí úpravě však TrZ 1961 nerozlišoval mezi základní a kvalifikovanou skutkovou podstatou a vraždu v ust. § 220 definoval pouze jako: „*Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až patnáct let nebo trestem smrti*“. V případě vraždy novorozeného dítěte matkou došlo oproti předchozí trestní úpravě ke snížení dolní i horní hranice trestní sazby.⁶³

2.4 Vývoj právní úpravy po roce 1989

V listopadu roku 1989 došlo v Československé socialistické republice po 41 letech, v důsledku událostí vyvrcholených Sametovou revolucí, k pádu komunistického režimu a nastolení demokratické formy vlády. A stejně jako ve výše uvedených případech, kdy došlo k transformaci státního režimu, i v tomto období bylo nutné

---

⁶⁰ VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. s. 627.

⁶¹ Ust. § 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění účinném od 1. 1. 1962 do 30. 6. 1990.

⁶² VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. s. 627–628.

⁶³ Ust. § 219 a ust. § 220 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění účinném od 1. 1. 1962 do 30. 6. 1990.

přizpůsobit právní řád novým demokratickým hodnotám státu. Ke kompletní rekonstrukci trestního odvětví nedošlo, a i nadále zůstal platným TrZ 1961. Ten, jak jsem již uvedl výše, se za dobu své existence dočkal mnoha novelizací, a to právě v tomto období.

Z těch nejvýznamnějších, které novelizovaly úpravu úmyslných usmrcení, se jednalo o zákon č. 175/1990 Sb., který doplnil trestný čin vraždy v ust. § 219 TrZ 1961 o kvalifikovanou skutkovou podstatu doprovázející ji trestem odnětí svobody v rozmezí od dvanácti do patnácti let či trestem výjimečným. Touto novelou zároveň došlo ke zrušení trestu smrti a jeho nahrazení právě trestem výjimečným. Z dalších novel, které se dotkly právní úpravy úmyslných usmrcení, se jednalo o zákon č. 152/1995 Sb. a zákon č. 134/2002 Sb., které „pouze“ rozšířily kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu vraždy. Pokud jde o trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou upravený v ust. § 220 TrZ 1961, ten zůstal po celou dobu platnosti TrZ 1961 beze změn.⁶⁴

I přes rozsáhlý počet novelizací, TrZ 1961 stále neodpovídal demokratickým hodnotám právního řádu. Z toho důvodu obdrželi zákonodárci dne 21. 7. 2004 vládní návrh nové rekonstrukce trestního zákona. Významnou změnou, navzdory v té době stále platnému TrZ 1961, byla zejména jeho systematika zvláštní částí, která v sobě odrážela význam hodnoty základních lidských práv a svobod, když namísto ochrany státu byla v úplném popředí zakotvena právní ochrana člověka.

Právní úprava úmyslných usmrcení byla ve vládním návrhu trestního zákona zákona upravena v ust. § 113 vražda a v ust. § 114 vražda novorozeného dítěte matkou. Novinkou, v případě trestného činu vraždy, bylo zejména rozlišení jejích forem na vraždu prostou a vraždu spáchanou s rozmyslem nebo po předchozím uvážení. Další novinkou, kdy zákonodárci pravděpodobně čerpal inspiraci v Úřednické osnově, bylo zavedení „nové“ formy úmyslného usmrcení, a to trestného činu usmrcení na žádost podle ust. § 115, jehož podstatou bylo usmrcení nevyléčitelně nemocné osoby ze soucitu. Trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou zůstal nedotčen.⁶⁵

I přes skutečnost, že výše uvedený vládní návrh trestního zákona nebyl v roce 2006 přijat Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky (dále jen „PČR“), protože jej v předchozí fázi legislativního procesu Senát PČR zamítl, stal

---

⁶⁴ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění novel č. 175/1990, č. 152/1995 a č. 134/2002.

⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Osnova trestního zákoníku 2004-2006*. V Praze: C.H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-527-5. s. 146–150.

se alespoň inspirací pro vypracování aktuálně platného TrZ, jež nabyl platnosti vyhlášením ve Sbírce zákonů v roce 2009 a účinnosti dne 1. 1. 2010. Východiskem pro jeho vypracování byla nutnost rekonstrukce doposud, i přes mnohé novelizace, stále platného TrZ 1961, který zcela neodpovídal aktuálním ekonomickým, politickým a sociálním požadavkům, spatřovaná v několika rovinách. Jednalo se zejména o systematiku obecné, a především zvláštní části TrZ 1961, materiální pojetí trestného činu, systém trestních sankcí či nenaplnění zásady nullum crimen sine lege certa.⁶⁶

TrZ disponuje novým pojetím v rozlišování trestných činů, když vychází z bipartizace, tj. rozlišování dvou podob soudně trestných deliktů, a to přečinů a zločinů. Trestný čin je v ust. § 13 odst. 1 TrZ definován jako: „...*Protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“⁶⁷ Pokud jde o přečiny a zločiny, v pojetí TrZ jsou přečiny všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, za jejichž spáchání TrZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou pak v pojetí TrZ všechny ty trestné činy, které nejsou přečiny. V rámci zločinů TrZ navíc rozlišuje zvlášť závažné zločiny jakožto ty nejzávažnější spáchané delikty, kterými jsou všechny úmyslné trestné činy, za které TrZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.⁶⁸ Pro TrZ je charakteristická i nová systematice zvláštní části TrZ, kdy zákonodárce uspokojil požadavek zakotvení trestněprávní ochrany základních lidských práv a svobod do jejího popředí.

Nové rekonstrukce se dočkala i právní úprava úmyslných usmrcení, upravená v hlavě první zvláštní části TrZ. Stejně jako v předchozích trestních zákonech, i TrZ upravuje v ust. § 140 skutkovou podstatu trestného činu vraždy a v ust. § 142 skutkovou podstatu trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou, ta dokonce zůstala ode dne nabytí účinnosti TrZ 1961 stále nezměněna. Významnou změnou však bylo zavedení nové skutkové podstaty trestného činu zabití upraveného v ust. § 141 TrZ. A právě právní úpravě trestného činu vraždy a trestného činu zabití budou věnovány následující dvě kapitoly coby stěžejní kapitoly mé diplomové práce.

---

⁶⁶ Důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku, Sněmovní tisk 410/0.

⁶⁷ Ust. § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁸ Ust. § 14, odst. 1, odst. 2 a odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

3 Trestný čin vraždy podle ust. § 140 trestního zákoníku

§ 140 Vražda

- (1) *Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.*
- (2) *Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.*
- (3) *Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán,*
- spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2*
- a) na dvou nebo více osobách,*
  - b) na těhotné ženě,*
  - c) na dítěti mladším patnácti let,*
  - d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,*
  - e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,*
  - f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,*
  - g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,*
  - h) opětovně,*
  - i) zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo*
  - j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.*
- (4) *Příprava je trestná.⁶⁹*

Trestný čin vraždy představuje nejzávažnější formu úmyslného usmrcení a zároveň jeden z nejzávažnějších trestných činů upravených v TrZ. Tomu odpovídá i jeho situování na úplný začátek zvláštní části TrZ.⁷⁰ Touto skutečností, jak jsem již uvedl v předchozích kapitolách, zákonodárce reflektoval význam hodnoty lidského života a důležitost jeho trestněprávní ochrany, když do absolutního popředí zvláštní části TrZ zakotvil trestné činy proti životu a zdraví, jejichž objektem je člověk jako nejdůležitější společenská hodnota, zejména jeho život a zdraví.⁷¹

Vražda je tedy prvním trestným činem upraveným a situovaným ve zvláštní části TrZ, a to konkrétně v prvním dílu hlavy první nazvaném jako „*Trestné činy*

⁶⁹ Ust. § 140 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁰ KUCHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-047-8. s. 7.

⁷¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1289–1290.

proti životu“, z čehož vyplývá, že objektem tohoto trestného činu je výlučně lidský život, a následkem jeho spáchání je způsobení smrti člověka.⁷²

Z hlediska pojetí bipartizace je trestný čin vraždy zločinem, konkrétně zvláště závažným zločinem, neboť i ta nejmírnější forma vraždy, za kterou TrZ ukládá trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby osmnácti let, splňuje požadavek zvláště závažného zločinu podle ust. § 14 odst. 3 TrZ.

Z hlediska vnitřní struktury je trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ proveden ve třech, resp. čtyřech odstavcích. První odstavec obsahuje základní skutkovou podstatu, druhý odstavec obsahuje kvalifikovanou skutkovou podstatu typizující vyšší stupeň nebezpečnosti pro společnost, jež může být aplikována samostatně a třetí odstavec obsahuje okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, přičemž ty jsou pro základní a kvalifikovanou skutkovou podstatu společné.

Vnitřní struktura trestného činu vraždy odpovídá i členění vražd, a to na vraždu prostou, upravenou v prvním odstavci, vraždu premeditovanou, tj. spáchanou s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, upravenou ve druhém odstavci a vraždu spáchanou za zvláště přitěžujících okolností upravenou v odstavci třetím.

Pokud jde o čtvrtý odstavec, ten obsahuje ustanovení, že trestná je i pouze samotná příprava trestného činu vraždy, což opět odráží jeho mimořádnou závažnost pro společnost.

V této kapitole, resp. jejích podkapitolách, se tedy zaměřím na trestněprávní aspekty trestného činu vraždy, především na skutkovou podstatu, klasifikaci jednotlivých typů vražd a finálně na taxativní výčet okolností podmiňujících uplatnění vyšší trestní sazby.

3.1 Skutková podstata

Skutková podstata trestného činu představuje jeden z jeho formálních znaků, jenž v sobě vyjadřuje typové znaky pro něj charakteristické. Lze ji též stručně definovat jako soubor objektivních a subjektivních znaků daného trestného činu, který jej určuje a zároveň odlišuje od ostatních trestných činů upravených v TrZ. Jejimi obligatorními znaky jsou 1) objekt představující společenské vztahy, zájmy a

---

⁷² KUCHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-047-8. s. 7.

hodnoty chráněné TrZ, 2) objektivní stránka představující jednání, následek a kauzální nexus, 3) subjekt představující osobu pachatele a 4) subjektivní stránka představující vnitřní stav pachatele ke spáchanému trestnému činu.⁷³

3.1.1 Objekt

Předmětem trestněprávní ochrany v ustanoveních o trestném činu vraždy je lidský život, přičemž předmětem útoku při jeho spáchání je výlučně živý člověk odlišný od pachatele. Pokud by došlo ke spáchání úmyslu způsobit smrt člověka, avšak předmětem takového útoku by byl již mrtvý člověk, pak by jednalo o pokus na nezpůsobilém předmětu útoku, resp. v souladu s ust. § 21 odst. 1 TrZ by se jednalo o nezpůsobilý pokus trestného činu vraždy podle ust. 140 TrZ, který je trestný.⁷⁴

Z trestněprávního hlediska, pokud jde o trestný čin vraždy, jehož je lidský život jediným objektem, je rozhodující určení počátku a konce lidského života, resp. určení okamžiku narození a okamžiku smrti člověka.

Trestněprávní literatura považuje za rozhodující okamžik, během kterého dochází ke změně v trestněprávním nahlížení na lidský plod v živého člověka, okamžik počátku porodu. Porod je ale proces diferenciovaný, a tak jsou zástupci odbornosti ve svém výkladu, jaká že fáze jest určujícím okamžikem z hlediska trestněprávního, nejednotní. V souvislosti s touto skutečností považují za důležité také uvést, že trestněprávní literatura nepovažuje plod v těle matky za lidský život, a jako takový nemůže být předmětem trestného činu vraždy.⁷⁵

Určení okamžiku smrti jakožto konce lidského života je taktéž problematické, v tomto směru je však trestněprávní literatura jednotnější, když za rozhodující okamžik určující smrt člověka považuje biologickou smrt mozku, označovanou také jako cerebrální smrt. Ta představuje apodiktickou ztrátu funkce celého mozku včetně mozkového kmene. Jedná se tedy o situaci, kdy se organismus člověka nachází v takovém stavu, u něhož je obnovení životních funkcí zcela vyloučeno. Legislativním základem určujícím podmínky a způsob zjištění smrti

---

⁷³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5. s. 162–166.

⁷⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1460–1461.

⁷⁵ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1234–1235.

člověka je pak TranZ.⁷⁶ Pokud jde o klinickou smrt, pro kterou je definiční její zástava dechu a srdeční činnosti, avšak zároveň stále fungující centrální nervová soustava⁷⁷, tu nelze považovat za smrt ve smyslu trestného činu vraždy podle ust. § 140 TrZ. Takto se vyjádřil Nejvyšší soud Československé socialistické republiky (dále jen „NS ČSSR“), když jako hlavní důvod takového stanoviska uvedl aktuální vysokou úroveň lékařské vědy, jenž dnes, na rozdíl od dob dřívějších, disponuje schopností zachránit člověka i přes zástavu jeho životně důležitých funkcí.⁷⁸ Pokud tedy pachatel trestného činu vraždy způsobí svým jednáním poškozenému následek v podobě klinické smrti, nemůže se jednat o dokonáný trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ, ale „pouze“ o jeho pokus.⁷⁹

Podrobněji se lidskému životu jako objektu trestného činu vraždy věnuji v první kapitole této diplomové práce, proto si tímto dovoluji na ni případně odkázat.

3.1.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka trestného činu vraždy jakožto další obligatorní znak jeho skutkové podstaty je definována usmrcením člověka s tím, že usmrcením se rozumí jakýkoliv způsob zbavení života živého člověka. Pro dokonání trestného činu vraždy je tedy rozhodující okamžik, během kterého dojde ke smrti poškozeného, zároveň je však nutné, aby byla splněna podmínka kauzálního nexusu, tj. aby taková smrt nastala v příčinné souvislosti s jednáním pachatele.

V případě usmrcení platí, že není podstatné, jakým způsobem pachatel jednal a jakých prostředků ke spáchání trestného činu vraždy použil.⁸⁰ Vražda tak může být spáchána konáním spočívajícím v pachatelově vůli ovládat své svalové pohyby takovým způsobem, aby směřovaly k jím předem vytyčenému cíli.⁸¹ Existuje tak nespočet způsobů, kterými může dojít k usmrcení člověka a tím ke

---

⁷⁶ Například VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 453., nebo JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, [2009]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-106-9. s. 197.

⁷⁷ KUKPA, Martin. Klinická smrt jakožto změněný stav vědomí. *E-psychologie*. 2008, roč. 2, č. 3.

⁷⁸ Zpráva Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16. 6. 1976, sp. zn. Tpjf 30/76, [R41/1976].

⁷⁹ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 453.

⁸⁰ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1235.

⁸¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5. s. 181.

spáchání trestného činu vraždy podle ust. § 140 TrZ. V případě konání tak může být usmrcení člověka způsobeno například v důsledku: poranění ostrým nástrojem, tj. způsobením řezných, sečných nebo bodných ran, poranění tupým nástrojem, tj. způsobením trzně zhmožděných ran, tupých poranění vnitřních orgánů či zlomenin, střelné rány, udušení způsobeného oběšením, uškrcením, zardoušením či utopením, exploze, poranění vzniklého fyzikálním násilím, tj. popálením, umrznutím či zasažením elektrickým proudem, poškození chemickými látky nebo vyhladovění.⁸² Usmrcení člověka je tedy následek, který může pachatel způsobit svým jednáním buďto okamžitě nebo během postupného a dlouhodobě trvajících časového úseku.

Usmrcení však nemusí být způsobeno pouze konáním, ale také opomenutím spočívajícím v pachatelově snaze zdržet se určitého svalového pohybu a tím nevykonat určitou činnost.⁸³ Opomenutím jakožto jednáním pachatele směřujícím úmyslně ke způsobení usmrcení ve smyslu trestného činu vraždy podle ust. § 140 TrZ nelze rozumět jakoukoliv skutečnost spočívající v opomenutí, ale musí se jednat o opomenutí ve smyslu ust. § 112 TrZ, kterým se rozumí takové jednání pachatele, jenž byl k takovému jednání povinen podle jiného právního předpisu, úředního rozhodnutí, smlouvy, v důsledku dobrovolného převzetí povinnosti něco konat, či pokud vyplývala taková jeho zvláštní povinnost z jeho předchozího ohrožujícího jednání. Takovým opomenutím se taktéž rozumí nevykonání jednání, k němuž byl pachatel podle okolností a svých společenských poměrů povinen.⁸⁴

Trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ je tak nepravým omisivním trestným činem, jenž může být spáchán jak konáním, tak opomenutím, když trestní komentáře uvádí do stejné úrovně jako příčinu usmrcení jak jednání pachatele spočívající v jeho konání, tak i jednání pachatele spočívající v jeho opomenutí. Jediným rozdílem je však skutečnost, že jednání spočívající v konání může být uskutečněno jakýmkoliv způsobem, kdežto jednání spočívající v opomenutí může být uskutečněno pouze za podmínek splněných v souladu s ust. § 112 TrZ. Tedy v případech, kdy určitá osoba je nositelem určitých právních povinností a společnost od ní pro futuro očekává určité konání. Příkladem často demonstrovaným trestními komentáři je situace, ve které lékař jakožto odborník

---

⁸² ŠTEFAN, Jiří a Jan MACH. *Soudně lékařská a medicínsko-právní problematika v praxi*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0931-7. s. 34–119.

⁸³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5. s. 181.

⁸⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1299–1300.

nesoucí řadu právních povinností vyplývajících z jeho profese nevykoná jednu z nich, když úmyslně usmrtí svého pacienta nepodáním mu potřebného léku.⁸⁵

Jelikož lze spáchat trestný čin vraždy nespočtem způsobů, došlo již v rozhodovací praxi soudů k řešení mnoha „kuriózních“ případů. Například Nejvyšší soud České republiky (dále jen „NS“) v roce 2004 rozhodoval případ, ve kterém byly osoby obžalované ze spáchání trestného činu vraždy ve stádiu dokonání, když úmyslně usmrtili poškozeného za účelem obohacení realizovaného vyplacením pojistného plnění. Podmínkou však bylo, aby se taková smrt jevila jako nešťastná náhoda. Za tímto účelem obžalovaní zabudovali do skříňové nástavby nákladního vozidla kovovou postel a spolu s tím uvnitř nainstalovali tlakovou lahev obsahující propan-butan včetně čtyř propan-butanových teploměrů, a to v rozporu s bezpečnostními předpisy a také v rozporu s návodem k obsluze teploměrů. Pod záminkou potřeby pomoci se následně obžalovaní dohodli s poškozeným na spolujízdu předem určeným nákladním vozidlem v předem určený čas. Během spolujízdy, za předem vytvořených a připravených okolností, byl poškozený nucen nastoupit do skříňové části nákladního vozidla, jelikož mu obžalovanými bylo sděleno, že uvnitř má připravené teplometry pro zahřátí a postel k odpočinku. V průběhu jízdy, během pobytu poškozeného ve skříňové nástavbě nákladního automobilu, však došlo z důvodu teplometu uvedeného do provozu k vyprodukování takového množství oxidu uhelnatého, v jehož důsledku nastala u poškozeného akutní otrava se smrtelným následkem. Tento případ zmiňují zejména kvůli kauzálnímu nexusu, který v případě spáchání trestného činu vraždy musí být jako jedna z obligatorních podmínek splněn. Obžalovaní v tomto případě naplánovali nalákat oběť do takové situace, resp. pasti, ve které si sama zcela nevědomě spustila proti sobě smrtící mechanismus, jenž ji usmrtil. Takovým plánem se obžalovaní právě snažili vyhnout se příčinné souvislosti mezi jednáním a následkem. NS však k tomuto případu uvedl, že pokud oběť teplomet uvedla do provozu sama, vylučuje se, aby taková okolnost byla považována za důvod představující neexistenci kauzálního nexusu mezi jednáním obžalovaných a smrtí oběti. Každé dílčí jednání obžalovaných nebylo samo o sobě způsobilé usmrtit oběť, proto je nutné hodnotit všechny akty jednání ve vzájemné souvislosti, z čehož

---

⁸⁵ Například ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1299–1300. nebo VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 454.

vyplývá, že v jejich logické posloupnosti a návaznosti a finálně ve svém souhrnu z nich smrtelný následek vyplynul.⁸⁶

3.1.3 Subjekt

Pachatelem trestného činu vraždy podle ust. § 140 TrZ může být kdokoliv, tj. jakákoliv fyzická osoba.⁸⁷ TrZ ve svém ust. § 22 odst. 1 definuje pachatele trestného činu jako toho: „...*Kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.*“.⁸⁸ Z uvedeného vyplývá, že pachatelem trestného činu vraždy tak může být v souladu s ust. § 22 odst. 1 a ust. § 140 odst. 4 TrZ nejen osoba, která jej dokonala či se o něho pokusila, ale i osoba která jej připravovala.

V obecném slova smyslu může tedy tento trestný čin spáchat kterákoliv fyzická osoba s tím, že TrZ nevyžaduje, aby pachatel disponoval specifickými vlastnostmi tak, aby naplňoval předpoklady pro subjekt konkrétní nebo subjekt speciální, jako například v případě trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou podle ust. § 142 TrZ, které pro naplnění své skutkové podstaty vyžaduje matku novorozeného dítěte jako subjekt konkrétní.⁸⁹

V užším slova smyslu může být pachatelem trestného činu vraždy pouze fyzická osoba trestně odpovědná, protože musí v době spáchání činu splňovat TrZ stanovené podmínky. Těmi jsou věk, tj. pachatel musí v době spáchání činu dovršit patnáctý rok věku, a přičetnost, tj. pachatel musí v době spáchání činu chápat význam svého jednání pro společnost a zároveň své jednání ovládat.⁹⁰ Pachatelem trestného činu vraždy, resp. provinění vraždy podle ust. § 140 TrZ může být také mladistvý. V takovém případě však musí být splněna další podmínka, a to rozumová a mravní vyspělost v souladu s ust. § 5 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o

---

⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 11. 2004, sp. zn. 7 Tdo 1304/2004.

⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1464.

⁸⁸ Ust. § 22 odst. 1 zákona č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákon (transplantační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁹ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 469.

⁹⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5. s. 200–221.

změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), (dále jen „ZSVM“).⁹¹

Český právní řád ale rozlišuje mezi osobami fyzickými a osobami právními.⁹² K tomu je rozhodujícím pro legislativní základ trestní odpovědnosti právnických osob zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, (dále jen „TOPO“), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2012. V souvislosti s otázkou, zda může právní osoba podle českého právního řádu spáchat trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ, bylo rozhodujícím ust. § 7 TOPO, které taxativně vyjmenovávalo trestné činy, kterých je právní osoba způsobilá se dopustit. A právě trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ mezi nimi uveden nebyl, z čehož vyplývalo, že právní osoba nemůže spáchat trestný čin vraždy.

To se však změnilo přijetím zákona č. 183/2016 Sb., jenž novelizoval předmětné ust. § 7 TOPO, které nyní naopak demonstrativně uvádí trestné činy, které může právní osoba spáchat, a zároveň taxativně vyjmenovává trestné činy, které právní osoba spáchat nemůže. Mezi těmito výjimkami trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ uveden není, z čehož vyplývá, že s účinností od 1. 10. 2020 může být právní osoba jeho pachatelem.⁹³

Zásadním pro přičitatelnost trestní odpovědnosti právní osoby za spáchání trestného činu vraždy podle ust. § 140 TrZ je ust. § 8 TOPO. Aby za takový zločin byla právní osoba trestně odpovědná, musely by být splněny následující podmínky. Podle ust. § 8 odst. 1 TOPO by byl spáchán v zájmu právní osoby nebo v rámci její činnosti, a to statutárním orgánem nebo jeho členem, nebo osobou ve vedoucím postavení vykonávající řídicí nebo kontrolní činnost, nebo osobou vykonávající rozhodující vliv na jejím řízení, nebo zaměstnancem nebo osobou v obdobném postavení při plnění pracovních úkolů. Podle ust. § 8 odst. 2 TOPO lze pak takový zločin přičítat za jednání výše uvedených osob, nebo výše uvedeným zaměstnancům, kteří tak jednali na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu výše uvedených osob, anebo jestliže výše uvedené osoby zejména neprovedli povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností svých zaměstnanců, anebo neučinili nutná opatření k zamezení nebo odvrácení

---

⁹¹ Ust. § 5 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

⁹² Ust. § 18 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹³ Ust. § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

následků předmětného zločinu. Pokud však právnická osoba v rámci svých možností vynaložila veškeré úsilí, aby spáchání předmětného zločinu výše uvedenými osobami zabránila, může se své trestní odpovědnosti podle ust. § 8 odst. 5 TOPO zprostit.⁹⁴

3.1.4 Subjektivní stránka

Trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ je výhradně trestným činem úmyslným, úmysl je tak zároveň jediným obligatorním znakem jeho subjektivní stránky. Je proto nemožné, aby došlo ke spáchání trestného činu vraždy z nedbalosti. Úmysl, zahrnující v sobě dvě složky, a to složku vědomostní a složku volní, která v sobě navíc zahrnuje chtění či srozumění, je upraven v ust. § 15 TrZ s tím, že se rozlišuje v odst. 1. na úmysl přímý, jímž se rozumí chtění pachatele způsobem uvedeným v TrZ spáchat trestný čin vraždy a porušit či ohrozit tak zájem chráněný TrZ, a dále v odst. 2. na úmysl nepřímý, jímž se rozumí srozumění a smíření pachatele s tím, že svým jednáním může spáchat trestný čin vraždy a tím porušit či ohrozit zájem chráněný TrZ.⁹⁵

V tomto případě úmysl pachatele, ať přímý nebo nepřímý, musí směřovat k zásahu do zdraví člověka takové intenzity, v jehož důsledku dojde k jeho usmrcení. Pokud by totiž došlo k jednání pachatele, jehož úmyslem by bylo poškození či ohrožení jiného zájmu chráněného TrZ, než je lidský život, v důsledku čehož by ale usmrtil člověka a takový následek se neshodoval s jeho předchozím úmyslem, nebyla by mu přičitatelná trestní odpovědnost za spáchání trestného činu vraždy.⁹⁶

V souvislosti se subjektivní stránkou trestného činu vraždy se v trestněprávní teorii stala spornou zejména otázka, jestli je možné, aby vztah pachatelovy lhostejnosti k jím způsobenému následku byl považován za jeho srozumění s následkem. Trestněprávní teorie rozlišuje mezi lhostejností pravou a lhostejností nepravou. Lhostejnost pravá, označovaná taktéž jako nulitní vůle pachatele, spočívá v chybějící složce vůle pachatele během jeho jednání.

⁹⁴ Ust. § 8 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁵ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. s. 246–247.

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1462.

Lhostejnost nepravá představuje aktivní kladné stanovisko pachatele, zda následek jeho jednání nastane či nenastane.⁹⁷ Nynější rozhodovací praxe NS zastává stanovisko, že pravá lhostejnost, tedy tam kde chybí složka volní, k naplnění úmyslu nepřímého, tedy k pokrytí pachatelova srozumění, není dostačující.⁹⁸ Tím se automaticky zcela vylučuje i úmysl přímý. Zbývá pak otázka vztahu lhostejnosti nepravé a úmyslu nepřímého, pročez opět zmíním rozhodovací praxi NS, která připouští pokrytí pachatelova srozumění jeho nepravou lhostejností. Jak jsem již zmínil výše, pachatelův úmysl, resp. jeho vůle, ať už ve formě chtění či srozumění, musí pro spáchání trestného činu vraždy směřovat ke způsobení následku usmrcení jiného člověka, z čehož vyplývá, že podmínkou pro spáchání takového zločinu je aktivní vztah pachatele k jeho následku. A jestliže je u pachatele takového zločinu daná nepravá lhostejnost, představující v sobě jeho aktivní kladné stanovisko, zda následek jeho jednání nastane či nikoliv, lze tak považovat jeho nepravou lhostejnost za srozumění se způsobeným následkem v souladu s ust. § 15 odst. 2 TrZ.⁹⁹

Velmi složitou a nezbytnou je taktéž otázka dokazování úmyslu pachatele jakožto povinného znaku subjektivní stránky trestného činu vraždy před soudem, neboť chybí-li úmysl jako forma zavinění, chybí i subjektivní stránka, a tudíž se nemůže jednat o trestný čin vraždy. Aby totiž mohl soud uznat pachatele vinným ze spáchání takového zločinu, je žádoucí zcela dostatečné prokázání jeho úmyslu takový zločin spáchat. K otázce dokazování úmyslu pachatele trestného činu vraždy se už v roce 1968 vyjádřil NS ČSSR, když uvedl, že: „...*Je zapotřebí vycházet z okolností, za nichž k útoku pachatele došlo, jakým motivem byl veden, co útoku předcházelo, jak byl útok proveden, jakého nástroje bylo použito, zda pachatel záměrně útočil proti takové části těla, kde jsou orgány důležité pro život, které jsou snadno zasažitelné apod. Teprve v případě, že objasnění všech těchto okolností prokazuje úmysl pachatele spáchat vraždu, třeba i úmysl nepřímý, je možno uznat jej vinným tímto trestným činem, případně jeho pokusem.*“¹⁰⁰

---

⁹⁷ KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3. s. 239–249.

⁹⁸ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 8 Tdo 1265/2019.

⁹⁹ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 2020, sp. zn. 4 Tdo 1160/2020.

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soud ČSSR ze dne 10. 12. 1968, sp. zn. 8 Tz 122/68.

3.2 Členění vražd

Ve spojení s úmyslem pachatele a trestným činem vraždy podle ust. § 140 TrZ lze hovořit i o určitých myšlenkových operacích jakožto okolnostech charakterizujících rozhodování pachatele, kterými jsou vedle náhlého hnutí mysli také rozmysl a přechodí uvážení. Takové myšlenkové operace jsou jedním z hlavních důvodů aktuální podoby prvních dvou odstavců ust. § 140 TrZ a zároveň důvodem k odlišování různých typů vražd, kterými se budu zabývat v této podkapitole.

3.2.1 Vražda prostá

Vražda prostá je upravená v ust. § 140 odst. 1 TrZ a její podstata nespočívá v ničem jiném než v úmyslném usmrcení živého člověka. Zároveň platí, že vražda prostá je vůbec základní skutkovou podstatou trestného činu vraždy podle ust. § 140 TrZ, za jejíž spáchání TrZ ukládá ve srovnání s ostatními druhy vražd nejnižší trestní sazbu, a to trest odnětí svobody v rozmezí od deseti do osmnácti let.¹⁰¹ Víceméně skutkovou podstatu vraždy prosté jakožto jedinou základní skutkovou podstatou trestného činu vraždy jsem nastínil v přechozích podkapitolách.

Jedním z důvodů, proč vůbec zákonodárce zakotvil do TrZ vraždu prostou, resp. odlišil vraždu prostou od vraždy premeditované, byla dlouhodobá kritika odbornosti, jež poukazovala na skutečnost, že zahraniční trestní zákony soustřeďují pozornost i na hledisko různě odstupňované intenzity morální vytýkatelnosti v souvislosti s pohnutkou pachatele a způsobem, jakým trestný čin vraždy způsobil. Zakotvení vraždy prosté přináší pro některé pachatele tu výhodu, že v případě spáchání tzv. situační vraždy jim nebude hrozit stejný trest jako například v případě bezcitných sériových vrahů, kteří vraždí zvláště surovým nebo trýznivým způsobem.¹⁰²

Co mají pachatelé vraždy prosté a vraždy premeditované společného je, že oba dva vraždí úmyslně. Hlavní rozdíl, který je zároveň důvodem pro uložení mírnějšího trestu v případě spáchání vraždy prosté, neboť ji TrZ vnímá jako „méně“ nebezpečnou, spočívá ve skutečnosti, že pachatel vraždy prosté nejedná s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, ale jedná z náhlého popudu, impulzivně

---

¹⁰¹ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1235.

¹⁰² HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

či v prudkém hnutí myslí. Proto se takové vraždy označují taktéž jako tzv. afektvraždy. Důležité je ale také uvést, že pachatel vraždy prosté nejedná v silném rozrušení, jehož příčinou by byl strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí myslí, neboť takové jednání pachatele by nemohlo být posuzováno podle ust. § 140 odst. 1 TrZ, nýbrž podle ust. § 141 TrZ, kterým je trestný čin zabití.¹⁰³

Skutečnost, že se vražda prostá označuje též jako afektvražda, není bezvýznamná, a proto si dovoluji blíže definovat afekt, přičemž věřím, že jeho rozebráním se lépe pochopí podstata vraždy prosté a její rozdíl od vraždy premeditované. Pro afekt je definiční jeho velmi intenzivní, bouřlivě a krátkodobě probíhající emoční stav člověka, jenž se projevuje různými způsoby, například zuřivostí, hněvem, vztekem, ale i radostí a nadšením. Takový emoční stav bývá typicky doprovázen určitými vegetativními reakcemi, jenž se taktéž projevují různými způsoby, například intenzivní změnou srdečního rytmu, nadměrným pocením, zblednutím či naopak zrudnutím.¹⁰⁴ Afekt představuje určitý druh prožívání, jehož spouštěčem jsou vnější nebo vnitřní podněty. Typicky se může jednat o náhlu a zcela nepředpokládanou situaci spojenou se ztrátou či ziskem čehokoliv pro člověka důležitého. Existují afekty pozitivní, ale ve spojení s vraždou prostou považují za významné zmínit negativní afekty zlobné a afekty strachu.¹⁰⁵ Rozlišuje se také mezi afekty, které nad prožívajícím převáží do takové míry, že vedou k jeho bezprostřední zuřivosti s projevy agresivního jednání vůči okolí, a takovými afekty, které spíše v prožívajícím vyvolají pocit strachu, úzkosti a paniky. Pokud jde o osobu prožívajícího, intenzita jeho prožívání se odvíjí například od jeho věku či zdravotního stavu. V souvislosti s výše zmíněnou charakteristikou afektu je zásadní uvést, že intenzivní afekt pachatele trestného činu vraždy zpravidla nezpůsobuje v okamžiku jeho prožívání ztrátu některé ze složek přičetnosti a nezpůsobuje tak nepřičetnost podle ust. § 26 TrZ, i přes skutečnost, že složka určovací může být omezena.¹⁰⁶

Pro spáchání vraždy prosté podle ust. § 140 odst. 1 TrZ a naplnění její skutkové podstaty není vyžadováno „kromě“ usmrcení jiného žádných dalších

---

¹⁰³ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1236.

¹⁰⁴ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-x. s. 19.

¹⁰⁵ GILLERNOVÁ, Ilona. *Slovník základních pojmů z psychologie*. Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7168-683-2. s. 7.

¹⁰⁶ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

specifických znaků objektivní či subjektivní stránky, z čehož vyplývá, že ani afekt pachatele není obligatorním znakem vraždy prosté.

3.2.2 Vražda premeditovaná

Vražda premeditovaná vychází z ust. § 140 odst. 2 TrZ, z čehož vyplývá, že představuje kvalifikovanou skutkovou podstatu navazující na ust. § 140 odst. 1 TrZ, jenž je základní skutkovou podstatou trestného činu vraždy. Zvláštností vraždy premeditované je její úprava, když zákonodárce pro vytvoření druhého odstavce aplikoval netradiční způsob legislativní techniky spočívající nikoliv na odkázání základní skutkové podstaty, ale na zopakování její textace. K tomu však zákonodárce přidal dva nové termíny znějící: „...*S rozmyslem nebo po předchozím uvážení...*“, čímž jednoznačně určil vraždu premeditovanou, jako kvalifikovanou skutkovou podstatu, a odlišil ji tak od vraždy prosté, jako základní skutkové podstaty.

Význam premeditace, z psychologického hlediska, představuje takové jednání pachatele, které probíhá ve dvou odlišných fázích, tj. ve fázi rozhodovací a ve fázi realizační, přičemž premeditace je spojená zpravidla s fází rozhodovací, během které pachatel trestného činu vraždy volí mezi dvěma či více pohnutkami, které působí a ovlivňují jeho psychologickou, ale taktéž behaviorální stránku.

Jinými slovy premeditace představuje promyšlený myšlenkový postup pachatele, na rozdíl od afektu, který se u pachatele vyznačuje jeho intenzivním, bouřlivým a krátkým emocionálním hnutím mysli.

Tím, že zákonodárce zakomponoval do kvalifikované skutkové podstaty vraždy dva nové termíny, rozlišuje tak TrZ premeditaci ve dvou formách, tj. premeditace ve formě rozmyslu a premeditace ve formě předchozího uvážení.¹⁰⁷

Obě tyto formy jsou zpravidla, spíše než s úmyslem nepřímým, spojovány s počátkem úmyslu přímého podle ust. § 15 odst. 1 písm. a) TrZ. Důvodová zpráva k TrZ uvádí dokonce o vraždě premeditované, resp. o rozmyslu a předchozím uvážení, že se jedná o prvky úmyslu předem uváženého, přičemž zároveň apeluje, že by bylo chybné považovat rozmysl či předchozí uvážení za prostou formu úmyslu jakožto jedné ze dvou forem zavinění. Rozmysl a předchozí uvážení totiž představují speciální kvalifikační okolnost trestného činu vraždy, resp. TrZ tyto

---

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1465–1466.

formy vraždy premeditované považuje za přitěžující okolnost v souladu s ust. § 42 písm. a) TrZ. I přes skutečnost, že rozmysl či předchozí uvážení jakožto přitěžující okolnosti nejsou obecnou formou úmyslu, jsou s ním úzce spjaty, když zásadním způsobem ovlivňují proces vzniku volní složky pachatele spáchat trestný čin vraždy. A i přes to, že tyto kvalifikační okolnosti jsou zpravidla spojovány s úmyslem přímým, nevylučuje se též jejich provázení úmyslu nepřímého. Není totiž podmínkou, aby pachatelova vůle, ovlivněná premeditací, tedy jeho promyšleným myšlenkovým postupem, obsahovala výlučně chtění způsobit usmrcení jiného podle ust. § 15 odst. 1 písm. a) TrZ, nýbrž postačí, když obsahem jeho vůle bude alespoň srozumění s tím, že svým jednáním způsobí usmrcení jiného podle ust. 15 odst. 1 písm. b) TrZ.

Z kontextu výše uvedeného vyplývá, že vražda premeditovaná představuje závažnější formu úmyslného usmrcení než vražda prostá, neboť pro pachatele vraždy premeditované je charakteristické, že v průběhu jejího páchání disponuje větší měrou kontroly nad svým jednáním. Takový pachatel je pro společnost o to nebezpečnější, když v procesu vědomého rozmyšlení nad vraždou člověka ex ante analyzuje hlediska takového jednání, přičemž ho neodradí ani nejpřísnější důsledky s tím spojené, čímž de facto vykazuje známky patologického chování ve vztahu k lidskému životu jakožto nejvýznamnější chráněné hodnotě podle TrZ.¹⁰⁸

Proto zákonodárce zakotvil do TrZ vraždu premeditovanou jakožto závažnější formu úmyslného usmrcení, čímž došlo k jejímu odlišení od vraždy prosté, což osobně považuji za velmi důležité, a také proto za její spáchání TrZ ukládá oproti vraždě prosté vyšší trestní sazbu v rozmezí od dvanácti do dvaceti let odnětí svobody.

Za účelem podrobnějšího rozebrání vraždy premeditované a pro lepší porozumění předmětné problematiky následně blíže popíši rozmysl a předchozí uvážení jakožto speciální kvalifikační okolnosti trestného činu vraždy.

3.2.2.1 Rozmysl

TrZ neposkytuje žádnou legální definici rozmyslu. I důvodová zpráva k TrZ se k vysvětlení rozmyslu staví velmi stroze, když uvádí, že dojde-li ke spáchání

---

¹⁰⁸ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

trestného činu vraždy s rozmyslem, představuje rozmysl zlom, který jej diferenciuje od afektu, resp. od spáchání trestného činu vraždy prosté.¹⁰⁹

Nicméně rozmysl lze rozvést jako úvahu pachatele, jenž probíhá ve velmi krátkém časovém úseku a zároveň těsně předchází samotnému spáchání trestného činu vraždy, či takové jednání alespoň minimálně provází.¹¹⁰ Během rozmyslu pachatel analyzuje podstatné okolnosti svého budoucího jednání, zvažuje kladné a záporné faktory pro spáchání takového zločinu, uvažuje nad vhodností užití konkrétních prostředků k jeho úspěšnému provedení a zároveň si uvědomuje konsekvence takového jednání.¹¹¹ Avšak, na rozdíl od předchozího uvážení, rozmysl není jakousi kvalifikovanou verzí rozvahy v podobě plánování, neboť pachatel během něho neprovádí pro futuro analýzu různých variant, jakým způsobem, na jakém místě a v jaký čas takový zločin spáchat.¹¹²

Výše zmíněnou analýzu podstatných okolností, jak uvádí J. Hořák: „... *Činí pachatel jednající s rozmyslem nikoli pro futuro, ale in continuo, takřikajíc za pochodu, během trestného jednání.*“.¹¹³ Proto je rozmysl považován za úvahu, v průběhu které sice pachatel trestného činu vraždy jedná uváženě, ale nejedná po předchozím uvážení, a zároveň jde o úvahu tak krátkého trvání, ale přitom se nejedná o náhlé hnutí mysli, resp. afekt. Rozmysl tak představuje potencionální dělítko, na straně jedné mezi vraždou spáchanou s rozmyslem a vraždou spáchanou po předchozím uvážení podle ust. § 140 odst. 2 TrZ, a na straně druhé mezi vraždou spáchanou s rozmyslem a vraždou prostou podle ust. § 140 odst. 1 TrZ.¹¹⁴

I přes skutečnost, že rozmysl je zřejmým dělítkem mezi vraždou spáchanou v náhlém hnutí mysli a vraždou spáchanou po předchozím uvážení, představuje také složitou problematiku, a to z hlediska jeho dokazování před soudem. Jeho spolehlivé prokázání jakožto kvalifikační okolnosti úmyslu přímého či úmyslu nepřímého je velmi komplikované, neboť vražda spáchaná s rozmyslem, resp. způsob jejího spáchání, je svým charakterem bližší vraždě spáchané v náhlém hnutí mysli, na rozdíl od vraždy spáchané v předchozím uvážení. Pokud existují jakékoliv

---

¹⁰⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, [2009]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-106-9. s. 197.

¹¹⁰ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1238.

¹¹¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1467.

¹¹² K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 3 Tdo 193/2013.

¹¹³ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

¹¹⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1467–1468.

pochybnosti o rozmyslu, jejichž existenci se u soudu nepodaří rozptýlit, pak v souladu s významnou zásadou trestního práva *in dubio pro reo* je nutné takové úmyslné usmrcení posuzovat jako vraždu prostou podle ust. § 140 odst. 1 TrZ.¹¹⁵

Existují však případy, u kterých spolehlivé prokázání rozmyslu nebylo tolik problematické. Takový případ rozhodoval například NS v roce 2014, když na tanečním parketě diskotéky došlo k fyzickému a verbálnímu konfliktu mezi obžalovaným a poškozeným. Z toho důvodu obžalovaný následně opustil prostory diskotéky za účelem opatření si jakéhokoliv nože, který po neúspěšných pokusech ve více místních restauracích našel finálně ve své domácnosti, konkrétně se jednalo o nůž s čepelí o délce 14 centimetrů. Po jeho opatření odešel obžalovaný s předmětným nožem zpět do prostor diskotéky, konkrétně na místo pánských toalet, kde setrval do příchodu poškozeného s cílem jej usmrtit. V okamžiku příchodu poškozeného mu obžalovaný předmětným nožem zasadil devět bodných ran, a způsobil tak poškozenému zástavu srdce v důsledku zaplnění srdečního perikardu 350 mililitry krve po bodné ráně do hrudní aorty, v důsledku čehož poškozený na místě zemřel. Pro spolehlivé prokázání rozmyslu pachatele pak byla pro NS určující právě ta skutečnost, kdy se obžalovaný přemístil pro opatření si vražedné zbraně a jeho bezprostřední návrat za účelem usmrcení jiného předmětnou vražednou zbraní.¹¹⁶

3.2.2.2 Předchozí uvážení

Detailněji specifikovat předchozí uvážení bude jednodušší než v případě rozmyslu, když se od něho liší nejen temporálním hlediskem, ale také intenzitou a předmětem. Předchozí uvážení lze definovat jako vyšší formu úvahy pachatele, racionální či zralý myšlenkový postup. Jedná se o takový myšlenkový proces, který z temporální hlediska, na rozdíl od rozmyslu, poznatelně více předchází spáchání trestného činu vraždy, a to až do takové míry, že samotná příprava takového zločinu by měla být zřejmá podle ust. § 20 TrZ a ust. § 140 odst. 4 TrZ.¹¹⁷

Podstatou předchozího uvážení je především plánování, během kterého pachatel pro futuro analyzuje veškeré možné podstatné okolnosti rozhodné pro spáchání trestného činu vraždy spočívající v určení konkrétního místa a času, ve

¹¹⁵ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1238.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. 6 Tdo 1158/2014-34.

¹¹⁷ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

výběru konkrétního vražedného předmětu a konkrétního způsobu provedení tak, aby vzhledem k fyzickým vlastnostem a schopnostem oběti byla vražda ve svém důsledku co nejúspěšnější.¹¹⁸

V rámci bližší specifikace předchozího uvážení je nezbytné rozlišení mezi reflexí rozumovou, která spočívá v uvažování pachatele nehledě na kvalitu myšlení, a reflexí rozumnou, která spočívá v logice a míře inteligence. Z uvedeného vyplývá, že samotný plán spáchání trestného činu vraždy je podmíněn mírou inteligence pachatele a jeho dosavadními zkušenostmi, a jako takový může být nejen triviální, ale také vůbec neuskutečnitelný. Proto pro spáchání trestného činu vraždy po předchozím uvážení není obligatorní podmínkou výše uvedené propracované a vypočítavé plánování. Nezbytné je pouze pachatelovo předčasné uvážení zásadních okolností pro spáchání takového zločinu, které však v průběhu jeho páchání může být dodatečně obměňováno.¹¹⁹

Jak jsem již uvedl výše, předchozí uvážení představuje úvahu natolik časově předcházející spáchání trestného činu vraždy, že by z ní mělo být patrné i samotné stadium přípravy, v rámci které si například pachatel opatří nájemného vraha či konkrétní vražednou zbraň.¹²⁰ A stejně jako v případě rozmyslu, i k předchozímu uvážení si dovolím demonstrovat příklad. Tím bude případ z rozhodovací praxe NS z roku 2015, kdy dva obžalovaní po předchozí domluvě, jejímž předmětem bylo vniknutí do domu, přepadení, usmrcení poškozeného a zmocnění se peněz a věcí, si opatřili střelnou zbraň, jejíž funkčnost ještě před takovým plánem ozkoušeli. Následně jeden z obžalovaných zneužil známosti s poškozeným a za předem připravené záminky byl spolu s druhým obžalovaným vpuštěn do domu poškozeného, kde jej poté v koupelně jeden z obžalovaných za přítomnosti druhého střelil předmětnou zbraní do hlavy. I po způsobeném zranění se poškozenému ještě podařilo vyjít do prvního patra, kde jej ten samý obžalovaný pro jistotu a z bezprostřední blízkosti opět střelil do hlavy. Poté obžalovaní prohledaly dům poškozeného, odkud odcizili hotovost, alkohol a elektroniku v souhrnné hodnotě několika tisíc korun českých. Obžalovaní posléze z domu odešli a těžce zraněný

---

¹¹⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1468.

¹¹⁹ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

¹²⁰ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1239.

poškozený po několika hodinách krváčení v důsledku střelných poranění hlavy na místě zemřel.¹²¹

3.2.2.3 Afekt a premeditace ve vzájemné konkurenci

Ač se tyto myšlenkové operace vzhledem k jejich temporálnímu rozdělení mohou zdát jakkoliv složité, TrZ předvídá skutečnost ještě složitější, spočívající ve vzájemné konkurenci těchto myšlenkových operací pachatele.

Nutno však podotknout, že jestliže pachatel jedná s úmyslem usmrtit jiného, pak není možné, aby afekt a premeditace jakožto myšlenkové operace doprovázející pachatele při takovém jednání koexistovaly společně. Připouští se ale možnost konkurence postupné, vzájemně si nastupující.

V souvislosti s touto konkurencí připadá v úvahu celá řada složitých otázek. Například, jestliže pachatel jednal s rozmyslem, je nutné pro kvalifikaci takového činu podle ust. § 140 odst. 2, aby jej rozmysl doprovázel průběhem celého jednání, nebo postačí jeho výskyt pouze v některé fázi takového jednání? A jedná se stále o úmyslné usmrcení taktéž podle ust. § 140 odst. 2, když jej pachatel dlouhodobě plánoval, ale nakonec jej dokonal v afektu? Základní úvahou těchto myšlenek je, zdali náhlá či pozvolná změna myšlenkové operace pachatele, tedy proměnlivost míry racionální kontroly jeho jednání, je dostatečně schopná k tomu, aby pozměnila skutkovou podstatu ust. § 140 odst. 1 v odst. 2 a naopak. Má se především za to, že aby úmyslné usmrcení mohlo být klasifikováno jako premeditované, je nutné, aby tato premeditace byla přinejmenším příčinou způsobeného následku.¹²²

V praxi tak může nastat a nastává celá řada takovýchto případů, přičemž populární jsou v tomto smyslu manželské či partnerské konflikty. Jako první příklad uvedu tzv. poslední rozmluvu. V této situaci se manželský či partnerský vztah obvykle nachází ve své poslední fázi „ztroskotanosti“. Pachatel se ale nevzdává a pokouší se o jeho záchranu právě prostřednictvím poslední rozmluvy s tím, že pokud se tak nepodaří učinit, je připraven k úmyslnému usmrcení druhého. Rozmluva se ale rozvine až do hysterické hádky, v důsledku které pachatel v silném rozrušení úmyslně usmrtí druhého. V tomto případě se jedná o vraždu prostou podle ust. § 140 odst. 1, jelikož jeho rozhodnutí spáchat takový čin nebylo vůbec jisté.¹²³

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 3. 2015, sp. zn. 6 Tdo 221/2015-55.

¹²² HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

¹²³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1468–1469.

Dalším příkladem podobné povahy avšak s rozdílnou kvalifikací je situace, kdy si pachatel, pevně rozhodnut usmrtit svou manželku či partnerku, opatří za tímto účelem vražednou zbraň. Není ale pevně rozhodnut, kdy úmyslné usmrcení vykoná. Rozbuškou k takovému rozhodnutí se stane hádka, v důsledku které pachatel prostřednictvím opatřené vražedné zbraně druhého úmyslně usmrtí. V tomto případě se naopak jedná o vraždu premeditovanou podle ust. § 140 odst. 2, neboť nastoupivší afekt pachatele v průběhu hádky byl pouhým završením celého jeho rozhodovacího procesu.¹²⁴

3.2.3 Vražda spáchaná za zvlášť přitěžujících okolností

Třetím a posledním „typem“ vraždy je vražda spáchaná za zvlášť přitěžujících okolností upravená v ust. § 140 odst. 3 TrZ. Slovo „typem“ nevyjadřují v uvozovkách bezdůvodně. Vražda spáchaná za zvlášť přitěžujících okolností totiž není zcela samostatným typem vraždy, ale spíše představuje kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu vraždy, k jejímuž naplnění může dojít jak spácháním vraždy prosté podle ust. § 140 odst. 1 TrZ, tak spácháním vraždy premeditované podle ust. § 140 odst. 2 TrZ.

Zvlášť přitěžující okolnosti v pojetí třetího odstavce ust. § 140 TrZ představují katalog o taxativním výčtu zvláštních kvalifikačních okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, když za naplnění této skutkové podstaty TrZ ukládá pachateli ze všech vražd trest nejpřísnější, a to trest odnětí svobody v rozmezí od patnácti do dvaceti let či trest výjimečný.¹²⁵ Trestem výjimečným se podle ust. § 54 odst. 1 TrZ rozumí trest odnětí svobody v rozmezí od dvaceti do třiceti let nebo trest odnětí svobody na doživotí s tím, že výjimečný trest se ukládá výlučně pachateli takového charakteru, který spáchal takový zvlášť závažný zločin, představující závažnost extrémně vysokou, nebo u kterého je jeho náprava zcela nepravděpodobná. A zejména možností uložení trestu výjimečného dává zákonodárce najevo mimořádnou škodlivost takového jednání a extrémní nebezpečí, které takový pachatel pro společnost představuje.

Závěrem uvedu, že následující, relativně obsáhlý, výčet zvlášť přitěžujících okolností představujících nejnebezpečnější způsob spáchání trestného činu vraždy

---

¹²⁴ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

¹²⁵ Ust. § 140 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

představím v následující a samostatné kapitole, která bude zároveň poslední podkapitolou k tomuto trestnému činu.

3.3 Okolnosti podmiňující aplikaci vyšší trestní sazby

Jak jsem již zmínil výše, v následující podkapitole představím výčet zvlášť přitěžujících okolností podmiňujících aplikaci vyšší trestní sazby podle ust. § 140 odst. 3 TrZ. Jedná se o výčet taxativního charakteru představující deset možných, nejzávažnějších způsobů spáchání trestného činu vraždy, přičemž znovu uvádím, že předmětnými způsoby může být spáchána jednak vražda prostá podle ust. § 140 odst. 1 TrZ, jednak vražda premeditovaná podle ust. § 140 odst. 2 TrZ.

Jestliže pachatel svým jednáním naplní skutkovou podstatu trestného činu vraždy podle odstavce prvního či druhého a zároveň třetího tím, že při takovém činu naplní jednu či více přitěžujících okolností uvedených v předmětném ust. § 140 odst. 3 TrZ, pak soud při ukládání trestu takovému pachateli nemůže přihlížet k demonstrativnímu výčtu přitěžujících okolností upravených v ust. § 42 TrZ, jestliže se jedná o shodnou přitěžující okolnost v předmětném ustanovení uvedenou.

Okolnosti podmiňující aplikaci vyšší trestní sazby uvedu v takovém systematickém pořadí, v jakém je upravuje TrZ.

3.3.1 Vražda na dvou nebo více osobách

Podstatou takové přitěžující okolnosti je jednání pachatele spočívající v úmyslném usmrcení dvou či více osob jedním skutkem, přičemž podmínkou takového činu je přinejmenším srozumění pachatele s tím, že svým jednáním může takové porušení zájmu chráněného TrZ způsobit podle ust. § 15 odst. 1 písm. b) TrZ.¹²⁶

Takový čin tedy může být spáchán jednočinným souběhem stejnorodým, spočívajícím v naplnění více skutkových podstat stejného charakteru výlučně jedním skutkem.¹²⁷ Příkladem takového činu je případ z rozhodovací praxe

---

¹²⁶ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 456.

¹²⁷ ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GŘIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7. s. 276.

Vrchního soudu v Praze (dále jen „VSPH“) z roku 1993, kdy obžalovaný v nočních hodinách vnikl do bytu své manželky, kde se ji pokusil usmrtit dvěma bodnými ranami. Bezprostředně poté vešel do dětského pokoje, kde své první nezletilé dceři s cílem ji usmrtit zasadil jednu bodnou ránu a druhé nezletilé dceři, taktéž s cílem ji usmrtit, zasadil dvě bodné rány. Rychlým lékařským zákrokem nedošlo ke smrti ani jedné z poškozených. Nicméně soud takové jednání pachatele, kdy v bezprostředním sledu napadl více osob s cílem je usmrtit, shledal právě jako jednočinný souběh stejnorodý.¹²⁸

Vražda na dvou nebo více osobách ovšem může být spáchána i jako pokračující trestný čin, jehož podstatou je jednání pachatele s cílem usmrtit dvě a více osob v průběhu většího množství dílčích útoků, avšak výlučně s jednotným záměrem. Takové jednání je charakteristické například pro sériové vrahy. Zároveň takové jednání obsahuje i znaky trestného činu vraždy spáchané opětovně podle ust. § 140 odst. 3 písm. h) TrZ.¹²⁹

3.3.2 Vražda na těhotné ženě

Těhotnou ženou se rozumí žena od takového okamžiku, u níž došlo k nidaci, tj. k uhníždění plodového vejce, a to obvykle do zadní stěny děložní sliznice, k čemuž dochází zpravidla mezi 6 až 12 dny ode dne početí.¹³⁰ V případě umělého oplodnění, během kterého dochází k zavedení oplodněného vejce do těla ženy, je za počátek jejího těhotenství považován taktéž proces nidace.¹³¹ Těhotenství ženy zpravidla končí počátkem porodu, kdy, z hlediska trestněprávního, dochází k přeměně lidského plodu v živého člověka, k tomu viz první kapitola této diplomové práce, popř. potratem, ať již samovolným či umělým.

Aby došlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu vraždy na těhotné ženě podle ust. § 140 odst. 3 písm. b) TrZ, je z temporálního hlediska zásadní, aby taková žena byla těhotná přinejmenším na samém počátku jednání pachatele spočívajícím v jejím usmrcení. Přitom jsem záměrně vynechal použití termínu úmyslného usmrcení, protože v tomto případě pro naplnění trestní odpovědnosti

¹²⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 10. 1993, sp. zn. 5 To 66/93.

¹²⁹ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1239–1240.

¹³⁰ WILHELMOVÁ, Radka. *Vybrané kapitoly Porodní asistence I a II*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2021, Elportál. ISBN 978-80-210-8204-5.

¹³¹ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 456.

pachatele postačí, když jeho jednání bude spočívat v nedbalostním zavinění v souladu s ust. § 17 písm. b) TrZ.¹³²

Skutečnost, že v tomto případě pro naplnění trestní odpovědnosti postačí „pouze“ nedbalostní zavinění, je dána specifičností takové vraždy, neboť mohou nastat dvě odlišné situace. Buď pachatel cíleně jedná s úmyslem usmrtit těhotnou ženu a s jejím těhotenstvím je alespoň srozuměn. V takovém případě bude pachatel trestně odpovědný za trestný čin vraždy na těhotné žene podle ust. § 140 odst. 3 písm. b) TrZ. Nebo může nastat taková situace, kdy pachatel úmyslně usmrtí ženu, kterou například nezná a která se zároveň nachází v takové počáteční fázi těhotenství, v důsledku čehož u ní není ani patrné. Takový pachatel, který o jejím těhotenství nevěděl, a vzhledem k okolnostem a svým poměrům to vědět neměl či dokonce ani nemohl, bude trestně odpovědný „pouze“ za trestný čin vraždy podle ust. § 140 odst. 1 nebo odst. 2 TrZ.¹³³

3.3.3 Vražda na dítěti mladším patnácti let

Dítětem se z trestněprávního hlediska rozumí osoba, která ještě nedovršila patnáctý rok svého věku, tudíž v souladu s ust. § 139 TrZ je taková trestněprávní ochrana dána dítěti nejpozději ke dni předcházejícímu jeho patnáctým narozeninám. Po této události již trestní právo nehledí na takovou osobu jako na dítě, ale jako na mladistvého podle ust. § 2 odst. 1 písm. c) ZSVM, a tudíž ji nepřísluší trestněprávní ochrana podle ust. § 140 odst. 3 písm. c) TrZ.¹³⁴

Stejně jako v předchozím případě trestného činu vraždy na těhotné ženě, i zde pro naplnění trestní odpovědnosti postačí nedbalostní zavinění pachatele ve smyslu ust. § 17 písm. b) TrZ, protože není obligatorní podmínkou pachatelova znalost věku osoby, proti které úmyslně vede vražedný útok. Postačující v takovém případě bude, jestliže pachatel vzhledem k okolnostem, tj. například fyzická vyspělost a proporce dítěte, způsob jeho chování a jednání či studium školy, a svým

---

¹³² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1470.

¹³³ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1240.

¹³⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1470.

osobním poměru, tj. je-li pachatel například ve vztahu k dítěti jeho pedagogem či lékařem, vědět měl a mohl, že dítě, resp. poškozený, je osoba mladší patnácti let.¹³⁵

3.3.4 Vražda na úřední osobě

Přesné znění této zvlášť přitěžující okolnosti je „na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci“.¹³⁶ Dojde-li ke spáchání vraždy na úřední osobě při výkonu její pravomoci, je obligatorní podmínkou pro posouzení takového činu podle ust. § 140 odst. 3 písm. d) TrZ přinejmenším nedbalostní zavinění podle ust. § 17 písm. b) TrZ. Dojde-li ale ke spáchání vraždy na úřední osobě pro výkon její pravomoci, je obligatorní podmínkou pro posouzení takového činu podle ust. § 140 odst. 3 písm. d) TrZ jednání pachatele spočívající v jejím úmyslném usmrcení.¹³⁷

Termín úřední osoby je přímo upraven v ust. § 127 TrZ a rozumí se jí například soudce, státní zástupce, prezident České republiky, poslanec či senátor PČR, člen vlády České republiky, člen zastupitelstva, příslušník ozbrojených sil, soudní exekutor, notář, finanční arbitr a další. Zároveň, aby se jednalo o úřední osobu požívající trestněprávní ochrany podle ust. § 140 odst. 3 písm. d) TrZ, je nutné, aby u ní byly kumulativně splněny tři podmínky, a to a) tato úřední osoba disponuje zvláštní odpovědností, b) tato úřední osoba plní úkoly ve prospěch státu a konečně c) při plnění těchto úkolů disponuje zvláštní pravomocí.¹³⁸

Pravomoc představuje kompetenci určitého orgánu vykonávat moc veřejnou s tím, že moc veřejná je charakterizována svým autoritativním rozhodováním o právech a povinnostech jiného subjektu. Jedná se tak o vztah nadřízenosti a podřízenosti, kde subjekt, jenž je předmětem rozhodování, je subjektem podřízeným.¹³⁹

Dojde-li ke spáchání trestného činu vraždy na úřední osobě při výkonu její pravomoci, je zapotřebí, aby v průběhu takového jednání pachatele úřední osoba svou pravomoc realizovala, přičemž je právě jeho snahou prostřednictvím vražedného útoku takovou realizaci pravomoci zastavit. Jako příklad stručně uvedu

---

¹³⁵ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1240.

¹³⁶ Ust. § 140 odst. 3 písm. d) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁷ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1241.

¹³⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, [2009]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-106-9. s. 187–188.

¹³⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1471.

případ z rozhodovací praxe VSPH z roku 2000, kdy obžalovaný proti příslušníkům Policie České republiky, jež vůči němu prováděli služební zákrok s cílem jej zadržet pro předchozí spáchaný trestný čin loupeže, započal palbu z pistole s cílem je usmrtit, a zastavit tak realizaci jejich pravomoci.¹⁴⁰

Jestliže pachatel spáchá trestný čin vraždy na úřední osobě pro výkon její pravomoci, je z takového způsobu jednání pachatele zřejmý jeho nesouhlas s uskutečňovaným výkonem poškozené úřední osoby, popř. s takovým výkonem již uskutečněným. Například zavraždí-li obžalovaný soudce v té fázi soudního jednání, kdy soudce vynáší nad obžalovaným odsuzující rozsudek, a to z důvodu jeho nesouhlasu nad takovým rozsudkem. Pachatel v takovém případě jedná s úmyslem přímým, protože si je plně vědom skutečnosti, že osobou poškozenou je úřední osoba.¹⁴¹

3.3.5 Vražda na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi

Přesné znění této zvlášť přitěžující okolnosti je „*na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti*“¹⁴² s tím, že pro naplnění trestní odpovědnosti k ust. § 140 odst. 3 písm. e) TrZ postačí opět nedbalostní zavinění podle ust. § 17 písm. b) TrZ. Ovšem aby při ukládání trestu mohlo dojít k aplikaci této zvlášť přitěžující okolnosti, je zapotřebí, aby pachatel usmrtil takové osoby v souvislosti s jejich postavením.

Svědkiem je taková fyzická osoba odlišná od obviněného nebo od účastníků řízení, která prostřednictvím svých smyslových receptorů určitým způsobem, tj. například viděla, slyšela či cítila, vnímala určitou objektivní realitu. Jinými slovy se jedná o osobu, která se stala svědkem nějaké události, v důsledku čehož je povinná vypovídat buď před orgány vnitrostátními, tj. například soud, policejní orgán, správní orgán či jiné obdobné orgány, nebo před orgány mezinárodními. Trestněprávní ochrana podle ust. § 140 odst. 3 písm. e) TrZ se ale nevztahuje pouze na svědka v trestním řízení, tj. svědka v užším smyslu, když takové trestněprávní ochrany požívá i svědek v rámci občanského soudního řízení, správního řízení, řízení před vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny PČR a řady dalších, tj. svědek

¹⁴⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 5. 2020, sp. zn. 8 To 45/2000.

¹⁴¹ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1241.

¹⁴² Ust. § 140 odst. 3 písm. e) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

v širším smyslu. Zároveň takové trestněprávní ochrany nepožívá jen svědek ve formálním smyslu, ale taktéž svědek v materiálním smyslu, kterým je svědek, jenž se stal obětí podle této zvlášť přitěžující okolnosti bezprostředně poté, co vnímal událost, která jej svědkem učinila.¹⁴³ Povinnost svědka není omezená pouze na podání výpovědi, ale zahrnuje taktéž podání vysvětlení či povinnost dostavit se k soudu na základě předchozího doručeného předvolání.¹⁴⁴ V neposlední řadě si dovoluji poznamenat, že povinnost svědka vypovídat není absolutní, neboť existuje několik důvodů, které ho takové povinnosti zbavují, například požívá-li takový svědek diplomatických výsad či imunit, má-li zákaz vypovídat o utajovaných informacích, nebo v případě, způsobil by takovou výpovědí nebezpečí trestního stíhání sobě či osobě blízké.

Znalcem je fyzická osoba rozdílná od procesních stran, která je zpravidla uvedena v evidenci znalců, popř. jiná osoba podle ust. § 26 zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále jen „ZnalZ“), a která byla v rámci trestního řízení zákonem stanoveným způsobem vyžádána, ať už orgánem činným v přípravném řízení, soudem či procesní stranou, aby jako odborník svého oboru uskutečnila znaleckou činnost, tj. objasnila skutečnost důležitou pro trestní řízení.

Tlumočnickem je fyzická osoba zpravidla zapsaná v evidenci tlumočnicků, popř. jiná osoba podle ust. § 26 zákona č. 354/2019, o soudních tlumočnicích a soudních překladatelích (dále jen „TlumZ“), jejichž činnost spočívá v překládání z českého jazyka do jiného, ale i v jiných tlumočnických úkonech, například v komunikaci s hluchoslepými a neslyšícími osobami prostřednictvím specifických komunikačních systémů podle ust. § 3 TlumZ.¹⁴⁵

3.3.6 Vražda na zdravotnickém nebo jiném obdobném pracovníkovi

Úplným zněním této zvlášť přitěžující okolnosti je *„na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání,*

¹⁴³ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 4 Tdo 1186/2014-54.

¹⁴⁴ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1243.

¹⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1472.

*postavení nebo funkce nebo mu uloženou podle zákona“.*¹⁴⁶ K tomu, aby byl pachatel za tuto zvlášť přitěžující okolnost trestně odpovědný, musí jeho jednání spočívat alespoň v nedbalostním zavinění podle ust. § 17 písm. b) TrZ.¹⁴⁷ Jde-li o otázku zavinění, není tedy vyžadující, aby pachatel věděl, že se přesně jedná o osoby trestněprávně chráněné tímto ustanovením, ale postačí jednak jeho znalost skutkových okolností, z nichž je patrné, že se o takové osoby jedná, a to vzhledem k jejich právě prováděné činnosti spočívající v záchraně života člověka, nebo ochraně jeho zdraví či majetku, a jednak jeho vražedný útok směřující proti nim při plnění povinností vyplývajících z jejich povolání.¹⁴⁸

Zdravotnickým pracovníkem je taková fyzická osoba, vykonávající odborné zdravotnické povolání. Takovým pracovníkem se rozumí lékař, zubní lékař, farmaceut a jiný pracovník se zdravotnickým zaměřením, například osoba poskytující ošetrovatelskou péči, preventivní péči, porodní péči a další.

Jinou osobou je podle této zvlášť přitěžující okolnosti taková osoba, která má v souvislosti s plněním povinností vyplývajících z jejího povolání také povinnost chránit život člověka, včetně jeho zdraví a majetku. Takovou osobou je například příslušník Policie České republiky, příslušník Hasičského záchranného sboru České republiky, ale i plavčík a další.¹⁴⁹

Útočištěm, resp. místem, kde dochází k výkonu zdravotnického povolání spočívajícího v záchraně života člověka nebo ochraně jeho zdraví či majetku, se rozumí jakékoliv místo v terénu, ale také prostory ambulance a nemocnice. Avšak pod zvýšenou trestněprávní ochranu podle tohoto ustanovení se nevztahují vědecké, pedagogické a další činnosti výše zmíněných osob. Pachatelem pak může být vedle osoby, jež je předmětem prováděného zdravotnického výkonu, také její osoba blízká, přihlížející či jakákoliv kolemjdoucí osoba.¹⁵⁰

---

¹⁴⁶ Ust. § 140 odst. 3 písm. f) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁷ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1243.

¹⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1312.

¹⁴⁹ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 458.

¹⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1311.

3.3.7 Vražda pro rasovou, etnickou či národnostní příslušnost nebo pro politické, náboženské či ateistické přesvědčení

Přesné znění této zvlášť přitěžující okolnosti podle ust. § 140 odst. 3 písm. g) TrZ je „na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání“.¹⁵¹ Z uvedeného lze vyvodit, že toto ustanovení je těsně spjaté s čl. 1 LZPS, podle kterého „Lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech...“.¹⁵² Jde-li o trestní odpovědnost pachatele, není pro její naplnění podle tohoto ustanovení výlučně nutná jeho znalost skutečné příslušnosti či přesvědčení usmrčeného, nýbrž postačí pouhá domněnka pachatele o takové příslušnosti či přesvědčení usmrčeného. Proto může nastat i situace, kdy pachatel úmyslně usmrtí jiného, který bude například stejné rasové, etnické či národnostní příslušnosti jako pachatel sám. I v takovém případě bude pachatel trestně odpovědný podle ust. § 140 odst. 3 písm. g) TrZ.¹⁵³

Pro lepší porozumění této zvlášť přitěžující okolnosti zde alespoň stručně vymezím jí chráněné hodnoty. Rasa představuje takovou skupinu lidstva velkého rozsahu, která se od jiných liší svými určujícími znaky. Příslušníci určité rasy se od jiné liší fyziologickými vlastnostmi, tj. například barvou pleti, proporcemi lebky, obličejovými rysy či duševními vlastnostmi, tj. například temperamentem. Jednotlivé rasy se vyvíjely po celou dobu existence lidstva v závislosti na geografických a klimatických podmínkách, v důsledku čehož dnes diferencujeme tři základní rasy, tj. negroaustralská, mongolská a indoevropská. Etnická skupina představuje uskupení lidí menšího počtu než rasa s tím, že jejími charakteristickými znaky jsou zejména společný původ a historický vývoj, z čehož pramení i společná kultura v podobě mentality, jazyka i tradice. Národností lze rozumět náležitost člověka k určitému národu, jenž byl jakožto pospolitost utvářen společným historickým vývojem, a který se vedle společného historického osudu vyznačuje také společným hospodářským, sociálním a kulturním životem. Politické přesvědčení lze definovat jako souhrn názorů člověka, resp. jeho postoj k veřejným záležitostem, ať už vnitrostátního či mezinárodního charakteru. Za takové politické

¹⁵¹ Ust. § 140 odst. 3 písm. g) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵² Čl. 1 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1313.

přesvědčení člověka lze považovat například jeho náklonost ke konkrétní politické straně či jeho sympatie ke konkrétní politické osobnosti. Vyznání představuje víru člověka v konkrétní náboženství, resp. jeho vztah k určitému náboženství, ať už ve formě aktivní nebo pasivní. V neposlední řadě osobou chráněnou podle tohoto ustanovení je také člověk bez vyznání, tj. člověk nemající vztah k žádnému náboženství nebo jiné víře, či takové náboženství nebo jinou víru dokonce odmítá.¹⁵⁴

3.3.8 Vražda spáchaná opětovně

Podstatou opětovného spáchání trestného činu vraždy podle ust. § 140 odst. 3 písm. h) TrZ je takové jednání pachatele, který spáchal trestný čin vraždy poté, co již takový trestný čin minimálně jednou spáchal v minulosti. Pokud jde o otázku zavinění podle ust. § 17 písm. b) TrZ, pro naplnění znaku opětovného spáchání trestného činu vraždy postačí nedbalostní zavinění.

V souvislosti s otázkou souběhu mohou nastat dvě situace.¹⁵⁵ První situací je vražda spáchaná opětovně ve vícečinném souběhu. Vícečinný souběh se od jednočinného odlišuje tím, že pachatel spáchal více vražd nikoliv jedním skutkem, ale více skutky. Pokud by totiž pachatel spáchal více vražd jedním skutkem, jednalo by se o zvlášť přitěžující okolnost vraždy na dvou nebo více osobách podle ust. § 140 odst. 3 písm. a) TrZ. Druhou situací je vražda spáchaná opětovně v rámci recidivy. Tato zvlášť přitěžující okolnost se vztahuje jak na recidivu pravou, tj. pachatel spáchal opětovně trestný čin vraždy poté, co již byl za takový trestný čin pravomocně odsouzen, tak i na recidivu nepravou, tj. pachatel spáchal opětovně trestný čin vraždy v době, kdy již soud prvního stupně vyhlásil odsuzující rozsudek za předchozí trestný čin, ale který zároveň ještě nenabyl právní moci.¹⁵⁶ Podmínkou pro aplikaci této zvlášť přitěžující okolnosti proto není formální odsouzení pachatele za předchozí spáchání trestného činu vraždy, ale pro její uplatnění postačí samo její faktické opětovné spáchání. Přičemž není podmínkou ani skutečnost, zda pachatel spáchal opětovný trestný čin vraždy ve stadiu přípravy ve smyslu ust. § 20

---

¹⁵⁴ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1245.

¹⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1476.

¹⁵⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5. s. 342.

TrZ či ve stadiu pokusu ve smyslu ust. § 21 TrZ, nebo dokonce zda první spáchaná vražda byla vraždou prostou podle ust. § 140 odst. 1 TrZ a opětovná spáchaná vražda byla vraždou premeditovanou podle ust. § 140 odst. 2 TrZ či naopak.

Za zajímavou, ale jistě důležitou, považuji skutečnost, když se tato zvlášť přitěžující okolnost vztahuje i na takového pachatele, který opětovně spáchal trestný čin vraždy, zatímco u jeho předchozího odsouzení již došlo k zahlázení.¹⁵⁷

Závěrem uvedu, že dojde-li k opětovnému spáchání trestného činu vraždy, umožňuje pak taková skutečnost soudu při ukládání trestu pachateli mimořádně zvýšit trest odnětí svobody v souladu s ust. § 59 TrZ.¹⁵⁸

3.3.9 Vražda spáchaná zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem

K naplnění trestní odpovědnosti pachatele za tuto zvlášť přitěžující okolnost upravenou v ust. § 140 odst. 3 písm. i) TrZ postačí opět nedbalostní zavinění podle ust. § 17 písm. b) TrZ. Jinými slovy za takovou zvlášť přitěžující okolnost bude trestně odpovědný i takový pachatel, který jiného úmyslně usmrtil a při takovém vražedném útoku si nebyl vědom, že oběti například způsoboval sice méně intenzivní, ale dlouhotrvající bolesti, ač to vzhledem k okolnostem a poměrům vědět měl a mohl. V případě uplatnění této zvlášť přitěžující okolnosti není podmínkou kumulativní splnění obou způsobů, tj. zvlášť surového a zvlášť trýznivého, ale postačí jejich alternativní splnění.¹⁵⁹ Nevylučuje se však naplnění obou způsobů v jednom případě.¹⁶⁰

I přes skutečnost, že trestný čin vraždy v sobě vždy zahrnuje element brutality, zvlášť surový způsob spáchání takového činu se svým pojetím zcela vymyká „obvyklému“ smrtícímu jednání.¹⁶¹ Není však podmínkou, aby takové jednání u oběti zároveň vyvolávalo zvláštní trýzeň.¹⁶² Zvlášť surový způsob může být realizován mnoha způsoby, například takové jednání bude zvlášť surové i tehdy, jestliže oběť bude v bezvědomí již od samotného zahájení takového jednání.¹⁶³

---

¹⁵⁷ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1246.

¹⁵⁸ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2004, sp. zn. 7 Tdo 410/2004.

¹⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1477.

¹⁶⁰ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 4 Tdo 1186/2014-54.

¹⁶¹ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1246.

¹⁶² K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 11. 1991, sp. zn. 7 To 62//91.

¹⁶³ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1636/2014-31.

Dalším způsobem může být jednání pachatele spočívající v devastaci oběti ve smyslu rozdupání její hlavy, rozkopání zbytku těla, zasazení desítek bodných ran předmětem ostrého charakteru¹⁶⁴ a následné škrcení, či dokonce ve smyslu dekapitace hlavy.¹⁶⁵ Vražedné jednání v podobě například jediného výstřelu, či jediného úderu sekýrou ovšem nelze považovat za zvlášť surové jednání i přes to, že může mít vůči tělu oběti devastující účinky. Závěrem dodám, že pro aplikaci této zvlášť přitěžující okolnosti podle ust. § 140 odst. 3 písm. i) TrZ je spáchání zvlášť surového jednání zásadní výhradně v souvislosti s usmrcením oběti, přičemž je irelevantní, zda pachatel po usmrcení takové oběti její tělo například zkonzumoval, rozdrtil či rozčtvrtl.

Pro spáchání trestného činu vraždy zvlášť trýznivým způsobem je definiční takové smrtící jednání pachatele, spočívající v déletrvajícím způsobování akceptovatelné bolesti oběti, resp. bolesti na hranici její snesitelnosti, a to od počátku vražedného útoku do okamžiku smrti oběti.¹⁶⁶ Rozhodující v tomto případě není tak úplně jednání pachatele, ale spíše subjektivní prožívání oběti, tj. její fyziologické vnímání značně intenzivního rázu a prožívání bolesti, ale také psychologické vypětí při prožívání smrtícího útoku.¹⁶⁷ Příkladem takového zvlášť trýznivého jednání je ponechání oběti vyhladovění, praktikování mučivých metod, zdlouhavé topení ve vodě či pomalé škrcení, a to vše až do okamžiku smrti oběti.¹⁶⁸ Oproti zvlášť surovému jednání je pro posouzení této zvlášť přitěžující okolnosti podle ust. § 140 odst. 3 písm. i) TrZ relevantní, aby oběť byla po celou dobu smrtícího útoku pachatele při vědomí a vnímala a pociťovala tak všechny způsobované útrapy.¹⁶⁹

3.3.10 Vražda spáchaná ze zjištěného úmyslu nebo ze zavrženíhodné pohnutky

Poslední zvlášť přitěžující okolností podle ust. § 140 odst. 3 písm. j) TrZ je okolnost v úplném znění „*v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo*

---

¹⁶⁴ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 7 Tdo 474/2013 či Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 7 Tdo 155/2013.

¹⁶⁵ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1098/2016.

¹⁶⁶ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1247.

¹⁶⁷ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 8 Tdo 462/2014.

¹⁶⁸ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 3 Tdo 964/2012.

¹⁶⁹ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1248.

ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky“.¹⁷⁰ Stejně jako v předchozích případech, i zde pro lepší pochopení této zvlášť přitěžující okolnosti alespoň stroze vymezím termíny v ní uvedené.

Jde-li o vraždu spáchanou s úmyslem získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch, jedná se o tzv. vraždu loupežnou, jejímž cílem je pro pachatele vyloženě majetkové obohacení spočívající v získání určitého majetku či peněz. Nezbytnou podmínkou pro aplikaci této zvlášť přitěžující okolnosti je, aby pachatel jednal s tímto cílem majetkového obohacení již od počátku smrtícího útoku. A jelikož není tímto ustanovením vymezena alespoň minimální hranice hodnoty takového majetkového prospěchu, může se tato zvlášť přitěžující okolnost vztahovat i na trestný čin vraždy spáchané za účelem získání majetku zcela zanedbatelné hodnoty.¹⁷¹ Vražda loupežná může být uskutečněna v mnoha různých souvislostech, resp. o takovou vraždu půjde například v případě nájemné vraždy, za jejíž vykonání obdrží pachatel určitou odměnu¹⁷², nebo i v případě vraždy spáchané za účelem nabytí dědictví.¹⁷³

Jestliže pachatel spáchá trestný čin vraždy s cílem zakrýt takovým jednáním jiný jím spáchaný trestný čin, snaží se zejména o to, aby vzhledem k takovému trestnému čin nebyl odhalen, a zabránil tak případnému trestnímu stíhání. Předmětem vražedného útoku v tomto případě bude svědek předchozího trestného činu pachatele¹⁷⁴, a to například trestného činu braní rukojmí podle ust. § 174 TrZ. Z uvedeného vyplývá, že taková vražda může být taktéž posuzována podle ust. § 140 odst. 3 písm. e) TrZ. V souvislosti s tímto ustanovením se nevylučuje ani situace, ve které pachatel vraždí s cílem zakrýt trestný čin jiného pachatele.

Tato zvlášť přitěžující okolnost bude aplikovatelná i na pachatele, který spáchá trestný čin vraždy za účelem zlikvidování překážky pro spáchání jiného trestného činu, kterou oběť takové vraždy představuje s tím, že není rozhodující, zda k této vraždě dojde v rámci přípravy, či pokusu jiného předmětného trestného činu.

V kontextu této zvlášť přitěžující okolnosti představuje zavrženíhodná pohnutka příčinu pachatele, v důsledku které spáchá trestný čin vraždy. Podstata

---

¹⁷⁰ Ust. § 140 odst. 3 písm. j) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷¹ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1248.

¹⁷² K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 11. 2015, sp. zn. 6 Tdo 823/2015-19.

¹⁷³ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 4. 2015, sp. zn. 6 Tdo 312/2015-47.

¹⁷⁴ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 6. 2017, sp. zn. 8 Tdo 624/2007.

této příčiny následně vypovídá o morální zvrácenosti, nemilosrdnosti a egocentrismu pachatele ve vztahu k lidskému životu jakožto TrZ nejvýznamnější chráněné hodnotě. Příkladem spáchání trestného činu vraždy ze zavrženíhodné pohnutky je, jestliže pachatel usmrtí jiného za účelem pomsty, přičemž taková pomsta spočívá v předchozím zcela neškodném jednání oběti, popř. vražda spáchaná za účelem pomsty třetí osobě¹⁷⁵ či vražda spáchaná pouze za účelem pobavení se.¹⁷⁶

4 Trestný čin zabití podle ust. § 141 trestního zákoníku

§ 141 Zabití

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě, nebo

c) na dítěti mladším patnácti let.¹⁷⁷

Pravděpodobně nejmarkantnější změnou v oblasti právní úpravy úmyslných usmrcení, ke které došlo přijetím TrZ s účinností od 1. 1. 2010, bylo zakotvení nové privilegované skutkové podstaty trestného činu zabití, upravené v ust. § 141 TrZ.

Podle důvodové zprávy TrZ k zavedení trestného činu zabití došlo zejména z důvodu v podobě předchozích požadavků na vytvoření takové skutkové podstaty, která by nižším trestem postihovala pachatele tzv. situačních vražd. Dosavadní právní úprava úmyslných usmrcení, resp. trestných činů proti životu a zdraví, obsažená v TrZ 1961 znala pouze trestný čin vraždy upravený v ust. § 219. Lze tedy říci, že v tomto směru byla trestněprávní úprava úmyslných usmrcení zastaralá, neboť nemohla dostatečně reagovat na různou míru nebezpečnosti takového pachatele, který jinému způsobil usmrcení. Jinými slovy dosavadní skutková

¹⁷⁵ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 7 Tdo 1120/2013-34.

¹⁷⁶ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1249–1250.

¹⁷⁷ Ust. § 141 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

podstata trestného činu vraždy podle ust. § 219 TrZ 1961 se vztahovala jak na pachatele, kteří usmrtili jiného z důvodu vlastního tragického okamžiku, pročez je tímto zákonodárce stigmatizoval nálepkou vraha, tak i na pachatele, již způsobili usmrcení jiného z důvodu svého bezohledného chování spočívajícího například v obchodování s lidmi či pohlavním zneužívání, resp. pachatelé tzv. situačních vražd byli souzeni stejnou skutkovou podstatu jako ti nejhorší a nejzvrhlejší vrazi.

Výše uvedená skutečnost byla tedy hlavním důvodem pro zavedení privilegované skutkové podstaty trestného činu zabití podle ust. § 141 ve vztahu ke skutkové podstatě trestného činu vraždy podle ust. § 140 TrZ.¹⁷⁸ Pro privilegovanou skutkovou podstatu je charakteristická její neměnnost základní skutkové podstaty spočívající v zanechání jejích základních určujících znaků a zároveň její aplikovatelnost na trestné činy méně společensky závažné. Pro zajímavost uvedu, že takovou privilegovanou skutkovou podstatu ve vztahu k trestnému činu vraždy podle ust. § 141 TrZ představuje také trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou podle ust. § 142 TrZ.¹⁷⁹ Ve srovnání s trestným činem vraždy je tak pro trestný čin zabití definiční, že svou skutkovou podstatou postihuje nižším trestem případy úmyslného usmrcení, které jsou z materiálního hlediska méně společensky závažné. Takovými případy budou situace, kdy pachatel úmyslně usmrtí jiného ve stavu silného rozrušení způsobeného strachem, úlekem nebo zmatkem či v důsledku předchozího zavrženého jednání poškozeného s tím, že tyto uvedené důvody zákonodárce reflektoval ve snížené trestní odpovědnosti pachatele.¹⁸⁰

A stejně jako trestný čin vraždy, i trestný čin zabití je považován za jeden ze společensky nejzávažnějších trestných činů, a i proto je ve zvláštní části TrZ situovaný bezprostředně za trestným činem vraždy.

Ze strukturálního hlediska je trestný čin zabití rozdělen do dvou odstavců. Prvnímu odstavci odpovídá základní skutková podstata, jenž v sobě promítá právě sníženou trestní odpovědnost pachatele, když za její naplnění ukládá pachateli trest odnětí svobody v rozmezí od tří do deseti let. Z pohledu bipartizace trestných činů se tak jedná o zvlášť závažný zločin podle ust. § 14 odst. 3 TrZ. Zajímavostí je, že

---

¹⁷⁸ FENYK, Jaroslav, Roman HÁJEK, Igor STRÍŽ a Přemysl POLÁK. *Trestní zákoník a trestní řád, průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*, 1. díl – Trestní zákoník. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s. 2010. Edice komentované zákony. ISBN 978-80-7201-802-4. s. 525-526.

¹⁷⁹ CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8. s. 73.

¹⁸⁰ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

úplně první znění TrZ postihovalo naplnění této skutkové podstaty trestem odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby osmi let, v důsledku čehož se nemohlo jednat o zvlášť závažný zločin, když podmínkou pro jeho klasifikaci je horní hranice trestní sazby minimálně deset let.¹⁸¹ K nabytí současné podoby došlo novelizací prostřednictvím přijetí zákona č. 306/2009 Sb. Druhému odstavci odpovídá kvalifikovaná skutková podstata obsahující v sobě okolnosti podmiňující aplikaci vyšší trestní sazby trestu odnětí svobody v rozmezí od pěti do patnácti let, čímž tak zákonodárce opět reaguje na mimořádně zvýšenou nebezpečnost a škodlivost takového možného jednání pachatele pro společnost. Pokud jde o předmětné zvlášť závažné přitěžující okolnosti, jsou shodné s okolnostmi uvedenými v ust. § 140 odst. 3 TrZ a jedná se o zabití spáchané na dvou nebo více osobách, na těhotné ženě a na dítě mladším patnácti let podle ust. § 141 odst. 2 písm. a), písm. b), písm. c) TrZ. Zákonodárce tímto značně zkráceným taxativním výčtem zvlášť přitěžujících okolností reagoval na předpoklad pravděpodobnosti naplnění těchto situací v praxi.¹⁸² A jelikož jsem se těmito shodnými okolnostmi podmiňujícími aplikaci vyšší trestní sazby již zabýval, nebudu se jim v následujících podkapitolách věnovat a dovolím si případně odkázat na jejich podrobnější rozpravu v předchozí kapitole.

4.1 Skutková podstata

V této kapitole, resp. jejích podkapitolách, se budu soustředit na aspekty trestného činu zabití v podobě obligatorních znaků skutkové podstaty. Protože jsou však objekt, objektivní stránka a subjekt tohoto trestného činu téměř totožné jako v případě trestného činu vraždy, budu se jimi zabírat spíše stručněji a podrobnější rozprava bude věnována subjektivní stránce, která v sobě soustředí zásadní rozdíl mezi předmětnými trestnými činy této diplomové práce.

4.1.1 Objekt

Existují trestné činy, jejichž předmětem trestněprávní ochrany je vícero objektů. Jelikož je trestný čin zabití situován v rámci zvláštní části TrZ shodně jako trestný

---

¹⁸¹ Ust. § 141 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění účinném od 31. 12. 2009 do 1. 1. 2010.

¹⁸² CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8. s. 526.

čin vraždy prvním dílu hlavy první nazvaném jako „*Trestné činy proti životu*“, je jeho objektem výhradně lidský život.¹⁸³ Jde-li o předmět smrtícího útoku při spáchání trestného činu zabití, může jím být opět logicky pouze živý člověk odlišný od pachatele takového útoku, resp. dítě, které již přestalo být lidským plodem v důsledku procesu porodu, a poté dospělý člověk až do momentu své smrti.¹⁸⁴ Ovšem analogicky jako u trestného činu vraždy, dojde-li ke spáchání trestného činu zabití na takovém člověku, který byl mrtev již před počátkem takového smrtícího útoku, bude takový čin kvalifikován jako nezpůsobilý pokus trestného činu zabití podle ust. § 141 TrZ.¹⁸⁵ V souvislosti s lidským životem je pro trestný čin zabití taktéž zásadní přesné vymezení jeho určujících okamžiků, tj. okamžiku zrodu a okamžiku úmrtí člověka. Proto si vzhledem k této problematice dovoluji odkázat na kapitolu 1.1 a kapitolu 3.1.1 této diplomové práce, kde se tomu věnuji podrobněji.

4.1.2 Objektivní stránka

Již ze samotného znění skutkové podstaty ust. § 141 odst. 1 TrZ, které začíná slovy: „*Kdo jiného úmyslně usmrtí...*“ jednoznačně vyplývá, že objektivní stránka takového činu bude spočívat výhradně v úmyslném usmrcení jiné lidské bytosti odlišné od pachatele takového činu, resp. konsekvencí takového dokonání činu se rozumí zabití, tj. zbavení života lidské bytosti. V rámci objektivní stránky je ale opět zásadní, aby smrt lidské bytosti jakožto následek smrtícího útoku nastala v příčinné souvislosti s jednáním pachatele, přičemž není rozhodující, jaký konkrétní způsob a nástroj k realizaci takového smrtícího útoku pachatel využil. Smrtící útok trestného činu zabití tak může spočívat jednak v komisivním jednání pachatele, resp. v konání, jenž může být uskutečněno nespočtem možných způsobů, a jednak v omisivním jednání pachatele, resp. v opomenutí takové povinnosti, jejíž splnění vycházelo z okolností a jeho osobních poměrů. Vyzdvihnu-li ovšem dikci zabití, bude tento trestný čin spáchaný jednáním pachatele ve formě omisivní spíše

---

¹⁸³ KUČHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-047-8. s. 7.

¹⁸⁴ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1490.

¹⁸⁵ K tomu srov. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1461.

případem výjimečným.¹⁸⁶ Z kontextu výše uvedeného proto vyplývá, že trestný čin zabití podle ust. § 141 TrZ představuje nepravý omisivní trestný čin.

Avšak zásadním rozdílem v porovnání s objektivní stránkou trestného činu vraždy je, že jednání, ať už ve formě konání nebo opomenutí, při spáchání trestného činu zabití musí nutně vycházet buď z psychického stavu silného rozrušení pachatele podníceného strachem, úlekem, zmatkem, nebo jiným omluvitelným hnutím mysli, anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání oběti¹⁸⁷, přičemž se tyto dvě odlišné sféry privilegujících okolností navzájem nevylučují, a proto se v některých případech mohou dokonce prolínat.¹⁸⁸ Nebyla by tato podmínka obsažení privilegujících okolností v jednání pachatele splněna, nebylo by takové jednání klasifikované jako trestný čin zabití podle ust. § 141 TrZ, ale jako trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ.

4.1.3 Subjekt

Z podstaty trestného činu zabití podle ust. § 141 TrZ plyne, že jeho pachatelem může být kterákoliv fyzická osoba.¹⁸⁹ I v tomto případě TrZ nepředpokládá u takového pachatele naplnění znaků konkrétního či speciálního subjektu. Přitom je ale v souladu s ust. § 25 a ust. § 26 TrZ nezbytnou podmínkou pro naplnění trestní odpovědnosti pachatele, aby byl v okamžiku páchaní trestného činu zabití trestně odpovědný, tj. aby splňoval podmínku věku a přičetnosti¹⁹⁰, a v případě mladistvých také podmínku rozumové a mravní vyspělosti v souladu s ust. § 5 odst. 1 ZSVM.¹⁹¹ Jelikož jsem se otázkou pachatele ve smyslu fyzické osoby již podrobněji zabýval, dovoluji si tímto odkázat na kapitolu 3.1.3 této diplomové práce.

Dalším zásadním rozdílem v kontrastu s trestným činem vraždy je otázka přičitatelnosti trestní odpovědnosti právnické osoby za spáchání trestného činu

---

¹⁸⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1326–1327.

¹⁸⁷ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1252.

¹⁸⁸ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

¹⁸⁹ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 467.

¹⁹⁰ Ust. § 25 a ust. § 26 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹¹ Ust. § 5 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.

zabití. Zcela zásadním je pro zodpovězení této otázky ust. § 7 TOPO, které demonstrativně uvádí ty trestné činy, jež jsou z hlediska trestní odpovědnosti při jejich spáchání právnické osobě přičitatelné s tím, že předmětné ustanovení z působnosti tohoto zákona přímo vylučuje trestný čin zabití podle ust. § 141 TrZ. Tudíž právnická osoba nemůže být za spáchání trestného činu zabití trestně odpovědná, resp. nemůže se takového činu ani dopustit. V rámci trestných činů proti životu a zdraví upravených v hlavě první zvláštní části TrZ je z trestní odpovědnosti právnických osob vyloučen také trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou podle ust. § 142 TrZ, trestný čin účasti na sebevraždě podle ust. § 144 TrZ a trestný čin rvačky podle ust. § 158 TrZ.¹⁹² Taková právní úprava je daná zákonodárcem ze dvou důvodů. Tím prvním byl požadavek ze strany mezinárodních dohod a legislativních předpisů Evropské unie, kterým byl zákonodárce, resp. Česká republika, při přijímání tohoto zákona vázán. Druhý důvod pak vyplývá z prosté logiky, když se zřetelem na podstatu výše zmíněných trestných činů se nemůže právnická osoba jakožto umělý konstrukt, který je odvozen od povahy osob fyzických, kdy disponuje jejich propůjčenými specifickými právními vlastnostmi¹⁹³, spáchání těchto trestných činů vůbec dopustit.¹⁹⁴

4.1.4 Subjektivní stránka

Subjektivní stránka trestného činu zabití ztělesňuje těžiště zásadního rozdílu, který jej definuje a zároveň odlišuje od trestného činu vraždy. Pro jeho subjektivní stránku jsou zásadní dvě roviny. První rovina je tvořena úmyslem, neboť trestný čin zabití lze spáchat výlučně úmyslně, přičemž obligatorní podmínkou pro naplnění této roviny je jednání minimálně v úmyslu nepřímém podle ust. § 15 odst. 1 písm. b) TrZ, kdy pachatel jedná způsobem takového charakteru, při kterém si uvědomuje, že v jeho důsledku může jiného usmrtit. Úmysl pachatele tedy musí mířit k usmrcení jiného. K problematice úmyslu v souvislosti s úmyslným usmrcením si znovu dovoluji odkázat, a to na kapitolu 3.1.4 této diplomové práce.

---

¹⁹² Ust. § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹³ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020-. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-852-8. s. 108.

¹⁹⁴ MALÝ, Jan. Nepřičitatelnost některých trestných činů proti životu a zdraví právnické osobě. *Právní rozhledy*. 2020, č. 10.

Druhá rovina subjektivní stránky, soustředující v sobě výše zmíněný zásadní rozdíl, je tvořena privilegujícími okolnostmi.¹⁹⁵

Jelikož tyto privilegující okolnosti trestný čin zabití charakterizují, věnuji jim zvláštní, následující kapitolu, kde se jimi budu zabývat detailněji.

4.2 Privilegující okolnosti

Privilegující okolnosti jsou pro tento trestný čin zcela definující a odrážejí v sobě předešlý dlouholetý požadavek na vytvoření privilegované skutkové podstaty, která by mírněji postihovala ty pachatele, kteří úmyslně usmrtili jiného, kdy jejich jednání v sobě obsahovalo právě tyto privilegující okolnosti. Těmi jsou jednak silné rozrušení pachatele způsobené strachem, úlekem, zmatkem nebo jiným omluvitelným hnutím mysli, označované jako tzv. afektdelikt, a jednak předchozí zavrženíhodné jednání oběti, označované jako tzv. provokace. Tyto privilegující okolnosti představující menší riziko společenské nebezpečnosti, mohou být splněny alternativně. Povaha těchto okolností ovšem nevylučuje ani jejich prolínání.¹⁹⁶

4.2.1 Silné rozrušení z omluvitelného hnutí mysli pachatele

Silné rozrušení v podstatě představuje afekt, který jsem již jednou zmínil, a to v kapitole 3.2.1 této diplomové práce v rámci vraždy prosté. Jedná se o velmi intenzivní a bouřlivý duševní stav, při jehož prožívání se pachatel chová zuřivým a hněvavým způsobem, vnitřně i zevně vykazuje známky emočního nepokoje, přičemž takový duševní stav je zpravidla doprovázen například nadměrnou zvýšenou frekvencí srdečního rytmu, intenzivním pocením či zrudnutím.¹⁹⁷ Při silném rozrušení dochází k prožívání natolik silných a vygradovaných emocí, že za něho nelze považovat prosté všední emoce, které člověk prožívá v průběhu své dennodenní rutiny. Přitom není rozhodné, zda k vyvolání silného rozrušení došlo v důsledku událostí delšího časového horizontu, například v případě stupňovaného strachu pachatele o svůj život během jeho pronásledování, nebo v důsledku

---

¹⁹⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 1327.

¹⁹⁶ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1253.

¹⁹⁷ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-x. s. 19.

okamžité reakce.¹⁹⁸ Zásadní je, aby takové silné rozrušení vzniklo v důsledku určité příčinné souvislosti mezi impulzy zvláště vysoké intenzity a významnosti na straně jedné a z nich vyvolanými omluvitelnými hnutími mysli v podobě strachu, úleku či zmatku pachatele na straně druhé.¹⁹⁹ A i přes to, že v důsledku silného rozrušení dochází u pachatele ke značnému ovlivnění jeho vědomí ve smyslu zúžení, nedochází ovšem ke způsobení stavu nepřičetnosti, tj. ztráty složky rozpoznávací nebo složky určovací, podle ust. § 26 TrZ.

Pro jednání, které pachatele v silném rozrušení doprovází, je zpravidla příznačné, že v kontextu jeho povahy představuje něco naprosto ojedinělého, co vzešlo z natolik významné a nešťastné okolnosti, za které byl trestný čin zabití spáchán. A jestliže pachatel spáchá takový čin, mělo by mít jeho jednání rysy obrany, protože se pachatel snaží z takové životně vypjaté, trýznivé a obtížné situace uniknout.

Termín omluvitelné hnutí mysli se přitom nevztahuje na uvedené jednání pachatele, jehož následkem je zabití člověka. Takový čin je sám o sobě neomluvitelný a trestný podle ust. § 141 TrZ. Omluvitelné a do určité míry pochopitelné je právě silné rozrušení, které vychází z, pro pachatele, neúnosné životní situace.²⁰⁰

Pokud jde o otázku, co za silné rozrušení považovat nelze, pak se zásadně jedná o situace, které mohou nastat v důsledku vlastního, společensky škodlivého, resp. protiprávního jednání pachatele nebo v důsledku jeho předchozího zavrženíhodného chování. K tomu demonstrují případ pachatele, který během vlastního protiprávního jednání usmrtí výstřelem ze střelné zbraně příslušníka Policie České republiky s tím, že příčinou takového usmrcení bylo silné rozrušení pachatele vyvolané aktivním zásahem zmíněného policisty.²⁰¹ Jak jsem již zmínil výše, silné rozrušení pachatele musí být vyvoláno reakcí na určitý podnět pro pachatele vysoce intenzivního a významného charakteru. Za takový podnět není možné považovat například krádež majetku, která byla způsobena pachateli, byť i opakovaně a navíc i přes skutečnost, že pachatel či pachatelé těchto krádeží nejsou

---

¹⁹⁸ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 464–465.

¹⁹⁹ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 6 Tdo 1462/2014-37.

²⁰⁰ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

²⁰¹ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2011, sp. zn. 6 Tdo 1063/2011.

známi.²⁰² Výše zmíněné situace nemohou být klasifikované jako trestný čin zabití podle ust. § 141 TrZ, ale jako trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ.

Za příčinu silného rozrušení je považován strach, úlek, zmatek či jiné omluvitelné hnutí mysli. Proto tuto kategorii pojmů, které bývají obecně vztahovány do skupiny tzv. omluvitelných hnutí mysli, představím v následujících podkapitolách. Zároveň si ale dovoluji upozornit, že tyto pojmy budu vykládat v kontextu předmětného trestného činu zabití podle ust. § 141 TrZ, a proto je i třeba tyto pojmy tak vnímat.

4.2.1.1 Strach

Strachem je třeba rozumět obavu, zlé a nepříjemné tušení či úzkost pachatele, při jehož prožívání pachatel zažívá nelibé stavy zpravidla doprovázené neurovegetativními projevy.²⁰³ Příčinnou takového stavu pachatele, resp. jeho strachu je zejména hrozící nebezpečí či ohrožení. Jeho předmětem může být přitom celá řada pro pachatele životně extrémně vypjatých a významných situací. Půjde například o strach pachatele o své zdraví a svůj život, strach ze zažívání utrpení ve formě znásilnění, pohlavního zneužívání, šíření pornografie či jiného obdobného zásahu do lidské důstojnosti, nebo dokonce obava pachatele z utrpení mimořádné majetkové újmy. Přitom se výše zmíněné situace pro vyvolání strachu pachatele nemusí bezprostředně týkat jeho samotného, ale mohou zasáhnout i ostatní lidi.²⁰⁴

S případy usmrcení jiného z důvodu silného rozrušení vyvolaného strachem ve smyslu trestného činu zabití podle ust. § 141 TrZ úzce souvisí i případy excesu v rámci krajní nouze ve smyslu ust. § 28 TrZ a nutné obrany ve smyslu ust. § 29 TrZ jakožto okolností vylučujících protiprávnost. Totiž jednání v silném rozrušení způsobeném strachem jakožto omluvitelným hnutím mysli a jednání spočívající v obavě vyplývající z přímo hrozícího či trvajícím útoku představují jednání natolik blízká, avšak s rozdílnými dopady na trestní odpovědnost jednatelů.²⁰⁵ Příkladem jednání, kdy půjde o vybočení z rámce nutné obrany, bude taková obrana, která je svým charakterem zcela zřetelně nepřiměřená intenzitě způsobeného útoku.²⁰⁶

²⁰² K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2020, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

²⁰³ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

²⁰⁴ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1254.

²⁰⁵ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1337/2015-41.

²⁰⁶ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1465/2016.

4.2.1.2 Úlek

Jedná-li pachatel v silném rozrušení způsobeném úlekem, pak jedná nepřiměřeně ukvapeně, zbrkle a zkratkovitě, a to v důsledku reakce na podnět zcela nečekaný a opět mimořádně intenzivní. Pachatel prostřednictvím úleku reaguje natolik spontánně, že v daném okamžiku je jeho reakce postavená nikoliv na úvaze racionální, nýbrž na úvaze vytvořené momentálním přijetím smyslových informací, a takto informačně vybavený se mimořádně motivovaný pachatel snaží uprchnout z aktuální nesnesitelné situace.²⁰⁷

4.2.1.3 Zmatek

Stejně jako v případě úleku, i omluvitelné hnutí mysli ve formě zmatku představuje tzv. zkratkovitou reakci, jejímž prožíváním se odráží neobvykle ukvapené a zbrklé jednání pachatele. K usmrcení jiného v důsledku silného rozrušení způsobeného zmatkem zpravidla nastane v situaci, v níž se pachatel nachází a pro níž je typický neuspořádaný a nepřehledný sled skutečností. Taková situace je pro pachatele neobvykle obtížná, jelikož mu ztěžuje momentální orientaci a racionální úsudek. Příkladem takové situace může být přírodní katastrofa v život ohrožující blízkosti pachatele, například tsunami či tornádo, při které se pachatel snaží uniknout z velkého zástupu lidí zmítaného panikou s tím, že ve se snaže úniku před takovou situací usmrtí jiného člověka, který mu v takovém úniku brání.²⁰⁸

4.2.1.4 Jiné omluvitelné hnutí mysli

Strach, úlek a zmatek nejsou jediné TrZ uznávané omluvitelné hnutí mysli způsobující silné rozrušení pachatele. TrZ akceptuje i tzv. jiné omluvitelné hnutí mysli, které ale ve skutkové podstatě zakotvené v ust. § 141 TrZ blíže nespecifikuje. Trestněprávní literatura za význam „jiné“ považuje například slitování, zármutek či lítost²⁰⁹, tedy takový duševní stav pachatele, jenž se nese v obdobném duchu lidského pochopení a tolerance jako předchozí uvedené omluvitelné hnutí mysli. Za „jiné“ lze rozumět i takový duševní stav pachatele, kdy

²⁰⁷ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

²⁰⁸ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1255.

²⁰⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1492.

prožívá silnou frustraci způsobenou dlouhotrvajícím ponižováním a nesnesitelným chováním ze strany partnera závislého na alkoholu.²¹⁰

Z opačného hlediska nelze za jiné omluvitelné hnutí mysli považovat duševní stavy pachatele spočívající v jeho chorobné žárlivosti, závisti, sexuální touze či agresivitě vyvolané nepříjemným, avšak nikoliv nezákonným jednáním usmrceného. Nepřijatelné je taktéž silné rozrušení pachatele způsobené zlobou v důsledku vlastní sexuální deviace, kdy se pachatel po vykonání pohlavního styku cítí natolik nekomfortně se svým předchozím jednáním, že svého sexuálního partnera usmrtí.²¹¹ Taková jednání je proto nutné klasifikovat nikoliv jako trestný čin zabití podle ust. § 141 TrZ, ale jako trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ.

4.2.2 Předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného

Druhou privilegující okolností koncentrující v sobě shovívavější postoj vůči pachateli, kterou TrZ upravuje ve svém ust. § 141, je předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného, označované též jako provokace.

Za zavrženíhodné je trestněprávní literaturou považováno takové jednání, které v sobě promítá znaky výrazného rozporu s obecně přijímanými morálními hodnotami a etickými pravidly. Poškozený jednajícím zavrženíhodným způsobem vykazuje nadmíru vysoké známky morální zvrácenosti, neboť ve spojení s vlastním úmyslem a vědomím jedná bezcitně, zle, zraňujícím a ponižujícím způsobem, a to nejen ve vztahu k pachateli či jiným osobám, ale v některých případech dokonce i k celé společnosti.²¹²

Pro lepší porozumění, jaké zavrženíhodné jednání poškozeného lze vztáhnout pod ust. § 141 TrZ a naopak, jaké nelze klasifikovat jako privilegující okolnost pro pachatele, ilustruji následovně několik příkladů. Za zavrženíhodné lze označit jednání poškozeného jak ve formě násilných útoků směřujících proti tělesné integritě pachatele, tak i ve formě zraňujících a ponižujících útoků mířených na adresu psychické stránky pachatele. Začnu-li rovinou útoků fyzického charakteru, bude typickým příkladem usmrcení poškozeného v důsledku jeho předchozího dlouhodobého týraní pachatele, přičemž takové usmrcení bude vybočovat z rámce nutné obrany podle ust. § 29 TrZ, nebo předchozí zavrženíhodnost se může odrážet

---

²¹⁰ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. 6 Tdo 681/2015-II.

²¹¹ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 5 Tdo 168/2012.

²¹² K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

také v intenzivních útocích poškozeného mířených proti životu a zdraví člověka.²¹³ Pokud jde o rovinu psychologického rázu, budou sem spadat taková jednání směřující proti důstojnosti pachatele, jako například šikana, útisk, vydírání se sexuálním podtextem či sousedské zastrašování. Mohou se však vyskytovat i případy takového zavrženíhodného jednání poškozeného, jež intenzivně zasahují do osobní cti a pověsti pachatele. Těmi budou například šíření nepravdivých údajů o pachateli ve smyslu pomluvy podle ust. § 184 TrZ, ale i dokonce šíření informací pravdivých za účelem způsobení bolesti a ponížení. Zavrženíhodné jednání pachatele může mít ve výjimečných případech také povahu majetkovou. Takové jednání však musí být mimořádného charakteru vzhledem k okolnostem a poměrům pachatele s tím, že jeho důsledkem by mělo být porušení, či alespoň ohrožení existenčního bezpečí pachatele ve smyslu ožebračení, či dokonce ztráty vlastního domova.²¹⁴ Může se tak jednat o případy úmyslného zničení interiérového vybavení domácnosti, nebo neobvykle o zdemolování velmi cenného uměleckého artefaktu, či zabití domácího nebo hospodářského zvířete, tj. takové objekty, ke kterým má pachatel zvláštní citovou vazbu.²¹⁵ Z výše uvedeného přitom vyplývá, že předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného nemusí naplňovat znaky trestného činu, ba dokonce ani přestupku. Z působnosti zavrženíhodného jednání jsou naopak vyloučeny činy spočívající v prostých verbálních atacích ve formě nadávek²¹⁶, nebo běžné fyzické útoky v podobě facky. Usmrcení z takového důvodu je nutno klasifikovat jako trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ, nikoliv jako trestný čin zabití podle ust. § 141 TrZ.²¹⁷

Aby bylo zavrženíhodné jednání poškozeného klasifikováno podle ust. § 141 TrZ, je nezbytné splnění hned několika podmínek. První a důležitou podmínkou je existence příčinné souvislosti mezi zavrženíhodným jednáním poškozeného na straně jedné a smrtícím útokem pachatele na straně druhé. Aby došlo k naplnění příčinné souvislosti, je zapotřebí taková existence pevně daného vztahu mezi zlomyslným jednáním poškozeného a úmyslným usmrcením, bez které by k takovému trestnému činu jinak nedošlo. Není přitom rozhodující stav mysli pachatele, resp. zda v průběhu smrtícího útoku jednal v silném rozrušení

---

²¹³ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 7 Tdo 1418/2011.

²¹⁴ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. s. 466.

²¹⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1493.

²¹⁶ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 1. 2017, sp. zn. 4 Tdo 1743/2016.

²¹⁷ HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.

vyvolaném strachem, úlekem či zmatkem, neboť TrZ v tomto případě vyžaduje pouze předmětné zavrženíhodné jednání poškozeného.²¹⁸ Pokud jde o subjekty předmětného vztahu, pak je zásadní, aby předmětem smrtícího útoku byla právě osoba se zavrženíhodným chováním.²¹⁹ Je přitom specifikem české trestněprávní úpravy, že zavrženíhodné chování nemusí být vyloženě adresováno proti pachateli, ale i proti kterékoliv třetí osobě, typicky však osobě blízké pachateli. Poslední nezbytnou podmínkou je pak požadavek, aby takové zlovolné jednání nezpůsobil sám pachatel úmyslným vyvoláním konfliktu.²²⁰

5 Právní úprava úmyslných usmrcení Italské republiky

Tuto kapitolu bych rád zasvětil exkursu do právní úpravy úmyslných usmrcení podle italského trestního práva. Smysl takového exkursu spatřuji nejen v získání možnosti náhledu na jiný trestněprávní přístup a tedy i možnosti komparace s českým trestněprávním přístupem, ale taktéž pro případné načerpání inspirace v rámci úvah *de lege ferenda*, kterými se budu zabývat v kapitole následující. Důvodem zvolení této konkrétní zahraniční trestněprávní úpravy je pak jednoduše řečeno můj kladný vztah k této zemi a z toho pramenící zvědavost po poznání její právní úpravy úmyslných usmrcení.

Stěžejním trestněprávním předpisem upravujícím předmětnou problematiku je v Itálii trestní zákoník, jenž byl vyhlášen královským dekretem dne 19. 10. 1930 pod číslem 1398, publikován v Úředním věstníku Italského království dne 26. 10. 1930 pod číslem 251 a v platnost vstoupivší dne 1. 7. 1931, známý také jaké tzv. Roccův zákoník podle tehdejšího ministra milosti a spravedlnosti Italského království Alfreda Rocca (*Codice Penale*, dále jen „C.P.“). Promulgace C.P. v období vrcholného fašismu v sobě refletovala i jeho charakter odpovídající ideologickým hodnotám autoritářského režimu a spočívající zejména v neobvyklé přísnosti s abnormálně silnou represivní rolí státní moci. Není tedy divu, že C.P. byl po dlouhá léta terčem četných kritik nesoucích se v duchu nutnosti provedení celé řady změn, přičemž z těch významných zmíním například zrušení trestu smrti

---

²¹⁸ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. 466–467.

²¹⁹ K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

²²⁰ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8. 466.

v důsledku přijetí Ústavy Italské republiky, jež vstoupila v platnost dne 1. 1. 1948 či zrušení absolutní odpovědnosti nálezem Ústavního soudu Italské republiky č. 364 ze dne 24. 3. 1988.²²¹

Zaměřím-li se na současnou podobu, pak zmíním, že stejně jako TrZ i C.P. je postaven na bipartizaci, tj. dvou podobách soudně trestných deliktů, avšak s tím rozdílem, že C.P. rozlišuje mezi trestnými činy (delitti) a přestupky (contravvenzioni). Odlišným je i kritérium určující o jaký soudně trestný delikt se jedná, neboť rozlišení mezi trestným činem a přestupkem se podle C.P. neodvívá od výše trestní sazby trestu odnětí svobody jako v případě TrZ, nýbrž od druhu trestu, který lze za ten který soudně trestný delikt uložit. Za trestný čin na straně jedné tak může být uložen trest odnětí svobody na doživotí, trest odnětí svobody či vysoká pokuta, zatímco za přestupek na straně druhé pak může být uložena vazba či nízká pokuta. S tím se pojí i otázka trestní odpovědnosti. Trestně odpovědnou je ta osoba, která v době spáchání trestného deliktu dosáhla věku 14 let a zároveň byla schopná svého úsudku a záměru. C.P. jako takový se mimo jiné dělí do dvou, resp. tří částí. Stejně jako TrZ, i C.P. obsahuje svou část obecnou, upravující působnost a ustanovení společná všem trestným činům a část zvláštní, upravující skutkové podstaty jednotlivých trestných činů. Takové rozdělení však považuji za rozdělení spíše neformální. Ve skutečnosti je totiž C.P. rozdělen do tří částí, a to na část první nazvanou jako „*Trestné činy obecné*“ (Dei reati in generale), část druhou nazvanou jako „*Zejména o trestných činech*“ (Dei delitti in particolare) a konečně část třetí nazvanou jako „*Zejména o přečinech*“ (Delle contravvenzioni in particolare).

Zásadním pro tuto kapitolu bude exkurs do právní úpravy úmyslných usmrcení, jež je situována v části druhé, hlavy dvanácté nazvané jako „*Trestné činy proti osobě*“ (Dei delitti contro la persona), kapitole první nazvané jako „*Trestné činy proti životu a zdraví*“ (Dei delitti contro la vita e l'incolumita' individuale), přičemž popisu jednotlivých skutkových podstat úmyslných usmrcení budou věnovány právě následující podkapitoly.²²²

---

²²¹ MANNA, Adelmo a Enrico INFANTE. *Systémy trestní justice v Evropě a severní Americe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-87-8. s. 5–10.

²²² Trestní zákoník Italské republiky ze dne 19. 10. 1930, č. 1398, ve znění vyhlášeném legislativním dekretem v dubnu 2022 a konvertovaný změnami provedenými zákonem č. 25 ze dne 28. 3. 2022, v Úředním věstníku Italské republiky publikován dne 28. 3. 2022 pod č. 73. Dostupný z: <https://www.studiocataldi.it/codicepenale/codicepenale.pdf>.

5.1 Trestný čin vraždy (Homicide)

Čl. 575 Vražda (Omicidio)

*Kdo způsobí smrt člověka bude potrestán odnětím svobody nejméně na dvacet jedna let.*²²³

Vražda coby druh trestného deliktu představuje trestný čin. Svou podstatou ji lze charakterizovat jako trestný čin volný či kauzálně orientovaný (causalmente orientato), neboť C.P. považuje způsob, jakým je trestný čin vraždy spáchán, za lhostejný. Z uvedeného tak vyplývá, že vražedná vůle pachatele může mít komisivní i omisivní povahu, resp. může být uskutečněna jak jednáním, tak i opomenutím. Co však ve vztahu k jednání pachatele není lhostejné, je obligatorní podmínka úmyslu pachatele spočívající v jeho vůli orientované výhradně k usmrcení člověka.²²⁴

V souvislosti s objektem trestného činu vraždy, kterým je zcela logicky lidský život jakékoliv fyzické osoby odlišné od pachatele, bych rád alespoň stručně zmínil způsob, jakým jej C.P. vymezuje. Lidský život tedy počíná oddělením plodu od dělohy, i když k definitivnímu vypuzení z matčina těla ještě nedošlo.²²⁵ K tomu, aby byl člověk způsobilým objektem trestného činu vraždy, nevyžaduje C.P. žádnou vitalitu či schopnost dlouhodobého života. Objektem tedy může být i umírající člověk.²²⁶ Smrt člověka je pak definována jako nezvratná ztráta všech mozkových funkcí.²²⁷

Ze strukturálního hlediska je patrné, že čl. 575 C.P. upravuje pouze základní skutkovou podstatu a kvalifikovaná skutková podstata, tak jak ji známe z TrZ, soustřeďující v sobě přitěžující okolnosti podmiňující aplikaci přísnějšího trestu je

---

²²³ Čl. 575 trestního zákoníku Italské republiky ze dne 19. 10. 1930, č. 1398, ve znění vyhlášeném legislativním dekretem v dubnu 2022 a konvertovaný změnami provedenými zákonem č. 25 ze dne 28. 3. 2022, v Úředním věstníku Italské republiky publikován dne 28. 3. 2022 pod č. 73. Dostupný z: <https://www.studiocataldi.it/codicepenale/codicepenale.pdf>.

²²⁴ Articolo 575 Codice Penale (R.D. 19 ottobre 1930, n. 1398). Omicidio. In: *Brocardi.it* [online]. 29. 4. 2022. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.brocardi.it/codice-penale/libro-secondo/titolo-xii/capo-i/art575.html>.

²²⁵ Rozsudek Nejvyššího kasačního soudu Italské republiky ze dne 9. 9. 2009, trestní kasace, sekce IV, věta č. 35027. Dostupný z: <https://www.avvocato.it/codice-penale-libro-secondo-titolo-xii-capo-i-art589/>.

²²⁶ LARUSSA, Anna. Omicidio. Le fattispecie e il trattamento sanzionatorio: l'omicidio volontario, colposo, aggravato, preterintenzionale, stradale, del consenziente, l'istigazione al suicidio. In: *Altalex.com* [online]. 12. 10. 2020. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.altalex.com/documents/altalexpedia/2020/10/12/omicidio#par5>.

²²⁷ Čl. 1 zákona o pravidlech pro posuzování a osvědčování smrti ze dne 29. 12. 1993, č. 578, v Úředním věstníku Italské republiky publikován dne 8. 1. 1994 pod č. 5. Dostupný z: <https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/1994/01/08/094G0004/sg>.

upravena zvláště, a to v čl. 576 a v čl. 577 C.P. Takové rozdělení přitěžujících okolností má svůj historický původ, když za ty přitěžující okolnosti upravené v čl. 576 C.P. se dříve počítalo s trestem smrti. Ten, jak jsem již zmínil výše, byl zrušen a podoba tohoto rozdělení do dvou samostatných článků zůstala nezměněna.²²⁸

5.1.1 Přitěžující okolnosti podmiňující uložení trestu odnětí svobody na doživotí podle čl. 576 (Circostanze aggravanti. Ergastolo)

Předpokladem pro naplnění každé z přitěžujících okolností stanovených čl. 576 a čl. 577 C.P. a tedy i vzniku oprávnění aplikace uložení trestu odnětí svobody na doživotí, je taktéž naplnění skutkové podstaty podle čl. 575 C.P. Tento článek stanoví celkem 5 přitěžujících okolností.²²⁹

První přitěžující okolnost je označována jako teleologická vazba (nesso teleologico) neboť odkazuje na čl. 69 odst. 2 C.P. Svou podstatou spočívá ve spáchání trestného činu vraždy za účelem spáchání či utajení jiného trestného činu, nebo za účelem získání či zajištění zisku pro sebe nebo jiné. S tímto jednáním souvisí i pojem tzv. materiálního souladu (concorso materiale), který znamená, že pachatel, jenž úmyslně usmrtí člověka například za účelem obohacení, je trestně odpovědný nejen za trestný čin vraždy a loupeže ve vzájemném souběhu, tak ale i za trestný čin vraždy s přitěžující okolností podle čl. 576 odst. 1 C.P.

Následuje přitěžující okolnost spočívající v úmyslném usmrcení příbuzného či potomka, a to za předpokladu naplnění alespoň jedné z následujících okolností, kterými jsou a) zavrženíhodná či marná pohnutka podle čl. 61 odst. 1 C.P., b) krutý či surový způsob podle čl. 61 odst. 4 C.P., c) aplikace jedovatého či jiného zákeřného prostředku, d) premeditativní jednání.²³⁰

---

²²⁸ LARUSSA, Anna. Omicidio. Le fattispecie e il trattamento sanzionatorio: l'omicidio volontario, colposo, aggravato, preterintenzionale, stradale, del consenziente, l'istigazione al suicidio. In: *Altalex.com* [online]. 12. 10. 2020. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.altalex.com/documents/altalexpedia/2020/10/12/omicidio#par5>.

²²⁹ Čl. 576 trestního zákoníku Italské republiky ze dne 19. 10. 1930, č. 1398, ve znění vyhlášeném legislativním dekretem v dubnu 2022 a konvertovaný změnami provedenými zákonem č. 25 ze dne 28. 3. 2022, v Úředním věstníku Italské republiky publikován dne 28. 3. 2022 pod č. 73. Dostupný z: <https://www.studiocataldi.it/codicepenale/codicepenale.pdf>.

²³⁰ Articolo 576 Codice Penale (R.D. 19 ottobre 1930, n. 1398). Circostanze aggravanti. Ergastolo. In: *Brocardi.it* [online]. 29. 4. 2022. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: https://www.brocardi.it/codice-penale/libro-secondo/titolo-xii/capo-i/art576.html?utm_source=internal&utm_medium=link&utm_campaign=articolo&utm_content=n_av_art_succ_top.

Třetí a čtvrtá přitěžující okolnost jsou si svým charakterem dosti blízké. V případě té třetí ji může naplnit výlučně uprchlík, který spáchá trestný čin vraždy za účelem vyhnutí se zatčení, dopadení či uvěznění, nebo aby si na svobodě opatřil prostředky k obživě. Čtvrtá je pak vázána na osobu spolupachatele, který taktéž spáchá trestný čin vraždy za účelem vyhnutí se zatčení, dopadení či uvěznění. Spolupachatelem je v tomto případě podle C.P. ta osoba, která kromě té skutečnosti, že páchá či spáchala trestnou činnost s alespoň dvěma dalšími osobami, byla rovněž pravomocně odsouzena.

Finálně pátá a obsahově nejširší přitěžující okolnost je naplněna v případě spáchání trestného činu vraždy v souvislosti s jinými taxativně vyjmenovanými trestnými činy, z nichž zmíním například trestný čin týrání rodinných příslušníků a spolubydlících podle čl. 572 C.P. či trestný čin dětské prostituce podle čl. 600 C.P. Podmínkou pro naplnění této přitěžující okolnosti je existence příčinné souvislosti mezi trestným činem vraždy a předmětnými taxativně vyjmenovanými trestnými činy, přičemž u těch musí dojít k dokonání nebo alespoň k pokusu. Tato přitěžující okolnost dále zvlášť rozvíjí spáchání trestného činu vraždy stalkerem a spáchání trestného činu vraždy na příslušníkovi či zaměstnanci justiční policie nebo příslušníkovi či zaměstnanci veřejné bezpečnosti při výkonu nebo z důvodu výkonu jejich povinností či služby.²³¹

5.1.2 Další přitěžující okolnosti podmiňující uložení trestu odnětí svobody na doživotí podle čl. 577 (Altre circostanze aggravanti. Ergastolo)

Přitěžující okolnosti vyjmenované čl. 577 C.P. jsou až na „drobné“ rozdíly, samozřejmě ve vztahu k závažnosti dané trestné činnosti se jedná o rozdíly významné, téměř totožné s přitěžující okolností podle čl. 576 odst. 2 C.P.²³²

První přitěžující okolnost se svým charakterem vymyká všem ostatním zde uvedeným ve smyslu čl. 576 a čl. 577 C.P., protože za její naplnění C.P. neukládá

---

²³¹ LARUSSA, Anna. Omicidio. Le fattispecie e il trattamento sanzionatorio: l'omicidio volontario, colposo, aggravato, preterintenzionale, stradale, del consenziente, l'istigazione al suicidio. In: *Altalex.com* [online]. 12. 10. 2020. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.altalex.com/documents/altalexpedia/2020/10/12/omicidio#par5>.

²³² Čl. 577 trestního zákoníku Italské republiky ze dne 19. 10. 1930, č. 1398, ve znění vyhlášeném legislativním dekretem v dubnu 2022 a konvertovaný změnami provedenými zákonem č. 25 ze dne 28. 3. 2022, v Úředním věstníku Italské republiky publikován dne 28. 3. 2022 pod č. 73. Dostupný z: <https://www.studiocataldi.it/codicepenale/codicepenale.pdf>.

trest odnětí svobody na doživotí, ale trest odnětí svobody na dvacet čtyři až třicet let. Zároveň představuje jakési rozšíření působnosti přitěžující okolnosti stanové čl. 576 odst. 2, neboť svou působnost vztahuje vedle příbuzného či potomka i na další osoby, a to rozvedené manžele, rozejité partnery, osobu vázanou na pachatele trvalým soužitím či citovým vztahem, osvojitele a osvojence, adoptivní rodiče a adoptovaného a další. Tato přitěžující okolnost je zejména subjektivní povahy, když se zaměřuje výlučně na vztah mezi pachatelem a obětí.²³³

Jednotlivé okolnosti uvedené v čl. 576 odst. 2 C.P. jsou v tomto případě individuálně integrované do druhé, třetí a čtvrté přitěžující okolnosti tohoto článku. Z uvedeného vyplývá, že druhá přitěžující okolnost spočívá v požití jedovaté látky či jiného zákeřného prostředku s tím, že se jedná o okolnost objektivní povahy, jejíž důvod spočívá ve lstivé a podvodné povaze jednání, neboť oběť takový smrtící útok nevnímá.²³⁴ Třetí přitěžující okolnost rozlišuje mezi vraždou premeditativní, která je realizovatelná v případě dostatečného chronologického odstupu mezi vznikem samotného záměru pachatele spáchat trestný čin vraždy a uskutečněním takového záměru. K naplnění čtvrté coby poslední přitěžující okolnosti dojde za předpokladu jednání uvedeného v čl. 61 odst. 1 a odst. 4 C.P. Uvedená ustanovení C.P. popisují jednání zavrženíhodné či marné a jednání kruté či surové.²³⁵

5.2 Trestný čin infanticidy (Infanticidio)

Čl. 578 Infanticida při opuštění podmínek materiálních a morálních (Infanticidio in condizioni di abbandono materiale e morale).

Matka, která způsobí smrt svého novorozeného dítěte bezprostředně po porodu nebo při porodu, je-li tento čin způsoben podmínkami materiálního a morálního opuštění v souvislosti s porodem, bude potrestána odnětím svobody na čtyři až dvanáct let.

---

²³³ LARUSSA, Anna. Omicidio. Le fattispecie e il trattamento sanzionatorio: l'omicidio volontario, colposo, aggravato, preterintenzionale, stradale, del consenziente, l'istigazione al suicidio. In: *Altalex.com* [online]. 12. 10. 2020. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.altalex.com/documents/altalexpedia/2020/10/12/omicidio#par5>.

²³⁴ Articolo 577 Codice Penale (R.D. 19 ottobre 1930, n. 1398). Altre circostanze aggravanti. Ergastolo. In: *Brocardi.it* [online]. 29. 4. 2022. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: https://www.brocardi.it/codice-penale/libro-secondo/titolo-xii/capo-i/art577.html?utm_source=internal&utm_medium=link&utm_campaign=articolo&utm_content=n_av_art_succ_top.

²³⁵ LARUSSA, Anna. Omicidio. Le fattispecie e il trattamento sanzionatorio: l'omicidio volontario, colposo, aggravato, preterintenzionale, stradale, del consenziente, l'istigazione al suicidio. In: *Altalex.com* [online]. 12. 10. 2020. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.altalex.com/documents/altalexpedia/2020/10/12/omicidio#par5>.

*Odnětím svobody na nejméně dvacet jedna let budou potrestáni ti, kdo se podíleli na činu uvedeném v prvním odstavci. Pokud však jednali pouze za účelem zvýhodnění matky, může být trest snížen z jedné třetiny na dvě třetiny.*²³⁶

Infanticida neboli úmyslné usmrcení novorozeného dítěte matkou je dalším z trestných činů úmyslného usmrcení. A stejně jako v případě trestného činu vraždy podle čl. 575 C.P i infanticida je trestným činem volným, neboť ji lze spáchat jednáním komisivním i omisivním. Přes to se však jedná o trestný čin velmi specifický, u kterého C.P. vyžaduje splnění několika obligatorních podmínek.

Zcela nezbytnou podmínkou je objekt, kterým je v daném případě lidský život novorozeného dítěte, resp. jeho tělesná integrita, a s tím neodmyslitelně spjatý chronologický prvek, když takové úmyslné usmrcení může být realizováno pouze při porodu nebo bezprostředně po něm. Tento chronologický prvek je prvkem subjektivní povahy reagujícím na dobu trvání mimořádného duševního stavu, ve kterém se matka během porodu nebo bezprostředně po něm nachází, a který je zároveň u každé matky individuální. Zároveň však musí být naplněna zákonná podmínka související s opuštěním (*abbandono*), přičemž toto opuštění je definováno jako stav osamělosti a nedostatku prostředků a sociálních, ekonomických a citových vazeb, v důsledku kterého se matka ocitá na okraji svého přirozeného prostředí.

Zakotvením této privilegované skutkové podstaty o mírnějším trestu odnětí svobody zákonodárce reaguje na mimořádnost duševního stavu vyvolaného porodem. Zároveň podstatně přísněji trestá ty, kteří se na infanticidě podílejí, ať už jednáním komisivním, například v případě otce, který tak jedná za účelem svého osobního prospěchu, tak jednáním omisivním, například v případě lékaře, který disponuje povinností provést potřebné zákroky.²³⁷

---

²³⁶ Čl. 578 trestního zákoníku Italské republiky ze dne 19. 10. 1930, č. 1398, ve znění vyhlášeném legislativním dekretem v dubnu 2022 a konvertovaný změnami provedenými zákonem č. 25 ze dne 28. 3. 2022, v Úředním věstníku Italské republiky publikován dne 28. 3. 2022 pod č. 73. Dostupný z: <https://www.studiocataldi.it/codicepenale/codicepenale.pdf>.

²³⁷ Articolo 578 Codice Penale (R.D. 19 ottobre 1930, n. 1398). Infanticidio in condizioni di abbandono materiale e morale. In: *Brocardi.it* [online]. 29. 4. 2022. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: https://www.brocardi.it/codice-penale/libro-secondo/titolo-xii/capo-i/art578.html?utm_source=internal&utm_medium=link&utm_campaign=articolo&utm_content=n_av_art_succ_top.

5.3 Trestný čin vraždy souhlasné strany (*Omicidio del consenziente*)

Čl. 579 Vražda souhlasné strany (Omicidio del consenziente)

Kdo způsobí smrt člověka s jeho souhlasem, bude potrestán odnětím svobody na šest až patnáct let.

Ustanovení o vraždě se použijí, pokud je čin spáchán:

- 1. Proti osobě mladší osmnácti let;*
- 2. Proti osobě, která je nepřičetná nebo která se nachází ve stavu duševní nezpůsobilosti v důsledku jiné nemoci nebo v důsledku zneužití alkoholické nebo omamné látky;*
- 3. Proti osobě, jejíž souhlas si pachatel vynutil násilím, pohrůzkou, sugescí nebo jej získal lstí.²³⁸*

Vražda souhlasné strany je vedle infanticidy další privilegovanou skutkovou podstatou úmyslného usmrcení ve vztahu k základní skutkové podstatě trestného činu vraždy podle čl. 575 C.P. Její podstatou je speciální, jedinečný prvek, a to je souhlas oběti k jejímu úmyslnému usmrcení.

Souhlas coby obligatorní podmínka musí splňovat celou řadu náležitostí. Svou povahou musí být vážně míněný, výslovný, jednoznačný a musí trvat až do okamžiku úmyslného usmrcení.²³⁹ Dále se má za to, že musí být validní a bez výhrad, přičemž forma a způsob jeho vyjádření jsou lhostejné, z čehož vyplývá, že nemusí být ve formě písemné. Zároveň platí, že souhlasný projev může být kdykoliv odvolán. C.P. počítá i s jeho nicotností, a to v případě je-li souhlas dán nezletilým, nebo osobou ve stavu nepřičetnosti či duševní nezpůsobilosti v důsledku jiné nemoci nebo v důsledku zneužití alkoholické či omamné látky, případně byl-li vyvolán formou fyzického či psychického nátlaku. Dojde-li k naplnění hypotézy nicotnosti, bude takové jednání považováno za trestný čin vraždy podle čl. 575 C.P. ve spojení s čl. 579 odst. 2 C.P.

Kromě toho, že je tento trestný čin možné spáchat jednáním komisivním i omisivním, považují za zajímavé jeho možné kvalifikování ve formě pokusu. Z hlediska úmyslu je zde obligatorní vůle obou stran, resp. předpokládaným

²³⁸ Čl. 579 trestního zákoníku Italské republiky ze dne 19. 10. 1930, č. 1398, ve znění vyhlášeném legislativním dekretem v dubnu 2022 a konvertovaný změnami provedenými zákonem č. 25 ze dne 28. 3. 2022, v Úředním věstníku Italské republiky publikován dne 28. 3. 2022 pod č. 73. Dostupný z: <https://www.studiocataldi.it/codicepenale/codicepenale.pdf>.

²³⁹ Rozsudek Nejvyššího kasačního soudu Italské republiky ze dne 13. 11. 1970, trestní kasace, sekce I, věta č. 1155. Dostupný z: <https://www.brocardi.it/massimario/23752.html>.

prvkem je dohoda vůle mezi oběma stranami, tj. pachatelem a stranou souhlasící. Přes to však C.P. považuje za trestně odpovědného pouze toho, kdo se trestného činu vraždy souhlasné strany dopustil.

Závěrem dodám, že s tímto druhem trestného činu se pojí rozsáhlé debaty, zejména v souvislosti s otázkou omylu. Pro zajímavost tedy alespoň uvedu, že pokud dojde k omylu ohledně věku nezletilého, který je mylně považován za dospělého, bude se stále jednat o trestný čin vraždy souhlasné strany, nikoliv o trestný čin vraždy podle čl. 575 C.P.²⁴⁰

5.4 Závěrečné zhodnocení a komparace

Z kontextu výše uvedeného vyplývá, že právní úprava úmyslných usmrcení Italské republiky obsažená v C.P. je ve srovnání s tuzemskou právní úpravou obsaženou v TrZ diferencní, přičemž tu spatřuji v několika rovinách.

Nejvýznamnější rozdíl spatřuji ve skutečnosti, že C.P. v rámci úmyslných usmrcení neobsahuje trestný čin zabití coby privilegovanou skutkovou podstatu ve vztahu k trestnému činu vraždy. Na druhou stranu je nutno podotknout, že C.P. právní úpravu trestného činu zabití zná, ať už se jedná například o čl. 589 upravující zabití (*Omicidio colposo*) či silniční zabití (*Omicidio stradale*), avšak tyto skutkové podstaty jsou postavené na zaviněném jednání (*culpa*) a neobsahují zlý úmysl (*dolus*). Svým charakterem jsou spíše blízké skutkové podstatě trestného činu usmrcení z nedbalosti podle ust. § 143 TrZ.

Pro zajímavost si dovoluji uvést, že C.P. znal do roku 1981 skutkovou podstatu trestného činu vraždy a ublížení na zdraví z důvodu cti (*Omicidio e lesione personale a causa di onore*) upravenou v čl. 587, která spočívala v úmyslném usmrcení manžela či manželky, dcery nebo sestry, způsobeném odhalením nemanželského tělesného poměru s tím, že C.P. za tento trestný čin ukládal trest odnětí svobody na tři až sedm let. Tato skutková podstata v dalších odstavcích upravovala ublížení na zdraví, to však nepovažuji za relevantní. Důležitý je dle mého názoru charakter předmětné skutkové podstaty spočívající jednak jejím postavením na omluvitelném hnutí mysli pachatele a jednak na uložení relativně

---

²⁴⁰ LARUSSA, Anna. *Omicidio. Le fattispecie e il trattamento sanzionatorio: l'omicidio volontario, colposo, aggravato, preterintenzionale, stradale, del consenziente, l'istigazione al suicidio*. In: *Altalex.com* [online]. 12. 10. 2020. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.altalex.com/documents/altalexpedia/2020/10/12/omicidio#par5>.

nízkého trestu vzhledem ke skutečnosti, že spočívá v úmyslném usmrcení člověka. A právě tyto důvody mě vedou k úvaze, zdali je možné tento trestný čin považovat za jakousi historickou italskou verzi trestného činu zabití coby úmyslného usmrcení.²⁴¹

I přes skutečnost, že C.P. nezná trestný čin zabití v podobě v jaké ho zná TrZ, nelze opomenout existenci skutkové podstaty trestného činu vraždy souhlasné strany podle čl. 579 C.P jakožto privilegované skutkové podstaty ve vztahu k trestnému činu vraždy podle čl. 575 C.P. TrZ tuto skutkovou podstatu nezná, velmi opatrně si však dovoluji tvrdit, že její podstatě se může blížit v případě spáchání trestného činu zabití podle ust. § 141 TrZ, a to z důvodu jiného omluvitelného hnutí mysli, které je charakterizováno jako takový duševní stav pachatele, jenž je založený na slitování či zármutku.²⁴²

Za zvláštní hodnotím systematiku přitěžujících okolností ve vztahu k trestnému činu vraždy podle čl. 575 C.P. Jejich rozdělení do dvou samostatných článků považuji za nadbytečné, neboť se svým obsahem, zejména jde-li o přitěžující okolnosti stanovené čl. 577 C.P. ve vztahu k přitěžující okolnosti podle čl. 576 odst. 2 C.P., téměř překrývají. Coby zvláštní považuji také klasifikování vraždy premeditované jako přitěžující okolnosti, nikoliv jako samostatné skutkové podstaty nebo alespoň jako součásti základní skutkové podstaty trestného činu vraždy podle čl. 575 C.P.

Závěrem lze mimo výše uvedené zhodnotit právní úpravu úmyslných usmrcení Italské republiky jako jednoznačně přísnější, když za výše zmíněné skutkové podstaty ukládá oproti TrZ tresty s vyšší trestní sazbou, zejména v případě přitěžujících okolností podle čl. 576 a čl. 577 C.P., za které C.P., až na jednu výjimku, ukládá trest odnětí svobody na doživotí bez dalšího.

---

²⁴¹ Dei delitti contro la persona. In: *Altalex.com* [online]. 9. 6. 2022. [cit. 10. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.altalex.com/documents/news/2014/10/28/dei-delitti-contro-la-persona>.

²⁴² ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1492.

6 Úvahy de lege ferenda

V průběhu psaní této diplomové práce jsem měl příležitost seznámit se poměrně do hloubi s rozebíranou tematikou, nejednou jsem narazil na úskalí, která s sebou tato tematika pochopitelně přináší a zároveň mi nedalo nad nimi kriticky neuvažovat. V rámci úvah de lege ferenda, přičemž alespoň marginálně uvedu, že jejich podstatou je na základě zhodnocení aktuálního stavu úvaha o podobě právní regulace pro futuro, mě tak napadlo několik témat, kterými by bylo možné se de lege ferenda zabývat, například otázka délky promlčitelnosti úmyslných usmrcení, či otázka dostatečnosti současné výše trestních sazeb za úmyslná usmrcení. Pro tuto kapitolu jsem si však zvolil jiná úskalí a právě nad nimi budu v následujících podkapitolách uvažovat.

6.1 Trestněprávní regulace počátku lidského života

Za možná největší úskalí, se kterým jsem se v rámci této diplomové práce setkal, považuji otázku přesného vymezení počátku lidského života, resp. otázku, kdy se z pohledu trestněprávní roviny stává člověk člověkem.

Podívám-li se nejprve na tuto problematiku z opačného konce, je na základě výše uvedených skutečností patrné, že přesné určení konce lidského života, tj. smrti, je vůbec realizovatelné. Nejen trestněprávní komentáře a judikatura jsou v tomto ohledu jednotní, ba dokonce takové vymezení je v české legislativě definováno zákonem, připomenu, že se jedná o ust. § 2 písm. e) a ust. § 10 TranZ.²⁴³

V souvislosti s výše uvedeným tedy vyvstává otázka, zdali by bylo možné vymezit počátek lidského života pro potřeby trestního práva nějakým trestněprávním předpisem, či tak učinit přímo konkrétním ustanovením v TrZ? V takovém případě bych považoval za vhodné zakotvit definici počátku lidského života do výkladových ustanovení hlavy osmé obecné části TrZ, kde je situována celá řada definic potřebných pro další aplikaci TrZ. V tomto směru by tak bylo vhodné učinit pro účelnější kvalifikaci trestných činů upravených v dílu prvním a dílu čtvrtém hlavy první zvláštní části TrZ, zejména pokud jde o trestný čin vraždy podle ust. § 140, trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou podle ust. § 142 a

---

²⁴³ Ust. § 2 písm. e) a ust. § 10 zákona č. 285/2002 Sb. o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

trestných činů proti těhotenství ženy uvedených v ust. § 159 až § 162. Jenomže jakou podobu by taková definice měla mít? A co kdyby nebyla založená na tezi výše zmíněných tří dob porodních, ale za vymežující okamžik by považovala již samotné početí? A vedlo by takové zakotvení k jednotnosti trestněprávní odbornosti, nebo by i nadále zůstala názorově roztržštěná?

Tato představa trestněprávní regulace se však nese pouze v duchu myšlenky s povahou trestněprávní a jako takovou ji upřímně považuji za mírně utopickou. Totiž aby tato trestněprávní myšlenka byla alespoň do určité míry validní, přičemž v případě jejího zakotvení do TrZ by neměla připouštět žádné pochybnosti a prostor pro další odlišné úvahy, je dle mého názoru nutné nejprve vycházet z myšlenky vyšší, generální, spočívající ve vymezení počátku lidského života nikoliv výlučně z pohledu trestněprávního, ale z pohledu multioborového, zejména medicínského, právního v rovině veřejnoprávní i soukromoprávní, ale i filozofického a teologického. Tuto myšlenku přitom již vyčerpávajíc shrnul Nejvyšší soud Spojených států amerických, když uvedl, že: „...Není nutné řešit složitou otázku, kdy lidský život začíná. Jestliže osoby vzdělané v příslušných oborech medicíny, filozofie a teologie nejsou schopny dospět k nějakému konsensu, není moc soudní v tomto bodě vývoje lidského poznání schopna spekulovat o takové odpovědi.“²⁴⁴

Závěrem bych svou myšlenku nevystihl lépe, než jak uvádí J. Odehnalová: „...Problematika ochrany lidského života před narozením je oblastí, u níž je nemožné najít jednoduché a objektivně přijatelné odpovědi na otázky obsahu, rozsahu a intenzity této ochrany, a to obecně či snad v určitých fázích jeho vývoje.“²⁴⁵

6.2 Zakotvení skutkové podstaty usmrcení na žádost

Úvodem této podkapitoly bych rád zmínil, že dané téma nepovažuji tak za úskalí aktuálního stavu právní úpravy úmyslných usmrcení, jako spíše směr, kterým by se tato právní úprava mohla de lege ferenda ubírat.

Skutková podstata usmrcení na žádost spočívá v úmyslném usmrcení osoby na základě její výslovné žádosti. V tuzemské právní kultuře se však nejedná o

---

²⁴⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států amerických ve věci Roe v. Wade, 410 U.S. 113, ze dne 22. 1. 1973. Dostupné z: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/410/113/>.

²⁴⁵ JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-354-4. s. 275–276.

žádnou novotu, z historického hlediska se s ní český, potažmo československý právní řád setkal již několikrát, ať už přímo v této formě nebo ve formě odlišné. Z kontinuálního hlediska lze první „záchvěvy“ této skutkové podstaty zpozorovat již u Profesorské osnovy z roku 1926. Zde se však nejednalo o „čistou“ formu předmětné skutkové podstaty, ale určité rysy lze zpozorovat. Situována byla coby privilegovaná skutková podstata v ust. § 271 odst. 3 trestného činu zabití a spočívala v úmyslném usmrcení trpícího ze soucitu, přičemž za zajímavé považují tehdejší návrh možného upuštění od samotného potrestání za takové jednání.²⁴⁶ V „čisté“ formě se skutková podstata trestného činu usmrcení na žádost vůbec poprvé objevila v Úřednické osnově z roku 1937, konkrétně v ust. § 285. Ta rozlišovala úmyslné usmrcení ve dvou rovinách, jednak vyvolané intenzivním, mimořádným vzrušením mysli a jednak ze soucitu.²⁴⁷ Její poslední výskyt lze spatřit až v osnovách trestního zákona z roku 2004, kde byla upravena v ust. § 115 s tím, že návrh jejího znění byl v odst. 1 následující: „*Kdo ze soucitu usmrtí nevléčitelně nemocnou osobu, která trpí somatickou nemocí, na její vážně míněnou a naléhavou žádost, bude potrestán odnětím svobody až na šest let.*“ a v odst. 2 následující: „*Vážně míněnou a naléhavou žádostí se rozumí svobodný a určitý projev vůle osoby starší osmnácti let, která není zbavena ani omezena ve způsobilosti k právním úkonům a není stížena duševní poruchou, jednoznačně a důrazně směřující k jejímu vlastnímu usmrcení.*“²⁴⁸

De lege lata je určitá forma usmrcení na žádost podle mého názoru „schována“ pod trestným činem zabití podle ust. § 141 TrZ, a to konkrétně v odst. 1 v rámci tzv. jiného omluvitelného hnutí mysli. To trestněprávní odbornost vysvětluje jako duševní, emoční stav pachatele vyvolaný prožíváním mimořádného zármutku, smutku či slitování.²⁴⁹

Ačkoliv je tedy zřejmé, že TrZ uplatňuje privilegované skutkové podstaty, vedle výše zmíněné se jedná i o trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou podle ust. § 142 TrZ, mám za to, že by v rámci úpravy úmyslných usmrcení měla

---

²⁴⁶ KOMISE PRO REFORMU ČESKOSLOVENSKEHO TRESTNÍHO ZÁKONA. *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1926. s. 70.

²⁴⁷ ZAPLETAL, Josef. *Úmyslná usmrcení: (kriminologická a trestněprávní studie)*. Praha: Generální prokuratura ČSSR, 1980. s. 68–69.

²⁴⁸ SUM, Tomáš. Eutanazie v právním řádu ČR. In: *epravo.cz* [online] 20. 10. 2004. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-v-pravnim-radu-cr-28721.html?mail>.

²⁴⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 1492.

být přijata i tato skutková podstata coby privilegována, avšak ve vztahu k trestnému činu zabití podle ust. § 141 TrZ.

Pokud jde o její podobu, dokáží se ztotožnit s výše uvedeným návrhem z roku 2004. Z toho vyplývají i mé argumenty pro její zavedení, které spatřuji v následujících skutečnostech. Stejně jako v případě trestného činu vraždy novorozeného dítěte matkou podle ust. § 142 TrZ, kde se matka nachází ve zcela výjimečném rozpoložení vyvolaném porodem, tak i v případě skutkové podstaty usmrcení na žádost bych u souhlasné strany předpokládal, že by se ocitla ve zcela výjimečném rozpoložení, zde ale způsobeném nevyhládivitelnou nemocí vyvolávající utrpení, případně i nesnesitelné bolesti. Podobu této skutkové podstaty bych však nesoustředil pouze na somatickou nevyhládivitelnou nemoc²⁵⁰, ale rozšířil bych ji i o smrtelné zranění²⁵¹, které by taktéž vyvolávalo utrpení, případně nesnesitelné bolesti. Tento stav by byl tedy ve své výjimečnosti charakteristický zejména tím, že by souhlasná strana čelila smrti neodvratným způsobem. Tímto se pokouším nastínit zcela mimořádný a neovlivnitelný stav, ve kterém se dotčené osoby nachází, a který je rozdílný od stavu, který prožívá pachatel vraždy nebo zabití. Zároveň si ale uvědomuji tu skutečnost, že v prvním případě je matka v roli pachatele, zatímco ve druhém je souhlasná strana v roli oběti.

Z uvedeného ale pramení potíží, zdali by bylo vůbec možné tuto skutkovou podstatu coby privilegovanou klasifikovat ve vztahu k trestnému činu zabití podle ust. § 141 TrZ, nebo spíše by měla být klasifikována coby privilegovaná ve vztahu k trestnému činu vraždy podle ust. § 140 TrZ? V rámci skutkové podstaty usmrcení na žádost byla v předchozích argumentech soustředěnost směřována ve vztahu k souhlasné straně coby oběti, jenomže jak tomu je v případě pachatele? Zásadním obligatorním znakem skutkové podstaty zabití je jeho jednání obsahující výše zmíněné privilegující okolnosti. Aby však tato skutečnost byla dána jakožto další obligatorní podmínka skutkové podstaty usmrcení na žádost, nekorespondovalo by to s jejím původním účelem, zaměřeným především na souhlasnou stranu. Pachatel sám by se totiž při usmrcení souhlasné strany musel nutně nacházet ve stavu prožívání intenzivního zármutku či slitování. Na základě těchto odůvodnění tedy

---

²⁵⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Osnova trestního zákoníku 2004-2006*. V Praze: C.H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-527-5. s. 149–150.

²⁵¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. s. 141.

považují za logičtější, aby skutková podstata usmrcení na žádost byla klasifikována ve vztahu ke skutkové podstatě trestného činu vraždy podle ust. § 140 TrZ.

Ačkoliv převážně souhlasím se zněním návrhu této skutkové podstaty z roku 2004, nesouhlasím s výší trestní sazby. Jestliže by došlo k přijetí této skutkové podstaty coby privilegované ve vztahu k trestnému činu zabití podle ust. § 141 TrZ, kde by bylo zároveň zákonnou podmínkou jednání pachatele na základě privilegujících okolností, dovedu si představit trest odnětí svobody ve výši od šesti měsíců do tří let. Pokud by ale došlo k přijetí druhé varianty, tedy ve vztahu k trestnému činu vraždy podle ust. § 140 TrZ, kde by pro pachatele nevplývala žádná zákonná podmínka týkající se jeho subjektivní stránky, přičemž tuto verzi považují možná za účelnější, představuji si trest odnětí svobody až na pět let.

6.3 Dostatečnost diferenciací trestních sazeb vraždy prosté a premeditované

Na úplný závěr bych se rád zaměřil na otázku, zda je de lege lata rozdílnost výše trestních sazeb trestu odnětí svobody za trestný čin vraždy podle ust. § 140 TrZ, uvedených v odst. 1 coby vraždy prosté a v odst. 2 coby vraždy premeditované dostatečná, nebo je zde naopak prostor pro úvahy de lege ferenda.

TrZ za spáchání vraždy prosté podle ust. § 140 odst. 1 ukládá trest odnětí svobody na deset až osmnáct let, zatímco v případě spáchání vraždy premeditované podle ust. § 140 odst. 2 ukládá trest odnětí svobody na dvanáct až dvacet let.²⁵² Je tedy zřejmé, že zákonodárce v tomto směru připouští poměrně dostatečnou, možná až nadbytečnou diskreci soudní moci, neboť rozpětí trestních sazeb jak u vraždy prosté, tak i u vraždy premeditované je osmileté. Rozdíl tedy spočívá v jejich výši, což má logické zdůvodnění. TrZ na vraždu prostou nahlíží jako na společensky „méně“ nebezpečnou, neboť pachatel v jejím případě nejedná s rozmyslem či po předchozím uvážení, jako je tomu v případě vraždy premeditované, ale jedná afektovaně, impulzivně.²⁵³ Tomuto rozlišení se poměrně detailně věnuji ve třetí kapitole této diplomové práce, proto si tímto dovoluji na ni případně odkázat.

Skutečnost, že se předmětné trestní sazby ve většině svého rozpětí prolínají, tj. v rozmezí od dvanácti do osmnácti let, a z tohoto důvodu nejsou dostatečně

---

²⁵² Ust. § 140 odst. 1, odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵³ ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8. s. 1236.

rozdílné, nepovažují za relevantní argument. Soud totiž při svém rozhodování přistupuje ke každému jednotlivému případu trestného činu vraždy individuálně s tím, že posuzuje i jednotlivé relevantní okolnosti daného případu, a zároveň může při svém rozhodování uplatnit takové instituty TrZ, které mohou výši ukládaného trestu změnit, a to i znatelně, od podoby v jaké jsou upraveny v jednotlivých odstavcích ust. § 140 TrZ. Těmito instituty TrZ jsou například polehčující okolnosti podle ust. § 41, přitěžující okolnosti podle ust. § 42 nebo mimořádné zvýšení trestu odnětí svobody podle ust. § 59. Navíc jak vyplývá z dat Ministerstva spravedlnosti České republiky, dochází-li k uložení trestu odnětí svobody podle ust. § 140 odst. 1 coby vraždy prosté, bývá převážně uložen trest odnětí svobody blíže k samé spodní hranici trestní sazby, zatímco u trestu odnětí svobody podle ust. § 140 odst. 2 coby vraždy premeditované, se ukládané tresty odnětí svobody spíše než ke spodní hranici přibližují k horní hranici trestní sazby.²⁵⁴

Vzhledem k výše uvedeným argumentům nespátřuji danou problematikou v současné době za relevantní. Právní úprava předmětných trestních sazeb není de facto nezměnitelná, ale naopak dynamická, neboť trestní zákoník umožňuje jejich pružné zacházení prostřednictvím několika svých institutů.

---

²⁵⁴ *Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online]. MSČR: 2022 [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné z: <https://justice.cz>.

Závěr

V úplném závěru této předkládané diplomové práce se nejdříve tak trochu paradoxně a zároveň stručně ohlédnu zpět na její úplný začátek, kde jsem si vytyčil plánované cíle. Těmi bylo nejprve, nejen pro pochopení závažnosti probírané problematiky úmyslných usmrcení, ale i za účelem hlubšího porozumění její podstaty, představení dvou významných rovin s touto problematikou úzce souvisejících. A to prostřednictvím seznámení s významem hodnoty lidského života a vymezením jeho zlomových existenčních okamžiků, přes uvedení do kontextu historického vývoje právní úpravy úmyslných usmrcení. Následoval cíl stěžejní v podobě podrobné analýzy vybraných aspektů trestného činu vraždy a trestného činu zabití tak, jak jsou upraveny de lege lata s přihlédnutím k vybrané judikatuře. V neposlední řadě byl cílem také exkurs do zahraniční trestněprávní úpravy za účelem její komparace s trestněprávní úpravou tuzemskou a finálně také úvahy de lege ferenda, jejichž podrobení se mělo týkat těch úskalí, na která při psané této diplomové práci narazím.

Začnu-li systematicky, v první kapitole jsem se věnoval lidskému životu coby objektu úmyslných usmrcení. Nejprve prostřednictvím roviny trestněprávní, ústavněprávní a mezinárodněprávní jsem zhodnotil, že lidský život představuje hodnotu mimořádného významu, jež vždy jejím postavením na úplném počátku rozebírané právní úpravy reflektuje svou výjimečnost. Poté, spojením hlediska trestněprávního a medicínského jsem se snažil o přesné určení existenčních okamžiků lidského života, a to momentu narození a smrti, které jsou pro předmětné trestné činy zásadní. Přitom otázku narození, během kterého dochází z trestněprávního hlediska k přeměně lidského plodu v lidskou bytost, považuji za dosti problematickou, možná až nevyřešitelnou. Dokonce i česká odborná trestněprávní veřejnost není v tomto směru jednomyslná, když jako určují pro počátek lidského života považuje různou dobu porodní. Pro pochopení širší složitosti daného problému jsem mimo jiné i krátce nastínil přístup zahraničních trestněprávních úprav, které zaujímají zcela odlišné stanovisko. Vyřešení, nebo přinejmenším sjednocení postojů směrem k této otázce tak považuji za důležité, neboť je zásadní v souvislosti s kvalifikací trestných činů vraždy, vraždy novorozeného dítěte matkou a trestných činů proti těhotenství ženy.

Pozornost historickému kontextu byla věnována ve druhé kapitole, kde v každé její jednotlivé podkapitole jsem nejprve stručně shrnul tehdejší mimořádné

společenské dění, neboť to pokaždé významně ovlivňovalo trestněprávní úpravu, když ten který státní režim uznával odlišné společenskoprávní hodnoty. Vzhledem k této kapitole docházím k závěru, že právní úprava úmyslných usmrcení byla co se týče vývoje relativně dynamická, když za více než 150 let, resp. od roku 1848 do přijetí aktuálně platného trestního zákoníku, se na území českého státu vystřídaly čtyři trestní zákoníky, z nichž dva byly založeny na silně ideologických základech upřednostňujících státní zřízení před životem jedince, což se odráželo právě v podobě právní úpravy úmyslných usmrcení. Zároveň je však nutno podotknout, že v průběhu vymezené historie existovalo několik návrhů trestního zákona postaveného na demokratických hodnotách a respektu k základním lidským právům a svobodám, ty však vlivem okolností společenských a politických nebyly přijaty.

Dále následovaly dvě stěžejní kapitoly, v nichž jsem podrobně analyzoval trestný čin vraždy a trestný čin zabití. Nejprve, v kapitole třetí, jsem se zabýval vybranými aspekty trestného činu vraždy. Po úvodním představení jsem podrobněji rozebral obligatorní znaky skutkové podstaty. Za důležitou a mimořádně zajímavou považuji tu část, kde jsem se snažil analyzovat a dostatečně rozlišit jednotlivé druhy vražd prostřednictvím definování emočních stavů a myšlenkových operací pachatele, které jej vražedným jednáním provází. Konkrétně vraždu prostou skrze afekt a vraždu premeditovanou skrze rozmysl a předchozí uvážení. V poslední podkapitole jsem pomocí vybrané judikatury představil ty nejzávažnější kvalifikační okolnosti trestného činu vraždy, podmiňující aplikaci až výjimečného trestu, tj. trestu odnětí svobody na doživotí.

V následující čtvrté kapitole jsem obdobným způsobem analyzoval trestný čin zabití, kde jsem se taktéž zabýval jeho vybranými aspekty. Po úvodním představení jsem i v tomto případě podrobněji rozebral obligatorní znaky skutkové podstaty s tím, že v průběhu její analýzy jsem zároveň vymezoval rozdíly, které tento trestný čin odlišují od trestného činu vraždy. Aby nedošlo k nadbytečnému opakování se, pro otázku zvláště přitěžujících okolností jsem odkázal na předchozí kapitolu, neboť jsou v tomto shodné. Zásadní pozornost jsem věnoval subjektivní stránce, jež je pro tento trestný čin definiční a s pomocí vybrané judikatury jsem analyzoval jednotlivé privilegující okolnosti, tj. různé duševní stavy pachatele, jejichž prožívání při usmrcení člověka zabitím je nutnou podmínkou pro kvalifikaci tohoto trestného činu.

V předposlední kapitole jsem provedl exkurs do zahraniční trestněprávní úpravy Italské republiky. V tomto případě jsem po uvedení do kontextu italského trestního práva nastínil jednotlivé skutkové podstaty trestných činů úmyslných usmrcení včetně přitěžujících okolností tak, jak je zná italský trestní zákoník. Při jejich popisu, kdy jsem i citoval jednotlivá znění, jsem usiloval ne toliko o podrobný popis, nýbrž spíše o vystižení zajímavostí a rozdílností. Za přínosný považuji především závěr této kapitoly, kde jsem svým pohledem zhodnotil italskou trestněprávní úpravu a zároveň provedl komparaci s trestněprávní úpravou českou.

Závěrečnou kapitolu této diplomové práce jsem podle plánu věnoval úvahám *de lege ferenda*. Jak jsem již zmínil, v průběhu studování relevantní trestněprávní materie jsem narazil na celou řadu složitých právních otázek, přičemž z nich jsem si vybral ty, které osobně považuji za zajímavé.

Pro úplný závěr této diplomové práce hodnotím českou právní úpravu úmyslných usmrcení *de lege lata* pozitivně. Zákonodárce přijetím aktuálně platného trestního zákoníku naplnil předchozí požadavky na zakotvení nové privilegované skutkové podstaty trestného činu zabití, která v komparaci s trestným činem vraždy postihuje méně společensky nebezpečné pachatele. Jednotlivé skutkové podstaty trestného činu vraždy jsou o něco více diferencovanější, a díky tomu se od sebe navzájem odlišují různou mírou společenského nebezpečí. Pozitivně hodnotím taktéž relativně precizní rozlišování příslušných duševních stavů a myšlenkových operací pachatele úmyslných usmrcení, v důsledku čehož nedochází vždy ke stigmatizaci pachatele nálepkou vraha. Finálně, i přes skutečnost, že je donekonečna možné uvažovat nad dalšími možnými podobami skutkových podstat právních usmrcení, při uvědomění si historických možných podob trestního zákoníku a zároveň komparací se zahraniční trestněprávní úpravou, jsem upřímně rád za podobu aktuálně platného trestního zákoníku.

Seznam použitých zdrojů

Monografie, komentáře a další odborné publikace:

1. DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.
2. FENYK, Jaroslav, Roman HÁJEK, Igor STRÍŽ a Přemysl POLÁK. *Trestní zákoník a trestní řád, průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou, 1. díl – Trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, a.s. 2010. Edice komentované zákony. ISBN 978-80-7201-802-4.
3. FRANCEK, Jindřich. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha: Paseka, 2011. ISBN 978-80-7432-115-3.
4. GILLERNOVÁ, Ilona. *Slovník základních pojmů z psychologie*. Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7168-683-2.
5. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-x.
6. HUSSEINI, Faisal. *Listina základních práv a svobod: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-812-2.
7. CHMELÍK, Jan, František NOVOTNÝ a Simona STOČESOVÁ. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-583-8.
8. JELÍNEK, Jiří. *Deset let od přijetí českého trestního zákoníku*. Praha: Leges, 2019. Teoretik. ISBN 978-80-7502-354-4.
9. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 5. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-120-5.
10. JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, [2009]. Glosátor. ISBN 978-80-7502-106-9.
11. KOMISE PRO REFORMU ČESKOSLOVENSKÉHO TRESTNÍHO ZÁKONA. *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1926.

12. KRATOCHVÍL, Vladimír. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-042-3.
13. KUČHTA, Josef. *Kurs trestního práva: trestní právo hmotné: zvláštní část*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-047-8.
14. KVAPILOVÁ, Helena a Michal DOGOŠI. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-059-8.
15. LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2020-. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-852-8.
16. MANNA, Adelmo a Enrico INFANTE. *Systémy trestní justice v Evropě a severní Americe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-87-8.
17. ROZTOČIL, Aleš. *Porodnictví v kostce*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2098-7.
18. SALÁK, Pavel a Jaromír TAUCHEN, ed. *Československé trestní právo v proměnách věků: (sborník příspěvků)*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5086-0.
19. ŠÁMAL, Pavel. *Osnova trestního zákoníku 2004-2006*. V Praze: C.H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-527-5.
20. ŠÁMAL, Pavel, Oto NOVOTNÝ, Tomáš GRIVNA, Jiří HERCZEG, Marie VANDUCHOVÁ a Rudolf VOKOUN. *Trestní právo hmotné*. 8., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-358-7.
21. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-178-9.
22. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
23. ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8.
24. ŠTEFAN, Jiří a Jan MACH. *Soudně lékařská a medicínsko-právní*

problematika v praxi. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0931-7.

25. TESAŘ, Jaromír. *Soudní lékařství*. 2. dopl. A přeprac. vyd. Praha: Avicenum, 1976.
26. VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: k ...* Olomouc: ANAG, 2011-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-677-8.
27. VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. 3., nezměn. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4056-4.
28. VOJÁČEK, Ladislav, Karel SCHELLE a Vilém KNOLL. *České právní dějiny*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8.
29. WILHELMOVÁ, Radka. *Vybrané kapitoly Porodní asistence I a II*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2021, Elportál. ISBN 978-80-210-8204-5.
30. ZAPLETAL, Josef. *Úmyslná usmrcení: (kriminologická a trestněprávní studie)*. Praha: Generální prokuratura ČSSR, 1980.
31. ZÁMEČNÍK, Josef, ed. *Patologie*. Praha: LD Prager Publishing, 2019. ISBN 978-80-270-6457-1.
32. ZRZAVÝ, Jan. *Proč se lidé zabíjejí: evoluční okno do lidské duše*. 2., přepracované vydání. V Praze: Stanislav Juhaňák – Triton, 2017. ISBN 978-80-7553-221-3.

Zahraniční literatura:

1. ALLEN, Michael J. *Textbook on criminal law*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-926069-9.
2. ASHWORTH, Andrew and Jeremy HORDER. *Principles of Criminal Law*. 7th ed. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0-19-967268-4.
3. KÜHL, Kristian a HEGER, Martin. *Strafgesetzbuch: Kommentar*, 28., neu bearb. Aufl. 2014. München: Beck. ISBN 978-3-406-65227-1.
4. SMITH, John C. *Smith & Hogan criminal law: Cases and materials*. 10th ed. Oxford: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-921869-1.

Články v odborných časopisech:

1. CÍSAŘOVÁ, Dagmar. Iura novit curia (několik poznámek k článku dr. Dolenského „Momentum partus“). *Trestní právo*. 1998. č. 5.
2. DOLENSKÝ, Adolf. Momentum partus. *Trestní právo*. 1998, č. 3.
3. HOŘÁK, Jaromír. Vražda a zabití v novém trestním zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10.
4. KOLEKTIV AUTORŮ. Nová osnova čsl. trestního zákona. *Právník. Časopis věnovaný vědě právní i státní*. 1937. roč. 76, č. 4.
5. KUKPA, Martin. Klinická smrt jakožto změněný stav vědomí. *E-psychologie*. 2008, roč. 2, č. 3.
6. MALÝ, Jan. Nepřičitatelnost některých trestných činů proti životu a zdravý právní osobě. *Právní rozhledy*. 2020, č. 10.

Internetové články:

1. Ab wann ist man im Strafrecht ein „Mensch“?. In: *juracademy.de* [online]. 3. 3. 2021. [cit. 2. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.juracademy.de/rechtsprechung/article/strafrecht-mensch>.
2. Articolo 575 Codice Penale (R.D. 19 ottobre 1930, n. 1398). Omicidio. In: *Brocardi.it* [online]. 29. 4. 2022. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.brocardi.it/codice-penale/libro-secondo/titolo-xii/capo-i/art575.html>.
3. Articolo 576 Codice Penale (R.D. 19 ottobre 1930, n. 1398). Circostanze aggravanti. Ergastolo. In: *Brocardi.it* [online]. 29. 4. 2022. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: https://www.brocardi.it/codice-penale/libro-secondo/titolo-xii/capo-i/art576.html?utm_source=internal&utm_medium=link&utm_campaign=articolo&utm_content=nav_art_succ_top.
4. Articolo 577 Codice Penale (R.D. 19 ottobre 1930, n. 1398). Altre circostanze aggravanti. Ergastolo. In: *Brocardi.it* [online]. 29. 4. 2022. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: https://www.brocardi.it/codice-penale/libro-secondo/titolo-xii/capo-i/art577.html?utm_source=internal&utm_medium=link&utm_campaign=articolo&utm_content=nav_art_succ_top.

5. Articolo 578 Codice Penale (R.D. 19 ottobre 1930, n. 1398). Infanticidio in condizioni di abbandono materiale e morale. In: *Brocardi.it* [online]. 29. 4. 2022. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: https://www.brocardi.it/codice-penale/libro-secondo/titolo-xii/capoi/art578.html?utm_source=internal&utm_medium=link&utm_campaign=articolo&utm_content=nav_art_succ_top.
6. LARUSSA, Anna. Omicidio. Le fattispecie e il trattamento sanzionatorio: l'omicidio volontario, colposo, aggravato, preterintenzionale, stradale, del consenziente, l'istigazione al suicidio. In: *Altalex.com* [online]. 12. 10. 2020. [cit. 8. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.altalex.com/documents/altalexpedia/2020/10/12/omicidio#par5>.
7. ŘÍHOVÁ, Karolína. Momentum nativitatis z pohledu trestního práva. In: *Právníprostor.cz* [online]. 1. 4. 2019. [cit. 4. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/momentum-nativitatis-z-pohledu-trestniho-prava>.
8. SUM, Tomáš. Eutanazie v právním řádu ČR. In: *epravo.cz* [online] 20. 10. 2004. [cit. 11. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/eutanazie-v-pravnim-radu-cr-28721.html?mail>.

Právní předpisy:

1. Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu Československého
2. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Trestní zákony:

1. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

5. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.
6. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Další zákony:

1. Zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Novelizační zákony:

1. Zákon č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon.
2. Zákon č. 152/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 134/2002. Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zahraniční zákony:

1. Trestní zákoník Italské republiky ze dne 19. 10. 1930, č. 1398 (Codice Penale).
2. Trestní zákoník Spolkové republiky Německo ze dne 15. 5. 1871 (das Strafgesetzbuch).
3. Zákon o pravidlech pro posuzování a osvědčování smrti ze dne 29. 12. 1993, č. 578 (Norme per l'accertamento e la certificazione di morte).

Judikatura:

Rozhodnutí Ústavního soudu ČR:

1. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 8. 2016, sp. zn. III ÚS 1716/16.
2. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 2. 9. 2010, sp. zn. I ÚS 2660/08.

Rozhodnutí a stanoviska Nejvyššího soudu ČR:

1. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 11. 1991, sp. zn. 7 To 62//91.
2. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2004, sp. zn. 7 Tdo 410/2004.
3. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 11. 2004, sp. zn. 7 Tdo 1304/2004.
4. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.
5. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2011, sp. zn. 6 Tdo 1063/2011.
6. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 7 Tdo 1418/2011.
7. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 5 Tdo 168/2012.
8. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. 3 Tdo 964/2012.
9. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 3 Tdo 193/2013.
10. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 7 Tdo 155/2013.
11. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 7 Tdo 474/2013.
12. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 7 Tdo 1120/2013-34.
13. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. 8 Tdo 462/2014.
14. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 4 Tdo 1186/2014-54.
15. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. 6 Tdo 1158/2014-34.
16. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1636/2014-31.
17. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 3. 2015, sp. zn. 6 Tdo 221/2015-55.
18. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 4. 2015, sp. zn. 6 Tdo 312/2015-47.

19. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. 6 Tdo 681/2015-II.
20. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 11. 2015, sp. zn. 6 Tdo 823/2015-19.
21. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1337/2015-41.
22. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1098/2016.
23. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1465/2016.
24. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 6. 2017, sp. zn. 8 Tdo 624/2007.
25. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 1. 2017, sp. zn. 4 Tdo 1743/2016.
26. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 8 Tdo 1265/2019.
27. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2020, sp. zn. 7 Tdo 793/2010.
28. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 2020, sp. zn. 4 Tdo 1160/2020.

Rozhodnutí a stanoviska Nejvyššího soudu ČSSR:

1. Rozsudek Nejvyššího soud ČSSR ze dne 10. 12. sp. zn. 1968, 8 Tz 122/68.
2. Zpráva Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 16. 6. 1976, sp. zn. Tpjf 30/76.

Judikatura vrchních soudů ČR:

1. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 10. 1993, sp. zn. 5 To 66/93.
2. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 5. 2020, sp. zn. 8 To 45/2000.

Judikatura zahraničních soudů:

1. Rozsudek Spolkového soudního dvora Spolkové republiky Německo ze dne 11. 11. 2020, sp. zn. 5 StR 256/20.

2. Rozhodnutí Odvolacího soudu Jeho Veličenstva v Anglii ze dne 22. 9. 2000, sp. zn. Re A (conjoined twins) [2001] 2 WLR 480.
3. Rozsudek Nejvyššího kasačního soudu Italské republiky ze dne 13. 11. 1970, trestní kasace, sekce I, věta č. 1155.
4. Rozsudek Nejvyššího kasačního soudu Italské republiky ze dne 9. 9. 2009, trestní kasace, sekce IV, věta č. 35027.
5. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojených států amerických ve věci Roe v. Wade, 410 U.S. 113, ze dne 22. 1. 1973.

Webové zdroje:

1. <https://www.altalex.com>
2. <https://www.avvocato.it>
3. <http://www.beck-online.cz/>
4. <https://www.brocardi.it>
5. <http://www.e-lawresources.co.uk>
6. <https://www.gazzettaufficiale.it>
7. <https://www.gesetze-im-internet.de/>
8. <https://justice.cz>
9. <http://www.psp.cz/>
10. <https://www.studiocataldi.it>
11. <https://supreme.justia.com>

Ostatní zdroje:

1. Důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku, Sněmovní tisk 410/0.

Resumé

This diploma thesis deals with the legal regulation of intentional killings, namely the crime of murder and the crime of manslaughter as the most serious crimes regulated in the currently valid Czech Criminal Code.

The primary objective is not only to analyse selected criminal law aspects of the offences in question with the help of selected jurisdiction, but also to compare it with selected foreign criminal law.

In the first chapter I deal with human life, which is the only object of these crimes. Attention is focused primarily on the precise definition of the two defining moments of human life, i.e. the moment of birth as the beginning and the moment of death as the end. In this respect, I try to intersect not only the criminal but also the medical aspect.

The second chapter focuses on the context of the historical development of the legal regulation of intentional killings in the territory of the Czech state, from 1848 to the present. For a better understanding, this chapter also briefly mentions important social events of the time that had a great influence on the development of criminal law.

The third and fourth chapters are the key chapters. The third focuses on a detailed analysis of the crime of murder. Attention is paid to the obligatory features of the offence, to the definition of the different types of murder in relation to the various mental states and thought operations of the perpetrator that accompany him during the course of the lethal act, and last but not least, this chapter analyses the circumstances that condition the application of a higher criminal rate.

The fourth chapter similarly analyses the crime of manslaughter in detail. In view of the fact that this offence has a similar factual nature to the offence of murder, particular attention is paid to its subjective aspect, as this defines and distinguishes this offence from the offence of murder.

The fifth chapter is an excursus into the criminal law of the Italian Republic. In addition to an introduction to Italian criminal law, I try to describe the different types of offenses of intentional killings. At the end of this chapter I try to comprehensively evaluate the discussed issue and at the same time discuss it with the Czech criminal law.

The sixth and final chapter of this diploma thesis is devoted to de lege ferenda considerations, to which I have subjected those complex legal issues that I have encountered in the course of studying the relevant criminal law material.